

**zdrava istra
istria sana**

**PLAN ZA ZDRAVLJE ISTARSKE ŽUPANIJE
IZVJEŠĆE OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI
ZA 2012. GODINU**

Ožujak, 2013.

SADRŽAJ

1. PROVEDBA OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI za 2012. godinu PLANA ZA ZDRAVLJE OPĆENITO	1
1.1. Održati rad postojećih i uvesti nove ljudske resurse, partnere i projekte uključene u realizaciju plana za zdravlje	1
1.2. Osigurati uvjete za razvoj i stalno unapređenje planiranja za zdravlje	2
1.3. Osnovati savjet za socijalnu skrb Istarske županije i izraditi socijalni plan Aktivnosti	5
2. PROVEDBA OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI PLANA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI ISTARSKÉ ŽUPANIJE ZA 2012. GODINU – OPĆI DIO	6
2.1. Odabrati nove županijske prioritete iz područja zdravstva i socijalne skrbi za naredno četverogodišnje razdoblje	6
2.2. Ispitati usklađenost rada zdravstvenih djelatnosti s obvezama iz programa mjera promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti plana za zdravlje Istarske županije	12
2.3. Suradivati s partnerima i suradnicima radi kvalitetnije provedbe plana u lokalnoj zajednici	13
2.4. Osigurati potporu javnosti i politike za provedbu plana za promicanje zdravlja, prevenciju i rano otkrivanje bolesti	14
2.5. Financijski pokazatelji plana promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja Bolesti Istarske županije za 2012. godinu po prioritetima (ukupno)	19
2.6. Najznačajnija dostignuća u provedbi plana u 2012. godini po prioritetima	19
3. PROVEDBA OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI PLANA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI ISTARSKÉ ŽUPANIJE ZA 2012. GODINU – ŽUPANIJSKI PRIORITETI	25
3.1. Rano otkrivanje raka dojke – provedba plana.....	25
3.1.1. Povećanje dostupnosti mamografije	25
3.1.2. Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke	26
3.1.3. Podrška oboljelima	27
3.1.4. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu	30
3.2. Prevencija kardiovaskularnih bolesti – provedba plana	31
3.2.1. Edukacija o rizičnim čimbenicima obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti.....	31
3.2.2. Održavanje preventivnih programa različitih kategorija rizičnih čimbenika za kardiovaskularne bolesti.....	32
3.2.3. Rano otkrivanje bolesti koje su rizični čimbenici za kardiovaskularne bolesti	34
3.2.4. Tercijarna prevencija	35
3.2.5. Razvoj projekta centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti	35
3.2.6. Financijski pokazatelji izvršenja plana za 2012. godinu	37
3.3. Prevencija i liječenje ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih – provedba plana.....	38
3.3.1. Provođenje primarne prevencije (univerzalna razina)	38
3.3.2. Provođenje sekundarne prevencije	39
3.3.3. Unapređenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja	41
3.3.4. Financijski pokazatelji Plana za 2012. godinu	44
3.3.5. Zaključak	45
3.4. Unapređenje socio-zdravstvene zaštite starijih osoba – provedba plana.....	46
3.4.1. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi	46
3.4.1.1. Domovi za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija	46

3.4.1.2. Dodatne mjere zdravstvene zaštite u domovima za starije i nemoćne osobe i domovima za psihički bolesne odrasle osobe	48
3.4.1.3. Domovi kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave.....	49
3.4.2. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi	49
3.4.2.1. Pomoć u kući korisnika	49
3.4.2.2. Radionice, predavanja, savjetovališta	50
3.4.2.3. Novčane pomoći	51
3.4.3. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije i volontarijata	51
3.4.3.1. Volontarijat	51
3.4.4. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu	52
3.5. Unaprjeđenje kakvoće voda – provedba plana	53
3.5.1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti građana	54
3.5.2. Unaprjeđenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima	56
3.5.3. Unaprjeđenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	58
3.5.4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava	59
3.5.5. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu	61

1. PROVEDBA OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI za 2012. godinu **PLANA ZA ZDRAVLJE** OPĆENITO

Glavni cilj ovog prvog dijela Operativnog plana aktivnosti za 2012. godinu bio je osigurati preduvjete za mogućnost ostvarivanja svih daljnjih aktivnosti Plana za zdravlje: uvjeta za razvoj i stalno unapređenje planiranja za zdravlje u skladu sa zakonskim obvezama, te osnaživanje i institucionaliziranje organizacijske strukture za provedbu Plana za zdravlje (uključujući ljudske resurse, partnerske organizacije, oblike suradnje, administrativnu podršku i dokumente, način praćenja, te financijska sredstva).

1.1. ODRŽATI RAD POSTOJEĆIH I UVESTI NOVE LJUDSKE RESURSE, PARTNERE I PROJEKTE UKLJUČENE U REALIZACIJU PLANA ZA ZDRAVLJE

- U lipnju 2012. godine održan je prošireni **sastanak Savjeta za zdravlje** na kojemu se raspravljalo o potpunosti Mreže javne zdravstvene službe na primarnoj razini u djelatnosti obiteljske medicine u IŽ, o Nacrtu Strategije razvoja zdravstva 2012.-2020, te o razvoju projekta palijativne skrbi u Istarskoj županiji. Proširenom sastanku Savjeta prisustvovali su i članovi CEPAMET-a (Centar za palijativnu medicinu, medicinsku etiku i komunikacijske vještine pri Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu) koji su prezentirali Bijelu knjigu o standardima i normativima za hospicijsku i palijativnu skrb, te Prijedlog koncepta za razvoj palijativne skrbi u Hrvatskoj. Sastanku su prisustvovali i članovi Tima za zdravlje IŽ.
- Tijekom 2012. godine održana su **23 sastanka Tima za zdravlje IŽ**.
- Po svakom pojedinom županijskom prioritetu tijekom 2012. godine djelovale su **radne grupe** čije su osnovne aktivnosti predstavljale preduvjet za ostvarivanje ciljeva tog prioriteta. Time su se osigurali uvjeti za razvoj i stalno unapređenje planiranja za zdravlje u skladu sa zakonskim obvezama, ali i izabranim prioritetima. U sklopu prioriteta prevencije KVB sastajale su se više puta radne grupe u IDZ i OB Puli u sklopu implementacije projekta *Love your heart*. U sklopu prioriteta ranog otkrivanja raka dojke, djelovale su dvije radne grupe: *Povjerenstvo za preventivnu mamografiju* (dva sastanka). *TQM tim za dijagnostiku i liječenje raka dojke* nije se imao potrebe sastajati. U prioritetu socio - zdravstvene skrbi za starije osobe nije bilo potrebe za okupljanjem članova dvije radne grupe koje su do tada djelovale (*Zdravstvena njega i Radna grupa za izradu kriterija za prioritetni smještaj u dom socijalne skrbi za starije osobe*). U prioritetu unapređenje kakvoće vode sa članovima *Radne grupe za unapređenje sustava zbrinjavanja krutog i tekućeg otpada* kontaktiralo se po potrebi iz Upravnog odjela za održivi razvoj. U prioritetu prevencije i suzbijanja ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih djelovala je jedna radna skupina: *Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga i tijekom 2012. godine sastali su se dva puta*.
- Osiguravanje **izvora financiranja za modele dobre prakse koji se namjeravaju institucionalizirati (a prestaju biti županijski prioriteti)**. Proračunom Istarske županije za 2013. godinu osigurana su financijska sredstva za nastavak rada na područjima koja prestaju biti županijski prioriteti, kako slijedi:
 - prevencija ovisnosti putem programa rada Službe za prevenciju ovisnosti i mentalno zdravlje Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije (200.000,00 kn)
 - projekti prevencije, rehabilitacije i resocijalizacije ovisnika o drogama Udruge Institut i UZPIRO – CRO Pula (60.000,00 kn)

- monitoring vode za piće prema Planu monitoringa vode za piće iz razvodne mreže za 2013. godinu Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije (500.000,00 kn)
- praćenje kakvoća sirovih voda prema Programu ZZJZIŽ (509.783,24 kn)
- provedba županijskog programa mamografiranja putem Istarskih domova zdravlja (100.000,00 kn)
- projekti udruga Gea Pula, Lige protiv raka Pula i Lige protiv raka Labin koji se odnose na prevenciju, ali i rehabilitaciju žena operiranih od raka dojke (75.000,00 kn)
- koordinacija Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke na županijskoj razini (20.000,00 kn)

Nakon višegodišnje zajedničke suradnje s jedinicama lokalne samouprave na provedbi preventivnih mamografskih pregleda, usuglašeno je da jedinice lokalne samouprave preuzmu veći dio financiranja u 2013. godini kako bi se nastavila realizacija preventivnih pregleda žena po godištima, a sredstva Istarske županije usmjerila u nove županijske prioritete.

- Tijekom 2012. godine **postupak provedbe javnog poziva** za prijavu projekata kojima se ostvaruju ciljevi po prioritetima je značajno unaprijeđen. Elektronski sustav e-obrazac omogućio je unaprijeđenja provedbe procesa javnih potreba na način da se uveo obrazac „Odobrenja“. Korisnici, kojima je od strane Skupštine Istarske županije prihvaćen projekt, imali su obvezu popuniti novi sažetak projekta, korisnike projekta-broj, strukturu i obuhvat, detaljan opis projekta, te proračun projekta koji je morao biti usklađen s odobrenim sredstvima Istarske županije. Također je uveden obrazac šestomjesečnog izvješća radi boljeg praćenja provođenja aktivnosti i utroška sredstava. Došlo je i do pomaka u dijelu ocjenjivanja prijave – izmijenjen je dosadašnji način ocjenjivanja prijave od tročlane komisije koje su se dodatno objedinjavale, na način da sada tročlana komisija ima svog predsjednika koji objedinjava ocjene i komentare te daje jedinstveno mišljenje o svakom pojedinom projektu što pojednostavljuje dio postupka obrade pristiglih prijava.

1.2. OSIGURATI UVJETE ZA RAZVOJ I STALNO UNAPREĐENJE PLANIRANJA ZA ZDRAVLJE

- Početkom svibnja 2012. godine dovršen je „**Strateški plan za implementaciju Plana za zdravlje Istarske županije (2011– 2013)**“, te su ga 3. svibnja na Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ u Zagrebu članovi Županijskog tima za zdravlje (8 članova) kao „završni ispit“ u projektu *Rukovođenje i upravljanje za zdravlje u lokalnoj upravi i samoupravi* prezentirali pred tročlanom ispitnom komisijom – profesora sa Škole narodnog zdravlja (doc. dr. sc. Selma Šogorić, prof. dr. sc. Silvije Vukelić, doc. dr. sc. Đurđica Kašuba Lazić) i time položili završni ispit poslijediplomskog tečaja prve kategorije Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Strateški plan za implementaciju plana za zdravlje je dokument koji se prilaže Planu za zdravlje Istarske županije kao njegov sastavni dio. Svrha Strateškog plana za implementaciju je: (1) pomoći da partneri koji sudjeluju u provedbi Plana za zdravlje Istarske županije svoje aktivnosti prilagode potrebama građana i prioritetima zajednice; (2) informirati postojeće i buduće partnere da je njihov rad već sukladan ili se relativno jednostavno može uskladiti s Planom za zdravlje Istarske županije i potaknuti ih da se pridruže unapređenju županijskog javnozdravstvenog sustava i sustava socijalne skrbi; (3) prenijeti poruku da promicanje zdravlja i socijalnog blagostanja, te prevencija bolesti i socijalne nesigurnosti zahtijeva sustavno i koordinirano razmišljanje i djelovanje različitih sektora. Strateški plan za implementaciju nije statičan niti konačan nego će se prilagođavati i ažurirati tijekom vremena, što će činiti Županijski tim u suradnji sa partnerima. Strateški plan za implementaciju sadrži slijedeće dijelove: (1) Opis

aktualnog stanja; (2) Viziju; (3) Misiju; (4) Politike; (5) Opće ciljeve; (6) Pod-ciljeve; (7) Povezanost s temeljnim funkcijama javnog zdravstva; (8) Kontrolu provođenja i ocjena ostvarenja strategije; (9) Kartu puta.

- **Strategija monitoringa i evaluacije procesa provedbe Plana za zdravlje** razrađena je i opisana u Strateškom planu za implementaciju Plana za zdravlje Istarske županije (2011– 2013) na slijedeći način:
 - Monitoring ili kontrolu provođenja određenih aktivnosti, procesa, ali i ostvarenih rezultata temeljem kriterija postignuća provode odgovorne osobe pojedinih pod-ciljeva, Županijski tim i Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije. Ovisno o karakteristikama same aktivnosti (dinamika promjene, ukupno trajanje i sl.) kontrola je predviđena tjedno, 2X mjesečno, 1X mjesečno, svaka 2 mjeseca, 1x godišnje ili po potrebi. Sačinjena je i lista indikatora koje pratimo monitoringom, a odnose se na ljudske resurse, tehnologije i financijska sredstva;
 - Evaluaciju ili ocjenu ostvarenja Strateškog plana, ciljeva i pod-ciljeva provodi Tim (samo-evaluacija) na osnovi godišnjih izvješća i izvješća na kraju strategije koje podnose odgovorne osobe, indikatora (procesa i outputa) koje pratimo te drugih kvalitativnih informacija članova Tima.
- Tijekom 2012. godine članovi Županijskog Tima i suradnici sudjelovali su na slijedećim **stručnim savjetovanjima/edukacijama**:
 - ožujak 2012. na radionici *Upravljanje preventivnim aktivnostima* (u daljnjem tekstu UPA), koja je organizirana u sklopu Tjedna preventive 2012 na Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“. Radionica je organizirana temeljem Zaključka s 2. hrvatskog kongresa preventive i unapređenja zdravlja i Strateškog plana razvoja javnog zdravstva kojima se naglašava potreba uspostave Registra preventivnih projekata i programa odnosno sustava upravljanja preventivnim aktivnostima (UPA). Tom je prigodom članica Tima za zdravlje IŽ Danijela Lazarić Zec održala izlaganje "Lokalni pogled na UPA-Istarska županija";
 - ožujak 2012. godine, Hrvatska mreža zdravih gradova je u Dubrovniku bila domaćin četvrtom po redu edukacijskom i koordinacijskom sastanku političara i koordinatora nacionalnih Mreža zdravih gradova Europe. Sastanku je prisustvovala Koordinatorica Tima IŽ. Sastanak je okupio tridesetak sudionika, predstavnika četrnaest nacionalnih mreža zdravih gradova (Izraela, Turske, Grčke, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Italije, Francuske, Velike Britanije, Njemačke, Češke, Danske, Norveške, Švedske, Finske i Baltičkog centra za zdrave gradove). Održane su radionice „razmjene iskustva“ u kojima su prikazani primjeri razvoja partnerstva za zdravlje iz Izraela, Grčke, Norveške, Turske, Švedske, Italije, Finske, Češke Republike i Grada Zagreba, te radionice usvajanja novih znanja i vještina: a) razvoja e-learning modula za učenje na daljinu za zdrave gradove prof. Evelynne de Leeuw i b) implementacija nalaza istraživanja radne grupe „Rano djetinjstvo i obrazovanje“ nastalih u okviru izrade strategije Zdravlje 2020 EuSZO prof. Edwarda Melhuisha;
 - travanj 2012. na simpoziju o palijativnoj skrbi koji je održan u okviru 16. Sajma zdravlja u Vinkovcima.
 - travanj 2012. godine na Završnoj konferenciji o provedbi mjera JIM-a i JAP-a – “Rad i socijalna politika Republike Hrvatske u EU kontekstu” koja je održana u Zagrebu, na kojoj je Davorka Tkačuk-Maras, članica Tima IŽ, održala prezentaciju „Izazovi u planiranju usluga socijalne skrbi na području Istarske županije“;
 - lipanj 2012. godine na tečaju 19. Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja pod nazivom *Zdravstveni sustav i zdravstvena politika*. Središnje teme radionice „Što je skriveno u hrvatskom zdravstvu?“ povezane su s realitetom 21. stoljeća - informatizacijom i problemima upravljanja zdravstvenim sustavom;
 - lipanj 2012. godine na tečaju 19. Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja pod nazivom *Mediji i zdravlje* na temu „Nacionalna strategija zdravstva 2012. – 2020.“. Organizatori tečaja ponovo su bili Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

- Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska mreža zdravih gradova i Hrvatsko novinarsko društvo – Zbor zdravstvenih i medicinskih novinara HND – a;
- srpanj 2012. godine na tečaju 19. Motovunske ljetne škole unapređenja zdravlja pod nazivom *Zdravo urbano planiranje*. Tijekom dva dana, 28. i 29. lipnja 2012., u Poreču su boravili predstavnici hrvatskih zdravih gradova, stručnjaci iz komunalnih odjela i odjela za prostorno planiranje istarskih gradova, predstavnici Istarske županije, inženjeri tehničkih struka Istarske županije (obveznici stručnog usavršavanja) te predstavnici društava invalida Vinkovaca i Poreča i delegacija Asocijacije općina i gradova Srbije. Ovogodišnja tema bila je pristupačnosti urbanog prostora i osiguravanje osnovnog prava na kretanje svim građanima;
 - listopad 2012. na Konferenciji socijalnih radnika u organizaciji Hrvatske udruge socijalnih radnika;
 - listopad 2012. godine na 17. Poslovnom sastanku Hrvatske mreže zdravih gradova održanom u Tuheljskim toplicama. Centralna tema Poslovnog sastanka bila je suradnja. Prezentacije Nacionalnih i Europske strategije razvoja zdravlja (i zdravstva) bile su uvod u radionicu kojom se željelo definirati mehanizme suradnje (vertikalno i horizontalno) kojima će se omogućiti implementacija spomenutih strategija;
 - studeni 2012.g. na Konferenciji psihologa u Dubrovniku, kojoj je ovogodišnja središnja tema bila obitelj;
 - tijekom cijele godine u okviru projekta Edukacijom do zdravlja održavana su edukativna predavanja za građane na području Pazina, Poreča, Rovinja, Umaga, Buzeta i Medulina. Nositelj projekta je Hrvatski liječnički zbor – istarska podružnica. Cilj ovakvih predavanja bio je učiniti informaciju o pojedinim zdravstvenim problemima dostupnom, ukazati na problem i informirati stanovništvo Istre o mogućnostima prevencije, dijagnostike i liječenja u našoj županiji. Posjećenost ovakvih predavanja je bila zadovoljavajuća : između 20-70 slušača po predavanju u zavisnosti od teme, a ukupan broj na svim predavanjima je bio 540 slušača.
- Tijekom 2012. godine UO za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije je sudjelovao u pripremi četiri projekta koji su se prijavljivali na **natječaje za EU fondove** (tri projekta na području zdravstva i jedan s područja socijalne skrbi). U studenom 2011. godine Istarska županija je kao vodeći partner prijavila projekt *Love your heart* na EU natječaj prekogranične suradnje u partnerstvu s IDZ, OB Pula, 3 talijanska i jednim albanskim partnerom. Projekt je odobren od strane EU i njegova je implementacija započela u listopadu 2012. godine (detaljniji opis se nalazi u poglavlju prioriteta prevencije KVB). Drugi projekt s područja zdravstva prijavljen je sa slovenskim partnerima na 3. poziv na dostavu prijedloga projekata u okviru Operativnog programa IPA Slovenija-Hrvatska 2007.-2013. pod imenom ZDRAV, a odnosi se na razvoj preventivnih programa u cilju smanjenja rizičnih čimbenika kroničnih degenerativnih bolesti i poticanja zdravih životnih stilova. Osim toga, OB Pula se, u partnerstvu s talijanskim, austrijskim, slovenskim, bugarskim i slovačkim partnerima, te s Istarskim ljekarnama kao suradnicima prijavila na drugi *Programme of Community action in the field of health 2008-2013* s projektom *Polypharmacy in elderly patients – fostering patient-oriented medication in Europe*. Projekti s područja socijalne skrbi prijavljeni su u partnerstvu s regijom Friuli Venezia Giulia iz Italije još 2011. godine na natječaj IPA IV. UO je koordinirao kandidiranje istarskih partnera (socijalno planiranje, prihvatilište za beskućnike i klub za odrasle mentalno bolesne osobe u IŽ). Sažetak tog projekta je prošao na natječaju i dalje se razvijao u pravi projektni prijedlog tijekom 2012. godine. Rezultati ukazuju da je projekt dobio visoki broj bodova, ali je ušao u rezervu i nije sigurno hoće li se financirati.

1. 3. OSNOVATI SAVJET ZA SOCIJALNU SKRB IŽ I IZRADITI SOCIJALNI PLAN AKTIVNOSTI

Savjet za socijalnu skrb Istarske županije osnovan je Odlukom Županijske skupštine 3.prosinca 2012. godine, a njegovi članovi imenovani su istog dana Rješenjem istog tijela. Savjet ima predsjednicu i 18 članova, a čine ga: predstavnici/e Istarske županije, predstavnici/e jedinica lokalne samouprave, predstavnici/e domova socijalne skrbi, predstavnik/ica Centra za socijalnu skrb, predstavnik/ica ustanova iz područja obrazovanja, predstavnik/ica ustanova iz područja zapošljavanja, predstavnik/ica ustanova iz područja zdravstva, predstavnik/ica sindikata u socijalnoj skrbi, predstavnik/ica strukovnih udruga, predstavnici/e drugih pravnih i fizičkih osoba iz područja socijalne skrbi, predstavnik/ica korisnika iz područja socijalne skrbi, te predstavnici/e udruga za promicanje prava korisnika.

Obzirom da je Savjet za socijalnu skrb imenovan tek krajem 2012. godine, njegova konstituirajuća sjednica i djelovanje u suradnji s Timom za zdravlje očekuje se tijekom 2013. godine. Tijekom 2012. godine izvršene su **analiza stanja** (rutinski statistički pokazatelji) u području socijalne skrbi u IŽ, **ispitivanje potreba** u zajednici (upitnici, fokus grupe) i **utvrđivanje socijalnih prioriteta** koji su ušli u Operativni plan aktivnosti 2013. godine. **Definirani su ključni problemi** unutar novo-odabranih socijalnih prioriteta.

2. PROVEDBA OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI **PLANA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI ISTARSKE ŽUPANIJE ZA 2012. GODINU – OPĆI DIO**

Opći ciljevi na području promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti Istarske županije za 2012. godinu bili su:

- 1) Odabrati nove županijske prioritete iz područja zdravstva i socijalne skrbi za naredno četverogodišnje razdoblje
- 2) Ispitati usklađenost rada zdravstvenih djelatnosti s obvezama iz *Programa mjera promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti Plana za zdravlje IŽ*
- 3) Suradivati s partnerima i suradnicima radi kvalitetnije provedbe Plana u lokalnoj zajednici
- 4) Osigurati potporu javnosti i politike za provedbu Plana za promicanje zdravlja, prevenciju i rano otkrivanje bolesti

2.1 ODABRATI NOVE ŽUPANIJSKE PRIORITETE IZ PODRUČJA ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI ZA NAREDNO ČETVEROGODIŠNJE RAZDOBLJE

SZO je razvio novi europski politički okvir za zdravlje (Health 2020) koji pruža podršku Akciji za zdravlje i blagostanje kroz cjelokupnu vlast i društvo. Ciljevi su značajno unaprijediti zdravlje i blagostanje stanovništva, smanjiti nejednakosti u zdravlju, ojačati javno zdravstvo i osigurati zdravstveni sustav sa stanovništvom u središtu. Strateški ciljevi uključuju unaprjeđenje zdravlja za sve i smanjenje nejednakosti u zdravlju te unaprjeđenje rukovođenja i participativnog upravljanja za zdravlje. Prioritetna područja uključuju: investiranje u zdravlje kroz pristup životnog ciklusa i osnaživanja stanovništva; suočiti se s najvećim europskim izazovima za zdravlje: nezarazne i zarazne bolesti; osnažiti zdravstvene sustave sa stanovništvom u središtu, javnozdravstvene kapacitete i pripravnost za hitne slučajeve, nadzor i odgovor; kreirati prilagodljive zajednice i održive okoline. Posebno je naglašena važnost dodatne vrijednosti koju omogućuje zajednički rad i partnerstvo.

Zakonom o socijalnoj skrbi (NN 33/2012) propisao je da jedinice regionalne samouprave donose Socijalni plan koji obuhvaća detaljnu analizu kapaciteta, dostupnost mreže socijalnih usluga i specifične ciljeve razvoja institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalnih usluga, s posebnim naglaskom na usluge za skupine u većem riziku od socijalne isključenosti. Zakonom o zdravstvenoj zaštiti propisano je da se za područje jedinice područne (regionalne) samouprave donosi jednogodišnje i trogodišnje planove promicanja zdravlja, prevencije te ranog otkrivanja bolesti te sukladno planu zdravstvene zaštite Republike Hrvatske plan zdravstvene zaštite. Obzirom da su dugoročni ciljevi za 5 javnozdravstvenih prioriteta planirani do 2012. godine, Istarska županija je uz pomoć Tima za zdravlje u 2012.g. pokrenula novi ciklus utvrđivanja prioriteta javnozdravstvenih i socijalnih potreba.

ISPITIVANJE POTREBA

U ispitivanju potreba rukovodili smo se kao i 2002.g. metodom triangulacije (primjena više vrsta različitih metoda obrade ili prikupljanja podataka)

- a) procjena potreba u zajednici (fokus grupe u lokalnoj zajednici)
- b) statistički pokazatelji i podaci iz postojećih istraživanja
- c) anketa za zdravstvene radnike
- d) anketa za građane (putem weba)

Ad A) FOKUS GRUPE U LOKALNOJ ZAJEDNICI

Istraživanje je provedeno kroz 9 fokus grupa (Bujština, Buzeština, Labinština, Pazinština, Poreština, Rovinjština, Pula, okolne pulske JLS i Istarska županija). Ispitivanje 3 podstratuma : političari i uprava (predstavnici socijalnog vijeća ili odbora za društvene djelatnosti, gradonačelnik/ca ili zamjenik/ca gradonačelnika/ce, načelnik ili pročelnik JUO iz okolnih JLS, predstavnik Savjet za zdravlje, pročelnik UO za prostorno uređenje); stručnjaci (predstavnici zdravstva, socijalne skrbi i prosvjete, HZZ, HGK, psiholozi); građani odnosno civilno društvo (Crveni križ, Caritas, DND, invalidi, mladi i djeca, stari, mediji, žene, nezaposleni, etničke manjine, obrtnici/privatnici...). Bilo je ukupno 83 sudionika fokus grupa, koji su odgovarali na 7 pitanja:

- 1) Kako žive stanovnici vašega grada/općine/ županije? Da li mogu živjeti od svoga rada, imaju li problema pri pronalazaženju zaposlenja?
- 2) Koji su pojedinci ili skupine najviše ugroženi (zdravstveno i socijalno) i trebaju najveću podršku zajednice? Navedite koje su njihove potrebe?
- 3) Kakav je status obitelji i kakva je usklađenost obiteljskog i profesionalnog života? Koje usluge za usklađivanje obiteljskog i profesionalnog života nedostaju?
- 4) Kakvi su prostorno ekološki uvjeti u kojima ljudi žive? Molimo vas da razmislite o vašem prirodnom okruženju, stambenim uvjetima i infrastrukturi.
- 5) Koje usluge u području promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti nedostaju, a koje treba unaprijediti na našem području ?
- 6) Koje socijalne usluge nedostaju, a koje treba unaprijediti na našem području?
- 7) Kako se ostale djelatnosti i sektori u lokalnoj zajednici mogu uključiti kako bi se postigla bolja kvaliteta života građana IŽ?

Domaćini su bili gradovi Buzet, Labin, Pazin, Poreč, Pula, Rovinj, Umag i Vodnjan. Fokus grupe su moderirali članovi Društva psihologa Istre, dok su observeri bili članovi Županijskog tima za zdravlje (2 osobe) i lokalni pročelnik/ca. Fokus grupe su provedene u razdoblju od 10. do 25. travnja 2012.g. Razgovor je tonski sniman te su učinjeni transkripti. Obradu transkripata proveli su observeri (članovi Tima za zdravlje IŽ), moderatori (članovi Društva psihologa Istre) i lokalni observer/-ica (pročelnik/-ca).

Rezultati fokus grupa pokazali su da ispitanici smatraju kako se u Istri živi bolje nego u drugim dijelovima Hrvatske, ali je za dostojan život potreban dodatan posao. Živi se ubrzano i stresno, kod velikog broja građana prisutna je kreditna zaduženost. Pri pronalazaženju zaposlenja najviše problema imaju mladi bez radnog iskustva te bivši radnici ugašenih industrijskih postrojenja u dobi od 40 do 60 godina kao i nezaposlene osobe s invaliditetom.

Najugroženija skupina osoba koja najviše treba podršku zajednice su starije i nemoćne osobe, posebno one bez prihoda ili s niskim приходima, koje žive same i nemaju podršku obitelji, potom pomoć zajednice trebaju osobe s invaliditetom, posebno one bez roditeljske podrške, nezaposleni, bolesnici, samohrani roditelji. U skladu s prethodnim odgovorima, ispitanici su na pitanje koje su potrebe najugroženijih pojedinaca i skupina isticali potrebu za institucionalnom i vaninstitucionalnom skrbi za starije, uslugama za osobe s invaliditetom, doškoloavanje i prekvalificiranje nezaposlenih, palijativna skrb te potreba za pružanjem stručne pomoći roditeljima i djeci.

Na pitanje o statusu obitelji i usklađenosti obiteljskog i profesionalnog života ispitanici su odgovarali da je usklađenost obiteljskog i profesionalnog života loša, mada je obitelj osnova

društva često se zanemaruje na račun profesionalnog života. Roditelji su prezaposleni i nemaju se vremena dovoljno posvetiti djeci. Obitelj je u krizi, sve je više razvoda brakova, a mladi se sve teže i sve kasnije odlučuju na brak. Nedostaju usluge za brigu o djeci (jaslice, vrtići, igraonice, centri za mlade i dr.) te usluge za brigu o starijima i fleksibilno radno vrijeme. Najveći broj pozitivnih stavova ispitanici su izrekli na račun prostorno ekoloških uvjeta u Istarskoj županiji te su isticali da su prirodno okruženje i ekološki uvjeti dobri, a komunalni standard iznad standarda u ostatku države. Od problema ističu: nemogućnost rješavanja stambenog pitanja naročito za mlade, nedostatak javnog prijevoza i lošu prometnu povezanost, nedostatak javne kanalizacije u nekim mjestima i druge specifične probleme vezane uz lokalitete.

U odnosu na usluge koje nedostaju u području promocije zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti ispitanici ističu da je potrebno educirati građane o značaju prevencije, zdravim stilovima života i ranom otkrivanju bolesti i to već od vrtića i škole. Važna je prevencija ovisnosti, zatim promocija i zaštita mentalnog zdravlja svih uzrasta, a posebno obitelji, djece i mladih, rano otkrivanje bolesti, posebno karcinoma. Ispitanici kao problem navode mali odaziv građana na edukacije i preventivne preglede kao i problem teže dostupnosti odnosno udaljenosti specijalističkih ordinacija.

Sudionici fokus grupa istakli su da najviše nedostaju usluge institucionalne i izvaninstitucionalne skrbi za starije i nemoćne osobe, socijalne usluge za osobe s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju kao i razvoj palijativne skrbi. Odgovori na ovo pitanje u skladu su s odgovorima na drugo pitanje.

Ispitanici smatraju da je za bolju kvalitetu života građana Istarske županije važna sustavna međusektorska koordinacija, partnerstvo i suradnja svih relevantnih aktera kao i umrežavanje svih djelatnosti, posebice uključivanje privatnog sektora, gospodarstva i medija u planiranje.

Ad B) STATISTIČKI POKAZATELJI I PODACI IZ POSTOJEĆIH ISTRAŽIVANJA

Zavod za javno zdravstvo je pripremio statističke podatke iz područja zdravstva, a koji su uključivali prirodno kretanje stanovništva (broj stanovnika, prirodni pad ili rast stanovništva), okoliš (zrak, voda za piće, hrana, otpadne vode, more), registrirane bolesti-pobol (u obiteljskoj medicini, bolnici), vodeći uzroci smrti (uz razradu kardiovaskularnih i malignih bolesti), podatke o odazivu na programe ranog otkrivanja raka, trendu pada preventivnih pregleda u obiteljskoj medicini.

Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb je prikupio statističke podatke iz područja socijalne skrbi za područje Istarske županije. Prikupljeni su podaci o stanju zaposlenosti i nezaposlenosti, plaćama i mirovinama, podaci o pravima iz socijalne skrbi koja se ostvaruju preko Centara za socijalnu skrb (prikaz najčešće ostvarivanih prava, obuhvaćenost korisnika pravima iz socijalne skrbi po županijama), o skrbi izvan vlastite obitelji (struktura i broj korisnika domova socijalne skrbi, udomiteljstvo, posvojenje, beskućnici), o zaštiti prava i dobrobiti djece (mjere obiteljsko-pravne zaštite, struktura obitelji, poremećaji u ponašanju kod djece i mladih) te podaci o osobama s invaliditetom i djeci s teškoćama u razvoju.

Ad C) ANKETA ZA ZDRAVSTVENE DJELATNIKE

Tijekom proljeća 2012. godine izvršeno je ispitivanje među zdravstvenim djelatnicima diljem Istarske županije u smislu ispitivanja prioritarnih zdravstvenih potreba građana. Postavljena pitanja su bila usklađena sa županijskim zakonskim obvezama, pravima i planovima. Ispitivanju su se odazvali liječnici IDZ (105), patronažne sestre (34), djelatnici ZZJŽ (36) te liječnici OB Pula (74).

Rezultati su pokazali da zdravstveni djelatnici smatraju da su primarne zdravstvene potrebe građana Istarske županije vezane za promociju zdravlja, rano otkrivanje bolesti i prevenciju bolesti slijedeće:

* Bolja edukacija građana o rizičnim čimbenicima (posebno zdrava prehrana)

* Očuvanje mentalnog zdravlja (prevencija stresa, rano otkrivanje poremećaja, rano pijenje alkohola)

- * Prevencija i rano otkrivanje zloćudnih bolesti (posebno rak debelog crijeva)
- * Prevencija i rano otkrivanje bolesti srca i krvotoknog sustava (visoki krvni tlak, šećerna bolest, moždani udar)
- * Organizirani preventivni pregledi

Ad D) ANKETA ZA GRAĐANE (PUTEM WEBA)

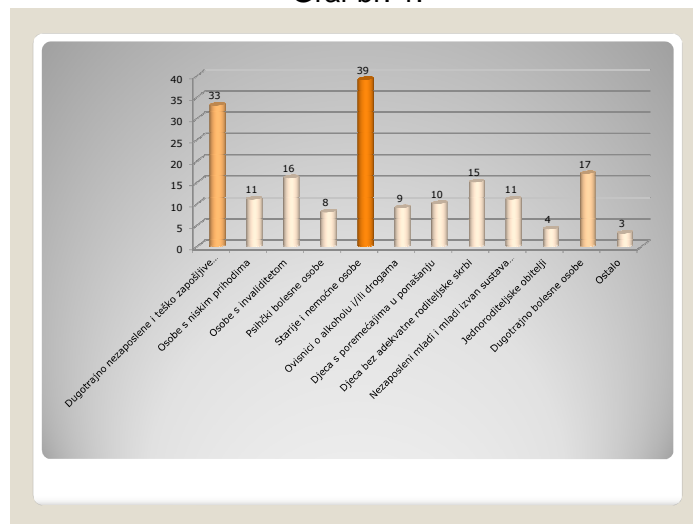
U periodu od 5. do 28. svibnja 2012. godine provedena je web anketa: Ispitivanje zdravstvenih i socijalnih potreba u IŽ. Anketa je izrađena u dva koraka.

U prvom koraku je na pitanje: Koje su skupine najviše zdravstveni i/ili socijalno ugrožene?, ponuđeno jedanaest kategorija i pod ostalo koje je ograničeno s max. tri odgovora.

U drugom koraku, nakon odabira određene skupine anketa omogućava upisivanje razloga zašto je to baš odabrano. Ponuđeno je 11 odgovora. Anketu je ispunilo 63 osobe.

Rezultati ispitivanja prikazani su na grafu br. 1.

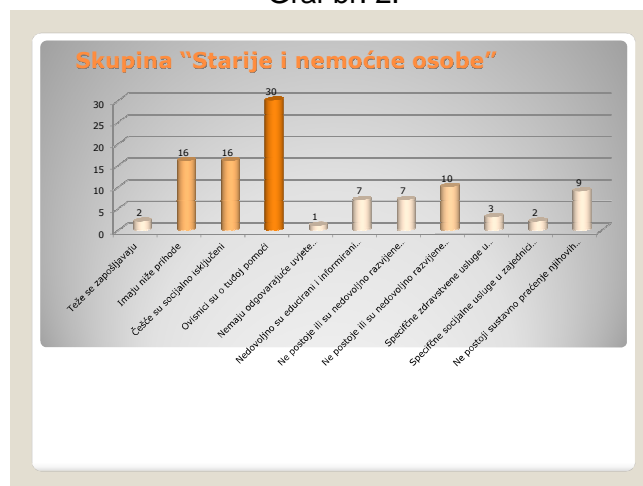
Graf br. 1.

Iz grafa je vidljivo da je, prema anketi, zdravstveno i/ili socijalno najugroženija skupina „Starije i nemoćne osobe“ za koju se opredijelilo 39 anketiranih osoba. Slijede skupina „Dugotrajno nezaposlene i teško zapošljive osobe“ te „Dugotrajno bolesne osobe“.

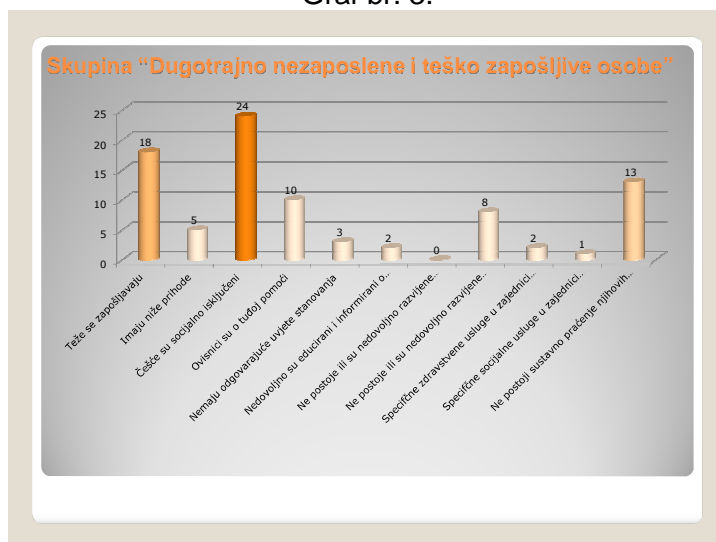
Zbog čega se 39 anketiranih osoba opredijelilo za skupinu „Starije i nemoćne osobe“ prikazano je na grafu br. 2.

Graf br. 2.

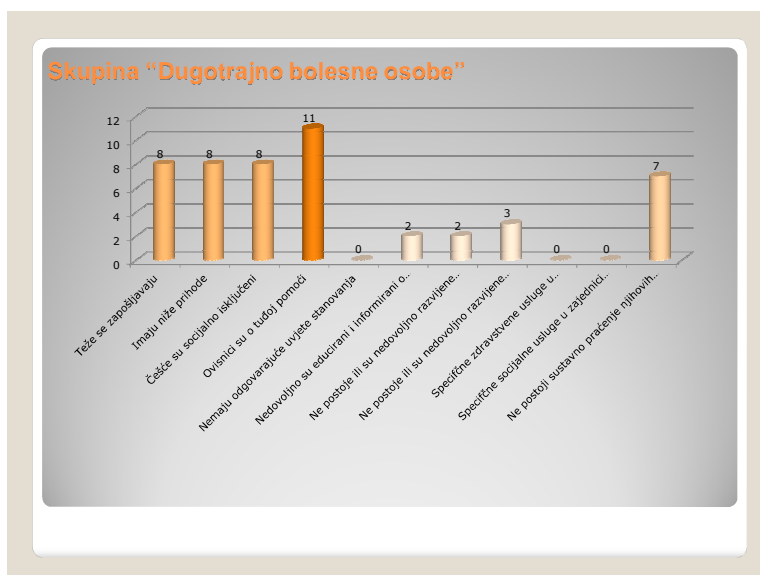

Iz grafa je vidljivo da se najviše anketara opredijelilo za tu skupinu zbog toga što su stare i nemoćne osobe ovisne o tuđoj pomoći, imaju niže prihode i češće su socijalno isključeni te da za tu skupinu ne postoje ili su nedovoljno razvijene specifične/i socijalne usluge. Za skupinu „Dugotrajno nezaposlene i teško zapošljive osobe“ opredijelilo se 33 anketara zbog toga što su osobe iz te skupine češće socijalno isključene, teže se zapošljavaju i ne postoji sustavno praćenje njihovih potreba i problema. Rezultati II. koraka za navedenu skupinu prikazani su na grafu br. 3.

Graf br. 3.

Za skupinu „Dugotrajno bolesne osobe“ opredijelilo se 17 anketara zbog toga što su osobe iz te skupine ovisnici o tuđoj pomoći, teže se zapošljavaju, imaju niže prihode i češće su socijalno isključeni te ne postoji sustavno praćenje njihovih potreba. Rezultati II. koraka za navedenu skupinu prikazani su na grafu br. 4.

Graf br. 4

Prema anketi, na 4. mjesto anketari su kao zdravstveno i/ili socijalno najugroženiju skupinu istaknuli, s 16 glasova, skupinu „Osobe s invaliditetom“, i to zbog toga što se teže zapošljavaju, češće su socijalno isključeni te su ovisni o tuđoj pomoći.

Na 5. mjesto, s 15 glasova, istaknuta je skupina „Djeca bez adekvatne roditeljske skrbi“ i to zbog toga što su češće socijalno isključeni, što su ovisni o tuđoj pomoći a isto tako naglašeno je da ne postoji sustavno praćenje njihovih potreba.

Sa 11 glasova šesto mjesto dijele skupine „Osobe s niskim prihodima“ i „Nezaposleni i mladi izvan sustava obrazovanja. Skupina „Osobe s niskim prihodima“ anketari su odabrali zbog toga što imaju niže prihode, češće su socijalno isključeni te su ovisni o tuđoj pomoći i zbog toga što se teže zapošljavaju, dok su skupinu „Nezaposleni i mladi izvan sustava obrazovanja“ anketari odabrali zbog toga što su ovisnici o tuđoj pomoći, teže se zapošljavaju i češće su socijalno isključeni.

Na 7. mjesto, s 10 glasova anketari su istaknuli skupinu „Djeca s poremećajima u ponašanju“ zbog toga što ne postoji ili su nedovoljno razvijene specifične i socijalne usluge za tu skupinu, češće su socijalno isključeni i zbog toga što ne postoji sustavno praćenje njihovih potreba.

Na 8. mjesto, s 9 glasova anketari su istaknuli skupinu „Ovisnici o alkoholu i/ili drogama“, s 8 glasova slijedi skupina „Psihički bolesne osobe“ te s 4 glasa skupina „Jednoroditeljske obitelji“.

KONSENZUS KONFERENCIJA

Nakon obrade svih prikupljenih podataka, Istarska županija je putem svojeg Tima za zdravlje, organizirala Konsenzus konferenciju, dana 14. lipnja 2012. u Puli, na koju su pozvani predstavnici politike i upravnih tijela, stručnjaci iz djelatnosti zdravstva, socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, zapošljavanja i gospodarstva, kao i predstavnici brojnih organizacija civilnog društva, vjerske zajednice i medija (pozvano ukupno 70-tak osoba, sudjelovalo ukupno 47 osoba). Ova konferencija je imala za cilj vrednovati probleme i predložiti prioritete iz domene zdravstva i socijalne skrbi na kojima će resursi IŽ raditi u narednom srednjoročnom razdoblju (2013-2016).

Korištena je metoda konsenzus radionica ključnih, relevantnih profesionalaca i predstavnika lokalne uprave, kao dionika. Skup je moderirala gđa Nevena Tolanov, a ovoj aktivnosti prethodile su temeljite pripreme u kojima su sudjelovali gotovo svi članovi Tima za zdravlje. Prema pomno osmišljenom programu konferencije, na početku su uslijedila izlaganja koja su imala za cilj upoznati sve sudionike s dosadašnjim aktivnostima, prema slijedećem sadržaju:

- Kraće prezentacije o Planu za zdravlje i socijalno blagostanje, o rezultatima dotadašnjeg rada, o provedenom ispitivanju potreba tijekom 2012. i to kroz analizu prikupljenih podataka iz upitnika, kao i kroz fokus grupe (članovi Tima)
- predstavljanje agende i metodologije rada na pojedinim prioritetima i njihovom izboru kroz:
 - individualni rad (popis potreba i želja iz perspektive domene rada i profesionalne uloge svakog prisutnog pojedinca) uz korištenje podsjetnika za artikulaciju problema – ŠTO (precizna definicija problema uključujući izvor i porijeklo problema) i TKO (rizična populacija specifična po dobi, spolu, zanimanju, socio-ekonomskom statusu, kulturi...)
 - Grupni rad - uz podršku facilitatora slijedio je grupni pregled individualnih želja, identifikacija preklapanja, izbor 4 grupna prioriteta primjenom metode Osnovni sistem rangiranja prioriteta (OSRP 3-dimenzionalne formule: masovnost-obuhvat, težina, mogućnost utjecaja).

Potom su članovi grupa pojedinačno predstavljali po jedan nominirani prioritet, što je doprinijelo još boljoj artikulaciji samog problema, s ciljem da se svi sudionici upoznaju sa svim prioritetima. Slijedila je izložba izlučenih prioriteta, kao i sudjelovanje svih sudionika u njihovom pojedinačnom vrednovanju i rangiranju. Na temelju provedenih aktivnosti, izlučeno je 9 županijskih prioriteta za novo srednjoročno razdoblje.

Na konsenzus konferenciji su odabrani novi prioriteti i definirani uzroci odnosno čimbenici koji dovode do problema.

Oko svakog od odabranih prioriteta osnovana je posebna radna grupa. Nakon dodatnog prikupljanja podataka o prioritetu (opis i veličina), provedena je detaljna analiza i definirani su problemi unutar prioriteta, određeni su ciljevi, strateške odrednice te trogodišnji operativni planovi (precizniji i detaljniji rad se nastavlja u 2013. godini).

2.2 ISPITATI USKLAĐENOST RADA ZDRAVSTVENIH DJELATNOSTI S OBVEZAMA IZ PROGRAMA MJERA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI PLANA ZA ZDRAVLJE IŽ

- U proljeće 2012. godine završeni su upitnici za sve kategorije ispitanika: liječnike obiteljske medicine, patronažne sestre, liječnike specijaliste koji rade u PZZ – ginekologe i pedijatre, liječnike dentalne medicine, liječnike zaposlene u OB Pula, te djelatnike ZZJZIŽ. Izrađeno je 5 različitih upitnika za različite službe Zavoda: upitnik za Službu za javno zdravstvo, za Službu zdravstvene ekologije, za Službu epidemiologije, Službu za prevenciju, izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja, te za Službu školske medicine.
- Od veljače do svibnja 2012. godine predstavnica UO za zdravstvo i socijalnu skrb održala je liječnicima diljem Istre prezentacije o *Planu za zdravlje Istarske županije 2013.-2016. godine*. Predavanja su održana u svih 7 ispostava Istarskih domova zdravlja, te je organizirano i skupo predavanje za sve liječnike preko Hrvatskog liječničkog zbora i Hrvatske liječničke komore. Na kraju predavanja prisutni su ispunjavali upitnike. Osim toga, preko Uprave OB Pula, Stručnog vijeća ZZJZIŽ i Patronažne službe IDZ organizirano je ispunjavanje i ostalih upitnika. Upitnike je ispunilo: 125 liječnika i 34 patronažne sestre iz Istarskih domova zdravlja; 36 djelatnika i 5 predstavnika Službi u ZZJZIŽ te 74 liječnika OB Pula (Odjeli: interni 13, kirurgija 10, očni 7, ORL 6, neurologija 6, pedijatrija 6, transfuzija 4, citologija 3, laboratorij 3, patologija 2, kožni 1, ostalo 13).

Tablica 2.2

	PULA	LABIN	ROVINJ	PAZIN	UMAG	POREČ	BUZET	UKUPNO I% od ukupnog broja u Mreži
LOM	25	7	9	5	9	5	5	65 /113 - 57,5%
STOM	15	4	1		1	5	3	29 /91 – 32%
GIN	1	2	1	1		1		6 /14 – 42,8%
PED	5	1				1		7 /11 – 64%
OSTALI	5	1	3	1	2	5	1	18
PATRONAŽA	15	5	4		5	3	2	34 /42 – 81%
UKUPNO	66	20	18	7	17	20	11	159

- Izvršena je analiza dobivenih upitnika i statističkih podataka. Identificirani su postojeći nedostaci u provedbi Mjera promocije zdravlja i prevencije bolesti. Osim ocjena vršenja aktivnosti iz tih Mjera, ispitanici su ocijenili i suradnju među njihovim provoditeljima, te su izrazili razinu svog zadovoljstva u provođenju specifičnih mjera. Predložene su brojne mogućnosti unapređenja promocije zdravlja i prevencije bolesti na području IŽ. Ispitanici su izrazili i svoje „sklonosti“ i mogućnost uključenja u pojedinim mjerama. Rezultati ovog ispitivanja prezentirani su Timu za zdravlje IŽ i pojedine potrebe, odnosno aktivnosti kojima se one rješavaju su već krenule u implementaciju preko novoizabranih županijskih prioriteta.

2.3 SURADIVATI S PARTNERIMA I SURADNICIMA RADI KVALITETNIJE PROVEDBE PLANA U LOKALNOJ ZAJEDNICI

- Spremnost IŽ za partnerstvo sa ciljem bolje dostupnosti Plana za zdravlje IŽ svim građanima procjenjujemo novom kvalitetom. Značajno je za spomenuti, da se prema lokalnim zajednicama tijekom 2011. i 2012. godine nije išlo samo sa formalnim pozivom za suradnju, već je za te potrebe imenovana radna grupa, kojoj je zadatak bio upoznati čelnike u lokalnoj zajednici sa Planom i prioritetima i mogućnostima suradnje, te administrativnom potporom i posredovanjem u suradnji sa radnim grupama po prioritetima Plana. U Poreču je potpisan prvi Sporazum za implementaciju Plana za zdravlje građana IŽ na području Grada Poreča-Parenzo. Donošenju Plana prethodila je zahtjevna analiza lokalnih i regionalnih resursa i definiranja mogućih područja suradnje u implementaciji Plana IŽ na porečkom području. Unatoč činjenici da su obje zajednice u ranijem razdoblju značajno ulagale u zdravlje u zajednici zaključeno je da je suradnja moguća, potrebna i željena po svim prioritetnim područjima. U skladu sa zaključenim radne grupe po prioritetima iz obje zajednice definirale su područja, nositelje i aktivnosti suradnje. Proces potpisivanja Sporazuma sa Porečom bio je jedna vrsta "pilota" u kome smo definirali korake (buduće procedure) koje je potrebno provesti prije potpisivanja takvih dokumenata u svakoj lokalnoj zajednici. Za vrijeme provođenja fokus grupa u fazi evaluacije Plana za zdravlje IŽ i dosadašnjih prioriteta u svim su istarskim gradovima iskazane spremnost i ostalih zajednica za suradnju, te potrebe, prednosti i dobiti od suradnje i uključivanja u provođenju implementacije Plana IŽ u njihovim zajednicama.
- Tijekom 2012. godine Istarska županija i **Hrvatska mreža zdravih gradova** nastavile su uspješnu suradnju u okviru programskog partnerstva u sklopu Projekta upravljanje i rukovođenje za zdravlje koji je obuhvaćao slijedeće aktivnosti:
 - U okviru Programa Zdrave županije održane su četiri zajedničke radionice: 3. travnja tijekom Tjedna preventive u Zagrebu na ŠNZ na temu „Upravljanje preventivnim aktivnostima“, također u travnju tijekom Sajma zdravlja u travnju u Vinkovcima (palijativna skrb), u lipnju u Centru za medicinsku etiku i palijativnu skrb na MEF-u, Šalata u Zagrebu kao Stručno savjetovanje županija: „Kakvu palijativnu skrb u Hrvatskoj trebamo“ te u listopadu tijekom poslovnog sastanka (evaluacija postignuća programa Zdrave županije).
 - Timska evaluacija provedena je putem regionalne jednodnevne evaluacijske radionice. Radionica za članove županijskih timova za zdravlje s područja zapadne Hrvatske (Istarska, Primorsko - goranska, Ličko - senjska županija), a održana je 22. studenog 2012. u Opatiji.
 - Individualne posjete i mentorski rad sa organizirane su sa Istarskom županijom kao sastavni dio u programskom partnerstvu sa HMZG i ŠNZ *Andrija Štampar*
 - Završni ispit uspješno su položili 7 članova Tima za zdravlje IŽ koji su prošli edukaciju II. seta modula „Rukovođenje i upravljanje za zdravlje“ u Zagrebu u Školi narodnog zdravlja „Andrija Štampar“ 3. svibnja 2012. godine.
- U 2012. godini **uređivanje rada volontera** na realizaciji Plana za zdravlje proveli smo na način da sve projekte prijavljene na javni natječaj po prioritetima Plana za zdravlje Istarske županije kontinuirano potičemo na uključivanje volontera u svoje projekte. Naime, kod prijavljenih projekata potiče se sudjelovanje volontera koje je sukladno Zakonu o volonterstvu (NN, 58/07), uvođenje većeg broja volontera u realizaciju projekata, sklapanje Ugovora između organizatora volontiranja i volontera kojim će se regulirati međusobna prava i obveze, te prijavljivanje organizatora volontiranja u bazu

podataka Volonterskog centra Istra. Navedena baza podataka volontera i organizatora volontiranja je oformljena u 2012. godini te je dodana na internet stranicu Volonterskog centra Istra (www.vci.hr). Pristupom u bazu podataka mogu se dobiti informacije o organizacijama zainteresiranim za prihvata volontera (naziv i mjesto, kontakt osoba i podaci, područje djelovanja, opis potrebe za volonterima i specifičnosti volontiranja) koje su trenutno u evidenciji Volonterskog centra, dok se druga odnosi na građane Istarske županije zainteresirane za volontiranje. Podaci koje sadrži obrazac za građane jesu: šifra i mjesto, vještine, znanja i zdravstvena ograničenja volontera, područja na kojima bi htjeli volontirati, oblik volontiranja koji ih zanima i vrijeme dostupno za volontiranje. U 2012. godini u bazi podataka je bilo prijavljeno 48 volontera i 14 organizatora volontiranja. Volonterski centar Istra je proveo jednu edukaciju i pet konzultacijskih sastanaka za organizatore volontiranja. Istarska županija inicijalnim sredstvima podržala je rad Inicijative za Volonterski centar Istra te su dogovorena područja suradnje koja su i realizirana. Svi organizatori volontiranja obvezni su temeljem Pravilnika o sadržaju izvješća organizatora volontiranja (NN 101/08), *Ministarstvu socijalne politike i mladih* podnositi godišnja izvješća organizatora volontiranja putem aplikacije za izvješća organizatora volontiranja.

2.4 OSIGURATI POTPORU JAVNOSTI I POLITIKE ZA PROVEDBU PLANA ZA PROMICANJE ZDRAVLJA, PREVENCIJU I RANO OTKRIVANJE BOLESTI

- Tijekom godine **obilježeni su prigodni datumi** vezani za županijske prioritete sukladno OPA 2012, te su na **web stranicu** Zdrava Istra – Istarska županija postavljene dokumenti i relevantne informacije kojima je promovirani Plan za zdravlje. U nastavku donosimo pojedine isječke.

IZVJEŠĆE O OBILJEŽAVANJU SVJETSKOG DANA VODA

Povodom Svjetskog dana voda 22. ožujka učenici Osnovne škole „Dr. Mate Demarina“ PO Ližnjan postavili su izložbu o vodi u prostorima Zavoda. Izložba je posvećena vodi i dio je projekta Voda koji škola uspješno ostvaruje. Otvorenje izložbe proteklo je uz kratak prigodni program učenika i podjelu prigodnih letaka o vodi.

OBILJEŽAVANJE DANA ZDRAVIH GRADOVA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

Povodom obilježavanja Dana zdravih gradova 20. svibnja, na pulskoj su tržnici predstavljene pojedine aktivnosti i materijali kojima se promoviraju zdravlje i socijalno blagostanje u Istarskoj županiji. Svoje su aktivnosti na posebnim štandovima predstavili Grad Pula, Grad Poreč, Grad Umag, Obiteljski centar Istarske županije, kao i Tim za zdravlje Istarske županije koji je odgovoran za provedbu projekta Istra – zdrava županija.

Na štandu su predstavljene i podijeljene brojni materijali nastali u sklopu realizacije ciljeva unutar spomenutih prioriteta. Praktično su prikazane edukativne aktivnosti (otkrivanje raka dojke palpacijom modela, načela zdrave prehrane kroz piramidu prehrane), kao i postignuti rezultati sedmogodišnjeg rada.

NABAVLJENO VOZILO ZA MOBILNI PALIJATIVNI TIM

Djelatnost za palijativnu skrb Istarskih domova zdravlja nabavila je prvo vozilo za svoj mobilni tim sredstvima kojima Istarska županija financira iznad-standardni projekt Palijativne skrbi za pomoć svojim najteže bolesnim građanima i njihovim obiteljima.

OBILJEŽAVANJE SVJETSKOG DANA HRANE U PULSKIM VRTIĆIMA

Povodom Svjetskog dana hrane koji se obilježava 16. listopada, u prostorijama *Dječjeg vrtića Centar* u Puli održan je radni sastanak s ravnateljima, zdravstvenim voditeljima (medicinskim sestrama) i predstavnicima kuhinjskog osoblja dječjih vrtića i jaslica Istarske županije u kojima se, osim higijensko epidemiološkog nadzora, kontinuirano prati i kvaliteta prehrane. Ovaj susret organizirali su u suradnji *Zavod za javno zdravstvo Istarske županije* i *Dječji vrtići i jaslice Pula*.

OKRUGLI STOL "EUROPSKA GODINA AKTIVNOG STARENJA U ISTARSKOJ ŽUPANIJI"

Dana 16. studenog 2012. g. u Puli je održan okrugli stol na temu : "Europska godina aktivnog starenja u Istarskoj županiji" u organizaciji Istarske županije – Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb i udruge Pragma, s ciljem otvaranja konstruktivne javne rasprave o solidarnosti između generacija i skrbi o starijim osobama na području Istarske županije.

PROJEKT „DOBRI LJUDI – DJECI HRVATSKE“ ZAPOČEO SVOJU REALIZACIJU U ISTARSKOJ ŽUPANIJI

U organizaciji Istarske županije, uz podršku HGK-Županijske komore Pula, dana 3. prosinca 2012. godine upraviteljica Zaklade „Vaša pošta“ Senka Klarić održala je prezentaciju projekta „Dobri ljudi – djeci Hrvatske“. Cilj projekta je djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, smještenoj u ustanovama (domovima), pomoći da nakon završetka školovanja i navršene 18. odnosno 21. godine života započnu samostalan život.

Štićenici dječjih domova, prema važećim propisima u RH, nakon završetka školovanja i navršene punoljetnosti moraju napustiti ustanovu i započeti samostalan život. Projektom Zaklade „Vaša pošta“ uz partnerstvo i donaciju Croatia osiguranja d.d. društvena zajednica uključuje se u potporu djeci na način da se pronalaze donatori (kumovi) koji uplaćuju policu životnog osiguranja na ime djeteta, a ugovoreni iznos isplaćuje se djetetu (obročno) nakon napuštanja ustanove.

OBILJEŽAVANJE MEĐUNARODNOG DANA STARIJIH OSOBA

Povodom 1. listopada, Međunarodnog dana starijih osoba, održana je u sjedištu Istarske županije u Puli konferencija za tisak na kojoj su predstavljeni rezultati dosadašnjeg rada u prioritetu socio-zdravstvene zaštite starijih osoba u Istarskoj županiji. Tom su prilikom predstavljeni i kandidati za Naj-seniore, pobjednik natječaja Delegacije Europske unije u Republici Hrvatskoj i Ministarstva socijalne politike i mladih Republike Hrvatske „Mladi u srcu – Nagrada Europske godine aktivnog starenja“: gosp. Ivan Gianni Šegon iz Poreča i jedan od kandidata gosp. Savo Ilić iz Pule.

- U svibnju 2012. godine tiskani su **dvojezični bookmarkeri** koji prezentiraju najvažnija postignuća u Planu za zdravlje od 2005. do 2012. godine. Bookmarkeri su dijeljeni na brojnim manifestacijama tijekom godine.

ŽUPANIJSKI PRIORITETI – rezultati nakon 7 godina

 <p>1</p> <p>RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE</p> <ul style="list-style-type: none"> * Istra pokrivena mrežom mamografa (5 novih) * Utrostručen godišnji broj mamografskih pregleda * Mamografski pregledi bez čekanja * Otvorena Ambulanta za bolesti dojke * Ubrzana dijagnostika i terapija raka dojke * Unaprijeđena psihološka i psihijatrijska podrška onkološkim bolesnicima * Uveden port - kateter za lakše primanje terapije 	 <p>2</p> <p>PREVENCIJA KARDIO-VASKULARNIH BOLESTI</p> <ul style="list-style-type: none"> * Edukacija građana o rizičnim čimbenicima kroz predavanja i tiskane materijale * Preventivni programi (pušenje, mršavljenje, pješačenje, dopisni tečajevi, prehrana u vrtićima) * Otvorena Ambulanta za hipertenziju u Općoj bolnici Pula * U pripremi županijski centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti 	 <p>3</p> <p>PREVENCIJA OVISNOSTI I POREMEĆAJA U PONAŠANJU</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zajednice koje brinu * Gradska savjetovališta, škole za roditelje, organizirano slobodno vrijeme, kreativne aktivnosti * Služba za prevenciju, izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja ZZIZŽ * Obiteljsko savjetovalište i programi za roditelje, djecu i mlade u Obiteljskom centru Istarske županije * Resocijalizacija ovisnika 	 <p>4</p> <p>SOCIO-ZDRAVSTVENA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA</p> <ul style="list-style-type: none"> * Povećan broj i kapacitet domova za starije i nemoćne osobe * Dnevni boravci, pomoć u kući i dostava toplog obroka u kuću za starije * Centar za Alzheimerovu i druge demencije u Puli * Socijalni alarm <i>Halo, niste sami</i> u Puli * Palijativna skrb – mobilni tim, projekt u razvoju * Kreativne radionice, rekreacija, savjetovalište 	 <p>5</p> <p>ZAŠTITA IZVORIŠTA VODA ZA PIĆE</p> <ul style="list-style-type: none"> * Zaštićena aktivna i potencijalna izvorišta * Kontinuirani program praćenja kakvoće sirovih voda i vode za piće * Sanirana legalna odlagališta komunalnog otpada i uspostavljen integralni sustav gospodarenja otpadom * Osnovana javna tvrtka za unapređenje sustava javne odvodnje središnje Istre * Kontinuirano unapređivanje proizvodnje i distribucije vode za piće * Edukacija ciljanih skupina
--	--	---	---	---

**zdrava istra
istria sana**

ISTARSKA ŽUPANIJA – REGIONE ISTRJANA

Spajamo ljude, znanja i politike koji za svoje građane žele osigurati zdravlje!

<http://zdrava-sana.istra-istria.hr>

2002. nagrada CDC-a* i SMDP-a** za izradu Slike za zdravlje građana Istarske županije

2006. nagrada CDC-a* za najbolji projekt u primjeni na svjetskoj razini (prioritet rak dojke)

2008. pobjednica Lige zdravih županija

2010. monitoring vode za piće u Istarskoj županiji najbolji u Hrvatskoj

2011. Plan za zdravlje Istarske županije predstavljen na EU portalu

U javnozdravstvene prioritete uloženo je 105,4 milijuna kuna

* CDC - Center for Disease Control and Prevention, SAD
** SMDP - Sustainable Management Development Program, SAD

**zdrava istra
istria sana**

ISTARSKA ŽUPANIJA – REGIONE ISTRJANA

Spajamo ljude, znanja i politike koji za svoje građane žele osigurati zdravlje!

<http://zdrava-sana.istra-istria.hr>

2002. nagrada CDC-a* i SMDP-a** za izradu Slike za zdravlje građana Istarske županije

2006. nagrada CDC-a* za najbolji projekt u primjeni na svjetskoj razini (prioritet rak dojke)

2008. pobjednica Lige zdravih županija

2010. monitoring vode za piće u Istarskoj županiji najbolji u Hrvatskoj

2011. Plan za zdravlje Istarske županije predstavljen na EU portalu

U javnozdravstvene prioritete uloženo je 105,4 milijuna kuna

* CDC - Center for Disease Control and Prevention, SAD
** SMDP - Sustainable Management Development Program, SAD

**zdrava istra
istria sana**

ISTARSKA ŽUPANIJA – REGIONE ISTRJANA

Spajamo ljude, znanja i politike koji za svoje građane žele osigurati zdravlje!

<http://zdrava-sana.istra-istria.hr>

2002. nagrada CDC-a* i SMDP-a** za izradu Slike za zdravlje građana Istarske županije

2006. nagrada CDC-a* za najbolji projekt u primjeni na svjetskoj razini (prioritet rak dojke)

2008. pobjednica Lige zdravih županija

2010. monitoring vode za piće u Istarskoj županiji najbolji u Hrvatskoj

2011. Plan za zdravlje Istarske županije predstavljen na EU portalu

U javnozdravstvene prioritete uloženo je 105,4 milijuna kuna

* CDC - Center for Disease Control and Prevention, SAD
** SMDP - Sustainable Management Development Program, SAD

2.5 FINANCIJSKI POKAZATELJI PLANA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI IŽ ZA 2012. GODINU PO PRIORITETIMA (UKUPNO)

Financijska sredstva potrebna za realizaciju aktivnosti Plana za zdravlje Istarske županije (Plan promicanja zdravlja, prevencije i ranog otkrivanja bolesti) osigurana su u Proračunu Istarske županije za 2012. godinu i to u razdjelu Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb i u razdjelu Upravnog odjela za održivi razvoj. Visina planiranih sredstava usklađena je s strateškim odrednicama Plana i fiskalnim mogućnostima Proračuna Istarske županije. Za implementaciju Plana angažirana su i sredstva EU fondova i to za projekte u prioritetu unaprjeđenje kakvoće voda i u prioritetu prevencije kardiovaskularnih bolesti.

Tablica 2.5 Ukupni rashodi za Plan za zdravlje Istarske županije za 2012. godinu iz Proračuna Istarske županije, u usporedbi s planom 2012. godine i izvršenjem 2011. godine

PRORAČUN ISTARSKJE ŽUPANIJE ZA 2012. GODINU							
godina	Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb					Upr. odjel za održivi razvoj	Ukupno
	RAK DOJKE	KVB	OVISNOST	STARI	VODA	VODA	
izvršenje 2011.	386.000,00	250.000,00	1.258.469,46	2.679.880,65	664.586,00	5.086.771,00	10.325.707,11
Plan 2012.	366.000,00	250.000,00	1.170.000,00	3.090.982,00	664.586,00	6.994.732,06	12.536.300,06
izvršenje 2012.	612.216,30	303.496,95	1.145.147,82	2.969.621,83	648.676,20	5.488.393,24	11.167.552,34

2.6 NAJZNAČAJNIJA DOSTIGNUĆA U PROVEDBI PLANA U 2012. GODINI PO PRIORITETIMA

U nastavku donosimo tabelarni prikaz sažetaka najznačajnijih dostignuća u provedbi Plana za zdravlje građana Istarske županije po prioritetima u 2012. godini u odnosu na početno stanje 2004, odnosno 2005. godine.

1) PRIORITET RANOG OTKRIVANJA RAKA DOJKE

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2012.
Mreža mamografa	5 mamografa	8 mamografa uključeno u županijski program (7 mamografskih jedinica)
Mamografije – ukupan broj izvršenih pregleda	6917 mamografija	10.271 mamografija
Edukacija žena	1500 žena na predavanjima	Žene su educirane i senzibilizirane kroz pozivanje, a posebno kroz obavljanje mamografije; dani povezani s rakom dojke (dani narcisa i dani ružičaste vrpce) obilježavaju s eu 3 grada, 350 žena prisutno na predavanjima.
Edukacija liječnika i patronažnih sestara	Nema	Nije bilo

Organizacijske promjene	Bez posebnih jedinica za dojku	Proveden postupak nabave opreme potrebne za biopsiju sentinel limfnog čvora (prva biopsija učinjena u veljači 2013.) Osnovan multidisciplinarni tim u OB Pula koji na tjednim sastancima dogovara individualan pristup liječenju karcinoma dojke za oboljele žene Ugrađeno 9 port katetera
-------------------------	--------------------------------	--

2) PRIORITET PREVENCIJE KVB

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2012.
Informiranost građana (tiskani materijali)	Bez posebnih akcija	Dijeljenje promotivnih materijala KRUPPa (5. izdanje knjige Hodajmo za zdravlje); <i>Dopisni tečaj PROCVAT</i> – podijeljeno 55 brošurica o rizičnim čimbenicima; letci i plakati, te edukativni materijali zdravog mršavljenja u sklopu Zdravog grada Poreč; tiskano 3. izdanje brošure Zdravim načinom života do zdravog srca ZZJŽ
Edukacija o rizičnim čimbenicima	Nije evidentirano	*9 predavanja o dijabetesu i posljedicama (189 osoba educirano) * 385 predavanja o prehrani za djecu, roditelje, prosvjetne radnike (ZZJŽ)
Preventivni programi	Nije evidentirano	* 130 organizirana pješaćenja; pješaćenja za djecu * Organizirane grupne vježbe 2/3 puta tjedno za 200 osoba * Poreč i Tar: organizirano pješaćenje za rizične (184 osoba) * Škola mršavljenja (Pula + Poreč) 291 polaznika * ZZJŽ: program unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama i osnovnim školama * Sedmotjedne radionice za 65 osoba
Rano otkrivanje bolesti	Nije evidentirano	Testirano je 4289 osoba na hiperglikemiju, 675 osoba na hiperkolesterolemiju i 2726 osoba na povišeni krvni tlak.
Tercijarna prevencija	Nije evidentirano	* <i>Šećerna bolest</i> : kontinuiran rad dijabetološke ambulante OB Pula, savjetovišta i klubova Udruge dijabetičara (2900 korisnika); 7 djece u dječjem kampu za dijabetičare * <i>Srčani infarkt</i> : organiziran hitan prijevoz pacijenata s indikacijama na PCI u Rijeku, obavljeno 29 transporta * <i>Hipertenzija</i> : redoviti rad ambulante za hipertenziju pri OB Pula 1 puta tjedno

3) PRIORITET PREVENCIJE OVISNOSTI

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2012.
Primarna prevencija	Ne postoji jedinstven i učinkovit model za županiju	* Provođenje Projekta <i>Zajednice koje brinu-kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih</i> doprinijelo je senzibilizaciji zajednice, povećalo razinu znanja iz područja prevencije, doprinijelo razvoju postojećih, kao i pokretanju novih preventivnih programa. Poboljšana je kvaliteta programa koji se financijski prate iz županijskog proračuna. Vezano za projekt <i>Zajednice koje brinu</i> , slijedi: * Implementacija PATHS programa (socijalne i emocionalne

		<p>vještine kod djece i prevencija nasilja) u Poreču i Labinu.</p> <ul style="list-style-type: none"> * Pokretanje projekta „PREFFI: Osiguravanje kvalitete preventivnih programa u Istarskoj županiji“ * Programi za kvalitetno roditeljstvo dostupni su svake godine sve većem broju roditelja (za one koji se pripremaju za roditeljstvo, za roditelje najmlađe djece i djece školskog uzrasta). <p>Od 2008. djeluje Obiteljski centar Istarske županije koji provodi različite preventivne programe za više od 200 korisnika grupnih programa godišnje, te različite jednokratne aktivnosti s više od 2000 sudionika godišnje.</p> <ul style="list-style-type: none"> * Nastavak kampanje Bježi-Via! * Pojačane aktivnosti i poboljšana međusektorska suradnja i koordinacija na planu senzibilizacije zajednice i promocije zdravih izbora kroz obilježavanje Mjeseca borbe protiv ovisnosti i drugih značajnijih datuma <p>*provodi se u svim školama Školski preventivni program</p>
Sekundarna prevencija	Nedostatna je ponuda organiziranih savjetovališta za djecu, mlade i obitelj	<ul style="list-style-type: none"> *djeluje veći broj obiteljskih savjetovališta na različitim lokalitetima u županiji (Obiteljski centar Istarske županije; Zdravi grad Poreč; Ured za obitelj Biskupije porečko pulske; Gradska savjetovališta u Pazinu, Labinu i Umagu; savjetovalište Udruge Ziid iz Buja; Savjetovalište za studente pri Sveučilištu J. Dobrile); započelo njihovo povezivanje s ciljem unaprjeđenja kvalitete rada. *osnovana SOS mreža Istre koja povezuje pružatelje usluga savjetovanja telefonom i provedena edukacija. *provode se različiti programi za djecu i mlade u riziku (na primjer: Mentorski program Daj pet!) * provode se programi specifične obiteljske podrške (roditelji iz jedno-roditeljskih obitelji, udomitelji) i podržava se kontinuirano program Vikend bolnice za adolescente
Liječenje ovisnika (nastaviti trendom smanjivanja broja ovisnika u IŽ)	81 novi h heroinskih ovisnika	<ul style="list-style-type: none"> * 29 novih ovisnika o heroinu * Stručni rad Službe za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i mentalno zdravlje ZZJZ IŽ u sve većem broju programa s 1327 osoba * Centar u Poreču radi s 371 korisnika, a u Rovinju 63 osoba * Broj novoevidentiranih korisnika (Služba + Poreč+ Rovinj) 305; od toga 14,8 % heroinskih korisnika * Testiranje korisnika na hepatitis B i C, i HIV * Osiguran optimalan prostor i stručni kadar za rad u Službi Pula * 705 ovisnika na metadonskom ili buprenorfinom programu preko liječnika PZZ diljem Istre * provođenje bolničke detoksifikacije u Puli, Zagrebu i Rabu
Resocijalizacija ovisnika	Bez posebnih programa	<ul style="list-style-type: none"> * 11 liječenih ovisnika je dobilo pomoć pri zapošljavanju * kod 9 liječenih ovisnika izvršene sve pripreme za doškolovanje * 20-ak osoba češće ili povremeno radili u udruzi i bili nagrađeni

4) PRIORITET UNAPRJEĐENJA SOCIO-ZDRAVSTVENE ZAŠTITE STARIJIH OSOBA

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2004.	Rezultat na kraju 2012.		
			Broj	Kapacitet/broj korisnika
Domovi za starije i nemoćne osobe	4 javne ustanove sa 615 mjesta (osnivač IŽ)	„A. Štiglic“ Pula, Sv. Polikarp Pula, Novigrad, Raša	7	782 korisnika
		„D.Pergolis“ Rovinj, Poreč, Buzet		
		U izgradnji (Umag)	1	
		Programska/projektna dokumentacija izrađena za ustanovu u Puli i Pazinu	2	300
Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija	Ne postoji	U funkciji pri Domu za starije i nemoćne osobe „A.Štiglic“	1	12+2
		U pripremi pri Domu za starije i nemoćne osobe Novigrad	1	12+2
Dnevni boravci za starije osobe	Ne postoje	Pri domovima za starije i nemoćne osobe Pula, Raša, Poreč	3	60
		Dnevni boravak po modelu Ministarstva obitelji u Pazinu i Buzetu	2	30 (prosječni dnevni broj)
		Dnevni boravak u Lanišću	1	30 (1xtjedno)
Standard usluge u domovima za starije i nemoćne	-	- viši od RH; JLRS sufinanciraju dodatne mjere zdravstvene zaštite odnosno dolazak liječnika u ustanove, 24-satno telefonsko dežurstvo, posudionice ortopedskih pomagala, razne radno-okupacijske aktivnosti, savjetovalište i centar za oboljele od Alzheimerove dem.		
Domovi za psihički bolesne odrasle osobe	3 ustanove	3 ustanove		
Pomoć i njega u kući	59 korisnika	Pri domu za starije i nemoćne osobe Pula	1	23
		Pazin i Buzet po modelu MOBMS-a	2	245
Prehrana i dostava ručka	75 korisnika	Pri domovima za starije i nemoćne osobe Novigrad, Pula, Raša, Rovinj, Poreč	5	165
Standard usluge zdravstvene njege u kući – iznad RH	-	Ustanove (4) i privatne prakse za zdravstvenu njegu (9) pružile su usluge zdravstvene njege u kući prema izdanim nalogima od strane liječnika obiteljske medicine		

5) PRIORITET UNAPRJEĐENJA KAKVOĆE VODA

POKAZATELJI	Početni pokazatelji 2005.	Rezultat u 2012.
Administrativne mjere zaštite vodnih resursa	Usvojena Odluka o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće	<p>Temeljem Odluke provedeni su istražni radovi za novelaciju II. zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće za izvore: Gradole, Sv. Ivan, Bužini i Gabrijeli .</p> <p>Nastavilo se s programom praćenja kakvoće sirovih voda izvorišta pitke vode koji se koriste za potrebe vodoopskrbe Istre te su održane brojne radionice s ciljem podizanja svijesti stanovništva o očuvanju okoliša</p>
Unaprjeđenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima	<p>Započelo se s izradom projektne dokumentacije sanacije postojećih neuvjetnih odlagališta komunalnog otpada i njihovu rekonstrukciju u reciklažna dvorišta i transfer stanice. Izrađen je prvi elaborat s popisom ilegalnih ili „divljih odlagališta“ s ciljem osiguranja financijskih sredstava, putem FZOEU, IŽ i JLS, za njihovu sanaciju. Pripremljen je projektni zadatak za kandidaturu ŽCGO Kaštijun u Nacionalni operativni program IPA</p>	<p>Sva legalna odlagališta, su u potpuno ili djelomično sanirana. Na lokacijama koje nisu imale volumena za odlaganje izgrađena su nova polja u skladu s zakonskim propisima.</p> <p>Trend povećanja odvojeno prikupljenog korisnog otpada iz komunalnog otpada se nastavlja. JLS-e, putem komunalnih tvrtki, uvode eko otoke i prikupljanja korisnih dijelova otpada po sistemu „od vrata do vrata“. JLS-e ulažu značajna sredstva u projektiranje i građenje reciklažnih dvorišta koja služe stanovništvu da donesu odvojeno prikupljene vrste otpada koje se zatim plasiraju uz prethodnu predobradu kao sekundarne sirovine (staklo, metal, plastika, biljna i mineralna ulja...) ili otpremaju na konačno zbrinjavanje (u spalionice, odlagališta i sl.).</p> <p>Značajni pomak je učinjen u implementaciji projekta izgradnje ŽCGO „Kaštijun“:</p> <ul style="list-style-type: none"> - EK je odobrila povećanje učešća u projektu sa 18,8 miliona € na iznos od 25 milijuna €. - Ugovor za radove sklopljen je u prosincu 2011. godine kojim se obvezuje izvođač da izradi glavne i izvedbene projekte te provede građenje. - Prema izjavi izvođača, početak probnog rada postrojenja za obradu otpada planiran je za ožujak 2014. godine - intenzivno se provodi projekt edukacije i informiranja građana (kreativne radionice u osnovnim školama, Zeleni forum, brošure, letci, radio spot i jumbo plakat);
Unaprjeđenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	Dovršen uređaj za pročišćavanje otpadnih voda Grada Pazina	JLS u suradnji s Hrvatskeim vodama i IŽ ulažu značajno sredstva u proširenje i rekonstrukciju dotrajale kanalizacijske mreže i izgradnju UPOV. Najintenzivnije se to provodi na području obalnih JLS, posebno Grad Poreč koji je s projektom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda ušao u

		<p>OP IPA za okoliš. Projekt predstavlja jedan od najvećih projekata u RH spremnog za financiranje iz sredstava strukturnih fondova EU. Isto tako, tvrtka IVS-Istarski vodozaštitni sustav d.o.o. je s projektom „Mala naselja“ također na listi projekata OP IPA za okoliš. Izrađena je Studija izvedivosti i nakon njezinog usvajanja pristupiti će se izradi natječajne prijave.</p>
Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava	<p>Visoki stupanj priključenosti stanovništva na sustav javne odvodnje. Usvajanjem PPIŽ stvoreni su uvjeti za objedinjavanje vodoopskrbe na području IŽ te povezivanja s PGŽ:</p>	<p>Nažalost, dokumentacija za objedinjavanje vodoopskrbnih sustava, izrađena uz financijsku podršku Hrvatskih voda i Istarskog vodovoda, nije nikada usvojena na predstavničkom tijelu županije.</p> <p>Stalnim nadzorom nad kvalitetom sirove vode, procesa obrade i vode u vodoopskrbnom sustavu povećala se sigurnost snabdijevanja pitkom vodom stanovništva i industrije na području IŽ.</p> <p>Kontinuirano se ulaže u unapređenja sustava vodoopskrbe od zamjene zastarjelih dijelova sustava do uvođenja telemetrijske kontrole sustava kao i stvaranja digitalnih vodova.</p> <p>Godišnja izvješća o kakvoći sirovih voda objavljuju se na službenim Internet stranicama županije a na stranicama ZZJZIŽ građani su informirani o rezultatima praćenja kakvoće vode u vodovodnoj mreži.</p> <p>Zbog nepovoljnih hidroloških prilika koje su započele još tijekom 2011. godine, a koje su rezultirale uvođenje I stupnja redukcije vode izgrađena je I faza cjevovoda Bulaž – Butoniga čime je stvorena mogućnost većeg iskorištavanja voda iz izvora Bulaž tako da je od 16. lipnja voda iz Bulaža stigla na postrojenje Butoniga. Nakon izgradnje prespoja na postrojenju Butoniga, 30.11.2012. godine počelo se s punjenjem akumulacije Butoniga vodom iz izvora Bulaž.</p> <p>Osim toga provedena je rekonstrukcija uređaja za pročišćavanje vode na izvorima Bužini i Gabrijeli koji su od lipnja 2012. godine uključeni u vodoopskrbni sustav.</p> <p>Isto tako, zbog smanjenja rizika sigurne vodoopskrbe, tijekom 2012. godine, je na dva bunara (Tivoli i Campanož) ugrađen MBR uređaj pa su se ti bunari uključili u sustav javne vodoopskrbe.</p>

3. PROVEDBA OPERATIVNOG PLANA AKTIVNOSTI **PLANA PROMICANJA ZDRAVLJA, PREVENCIJE I RANOG OTKRIVANJA BOLESTI ISTARSKÉ ŽUPANIJE ZA 2012. GODINU – ŽUPANIJSKI PRIORITETI**

3.1. RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE – PROVEDBA PLANA

3.1.1. Povećanje dostupnosti mamografije

U sklopu provedbe Županijskog programa preventivne mamografije u 2012. godini dovršeno je mamografiranje žena rođenih 1965. godine i provođeno je mamografiranje žena rođenih 1966. godine.

Ukupno je na mamografiju pozvano **1817 žena rođenih 1966.g.** Žene koje se nisu odazvale na prvi poziv ponovno su pozivane. Učinjeno je 515 mamografija kod 1966.g., dok je kod još 221 žena 1966.g. dokumentirano da su mamografiju učinile unutar 2 godine.

Od početka provedbe Županijskog programa 2005. godine do 2012. godine pozvano je 8 godišta odnosno 14.722 žena te je mamografiju putem županijskog programa učinilo oko 5000 žena. Ukupni obuhvat bio je oko 49%, a vjerujemo da je i veći jer nismo uspjeli dokumentirati sve podatke za žene koje su obavile mamografiju izvan Županijskog programa. Mamografija obavljena u sklopu Županijskog programa za oko 50% žena ujedno je i prva mamografija u životu.

Tablica 3.1.1. Rezultati Županijskog programa preventivne mamografije (2005.-2011. godina)

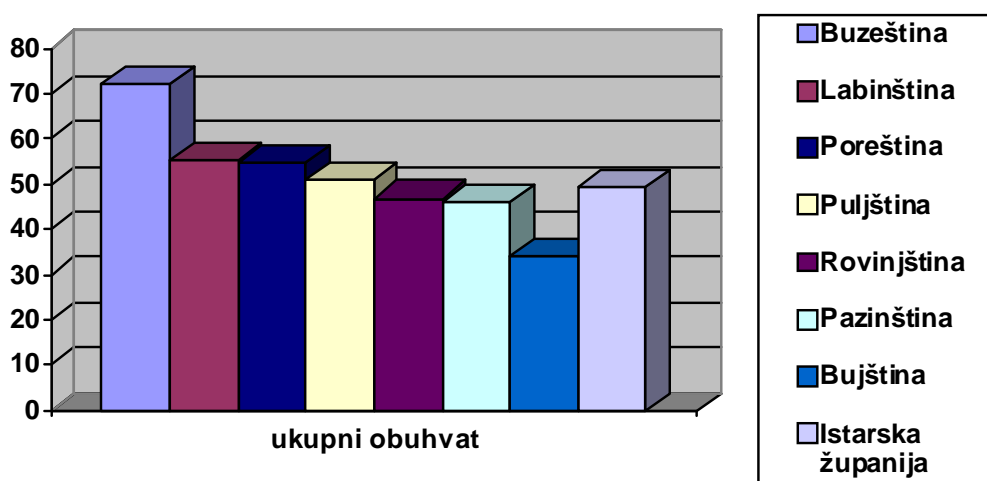
Godište	Pozvano	Odazvano	Odazvano + obavile unutar 24 mj.*	%
1959.	1827	746	1065	58,29
1960.	1836	645	1023	55,72
1961.	1807	648	953	52,74
1962.	1918	723	980	51,09
1963.	1823	582	875	48,00
1964.	1787	590	809	45,27
1965.	1907	587	835	43,79
1966.**	1817	515	736	40,51
ukupno	14722	5036	7276	49,42

*uključene i žene koje su po drugoj osnovi obavile mamografiju

** provedba u toku

Obuhvat žena rođenih 1959.-1966.g. veći od 70% postignut je na Buzeštini (72,01%), dok je na Labinštini postignut obuhvat od 55,38%, na Poreštini 54,89%, Puljštini 51,15%, Rovinjštini 46,83%, Pazinštini 46,17% i Bujštini 33,87%.

Slika 3.1.1. Obuhvat (%) žena mamografijom u sklopu Županijskog programa – 1959.-1966. godište

Preventivnom mamografijom rak dojke otkriven je kod 12 žena rođenih 1959.-1966.godine.

Sukladno zaključcima partnerske konferencije o raku dojke u listopadu 2011.g., ugovaranje mamografija za žena u 48. godini života (rođene 1964.g.) prihvatili su u 2012.g. gradovi Poreč, Labin, Rovinj, Umag i općina Tar-Vabriga. Navedeno je od osobite važnosti jer se time postiže kontinuitet programa mamografija (županijski-gradski/općinski-nacionalni) kod žena u dobi od 46 do 69 g. života.

U 2012. godini mamografiju žena različitih dobnih skupina financiraju gradovi: Labin, Poreč, Rovinj, Pula i općine Sv. Nedjelja, Kršan, Pićan, Tar-Vabriga.

Od prosinca 2011. godine provodi se treći ciklus pozivanja žena u sklopu **Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke** (poziv na treću mamografiju). U trećem ciklusu obuhvaćene su žene rođene 1943.-1962. godine.

3.1.2. Rad na edukaciji i motivaciji žena da skrbe za zdravlje dojke

U organizaciji KŽ "GEA" Pula edukativna predavanja o raku dojke s radionicom o samopregledu dojke održana su tijekom 2012. godine 9 puta i to u Puli (dom za psihički bolesne, dom za starije i nemoćne osobe, srednje škole, udruga poslovnih žena), Rovinju i Bujama. Ukupno je educirano 350 žena. Od 2005.-2012.g. organizirane edukacije na temu ranog otkrivanja raka dojke prošlo je preko 13.605 građana i građanki raznih uzrasta (od maturanata nadalje). Pored navedenog, preko 45.000 žena je od Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije u sklopu poziva na mamografiju dobilo edukativnu brošuru i imalo priliku sudjelovati u akciji u zajednici. Najbolji način edukacije je upravo kroz sudjelovanje korisnika u akcijama organiziranim u zajednici.

24. ožujka 2012. održana je na Pulscoj tržnici trinaesta humanitarna akcija "Dan narcisa" koja se održala pod zajedničkim sloganom u gradovima Hrvatske „Pomozimo oboljelima donošenjem Nacionalnog programa za liječenje raka dojke u specijaliziranim centrima s multidisciplinarnim pristupom“. Humanitarnu akciju svojom su nazočnošću i uključivanjem u prodaju cvijeća podržali dužnosnici Istarske županije i Grada Pule te ministar znanosti, obrazovanja i sporta. Sve prikupljeno cvijeće prodano je i prije predviđenog kraja akcije.

Klub žena liječenih od karcinoma dojke «Gea» Pula je također na Pulskoj tržnici organizirao 06.10.2012. humanitarnu akciju «Dan ružičaste vrpce» pod sloganom „Rak dojke je izlječiv, ako ga se rano otkrije“. Na štandu su dijeljene ružičaste vrpce i promotivni materijali građanima, koji su se dobrovoljnim priložima priključili borbi protiv bolesti, a uz pomoć silikonske dojke mogli i naučiti kako pravilno napraviti samopregled. Podršku akciji osobnom nazočnošću pružili su predstavnici zdravstvenih ustanova (OB Pula, IDZ, ZZJZ IŽ) te predstavnici Istarske županije i Grada Pule.

Ovi značajni datumi obilježeni su i u Labinu (Liga protiv raka Labin) te Rovinju (Udruga Žena-Donna).

Zavod za javno zdravstvo je u zadnjem kvartalu 2012.g. inicirao izradu brošure pod nazivom „Vodič za skrb o zdravlju dojke“ koja će ženama pružiti edukativne informacije o zdravlju dojki (prvenstveno usmjereno raku dojke i njegovoj prevenciji odnosno ranom otkrivanju) te praktične informacije o zdravstvenim kapacitetima (kome se obratiti kod sumnje na bolest i u slučaju potrebne obrade, terapije i rehabilitacije) i udrugama uz promociju dostignuća na području IŽ od 2002.-2012.g. Vodič će u tijeku 2013. biti završen i transparentno disperziran.

3.1.3. Podrška oboljelima

OPĆA BOLNICA PULA

U 2012. godini ugrađeno je 9 trajnih venoznih katetera (**port-katetera**). Kriterij ugradnje je nemogućnost pristupa krvnim žilama (prirodno slabe žile, uslijed dugotrajnog primanja terapije, dijabetes, druge bolesti i sl.), očekivana dugotrajna terapija (metastatska bolest ili kemoterapija nakon koje slijedi imunoterapija uz ukupno trajanje terapije od 1,5 godinu) i očekivani životni vijek duži od šest mjeseci. Od 2010.-2012.g. ugrađeni su kod 22 žene oboljele od raka dojke.

U 2012.g. započeo je s radom **stručni tim za rak dojke** koji multidisciplinarnim pristupom (onkolozi, citolozi, patolozi, kirurzi, internisti i psihijatri) i timski na tjednim sastancima odlučuje o dijagnostici i terapiji bolesti dojke. Timski pristup je standard liječenja onkoloških bolesnika u svijetu.

U sklopu TQM tima stvarani su preduvjeti za uvođenje nove dijagnostičke metode **biopsije sentinel limfnog čvora** kod oboljelih od raka dojke (ali i melanoma) u rutinski rad Opće bolnice Pula. Objavljen i proveden natječaj do kraja 2012.g. rezultirao je nabavom mobilnog gama proba sistema čime su stvoreni preduvjeti za uvođenje ove nove dijagnostičke metode. Kao krajnji rezultat očekuje se manje operiranih žena s posljedicom - limfedemom ruke.

UDRUGE

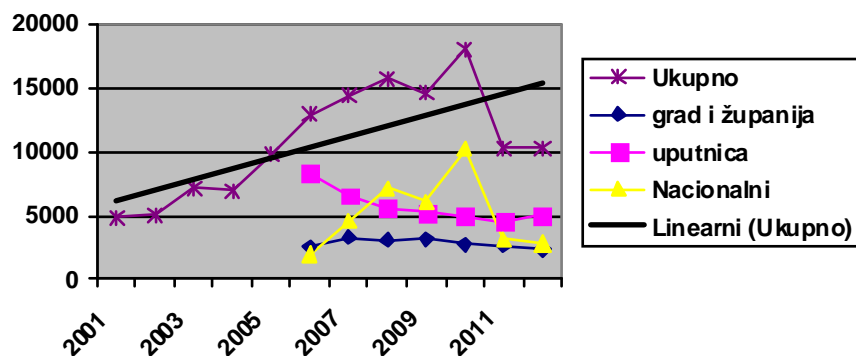
Podršku oboljelima pružaju udruge na području Pule, Labina i Rovinja: Liga protiv raka Pula i Labin, Klub žena operiranih od raka dojke „Gea“ Pula, Udruga žena oboljelih od raka dojke Žena Donna Rovinj.

Psihološko savjetovište za onkološke bolesnike djeluje već 12 godina i dva puta tjedno psihologinja i predsjednica Lige Danica Kuzmanović pruža psihološku podršku pacijentima u ambulanti ili na odjelu kirurgije, gdje leže žene operirane od raka dojke. Lani je putem natječaja Liga dobila jednokratnu pomoć za savjetovište u iznosu od 45 tisuća kuna od Ministarstva zdravlja. S dijelom tog novca podržan je rad psihološkog savjetovišta u labinskom domu zdravlja, koje radi jednom mjesečno. Također, tiskani su informativni leci o

savjetovalištu u Puli i Labinu. Za terminalne bolesnike, među njima i žene oboljele od raka dojke pružena je pomoć u posudbi antidekubitalnih madraca, hodalica i toaletnih kolica, kao i pomoć u terapiji boli, pomoć obitelji tijekom liječenja i u žalovanju. Liga protiv raka Pula u suradnji s udrugom Krater - centar za oblikovanje keramike Pula održala je radionice keramike za 50 korisnica liječenih od karcinoma, jednom tjedno tijekom 6 mjeseci. Polaznice su radeći u maloj grupi poboljšale međusobnu komunikaciju, stekle više samopouzdanja, poboljšale motoriku, a glina im je kao medij pomogla da se opuste i relaksiraju. Kreativni rad je možda najsnažniji „čistač“ mračnih misli i rezigniranosti koju najčešće osjeća osoba pogođena rakom.

U organizaciji KŽ “GEA” Pula Savjetovništvo namijenjeno osobama oboljelima od karcinoma dojke kao i članovima njihovih obitelji održano je 39 puta (svake srijede od 17-19 sati). U savjetovništvo su radili liječnici obiteljske medicine, onkolozi, viša medicinska sestra. Usluge savjetovništva potražilo je oko 100 osoba osobno i više od 100 osoba putem telefona. Radi brže postoperativne rehabilitacije, podizanja psihofizičke aktivnosti i kvalitete života dva puta tjedno održavane su ciljane medicinske vježbe pod vodstvom više fizioterapeutkinje. Provedene su svaka po 70 puta, a pohađa ih oko 18 žena. Vježbe terapijske yoge (vježbe istezanja, disanja, opuštanja i sl.) održavane su dva puta tjedno po dva sata, ukupno 71 put, a pohađa ih oko 17 žena redovito. U suradnji s udrugom Krater - centar za oblikovanje keramike Pula održano je 19 radionica. Aktivnosti **limfne drenaže** (ručna i drenaža na aparatu) provodile su se četiri puta tjedno za članice Kluba (60 članice) i to 10 uzastopnih tretmana u trajanju od jednog do dva sata po tretmanu po nekoliko puta godišnje. Provode je dvije više fizioterapeutkinje s posebnom osposobljenošću za tu vrstu tretmana. Provođenjem tretmana kod većine žena spriječena je pojava težih oblika limfedema, smanjene su fizičke tegobe žena s težim oblicima limfedema (povećanje pokretljivosti ruku, smanjenje bolova u rukama i sprječavanje popratnih pojava poput erizipela-crvenog vjetra), a kod nekolicine žena se problem edema riješio u potpunosti.

Na slici 2. je prikazan ukupan broj mamografija obavljen putem HZZO-a, nacionalnih, županijskih i gradskih programa. Nije uključen broj žena koje su mamografiju obavile direktnim plaćanjem ili putem sistematskih pregleda organiziranih od strane trgovačkih društava i sl. Broj mamografiranih žena neprekidno je rastao od **početka rada na Planu za zdravlje i nabavljenih novih mamografa (2003.g.)**, uvođenjem **Županijskog programa preventivne mamografije (2005.)** i sufinanciranja gradova te Nacionalnog **programa (kraj 2006. g.)** do 2007.g. kad je dostigao broj od oko 15.000 što je i bio srednjoročni cilj. U 2011. i 2012. godini broj mamografija je manji jer je obavljen manji broj mamografija u Nacionalnom programu (čekalo se na materijale za pozivanje koji se spuštaju s nacionalnog nivoa).

Slika 3.1.3. Broj mamografiranih žena od 2001.-2012. godine

Tablica 3.1.3. Indikatori evaluacije postignuća za 2005.-2012. godinu

	SCREENING MAMOGRAFIJA	EDUKACIJA I MOTIVACIJA ŽENA	EDUKACIJA LIJEČNIKA	PODRŠKA OBOLJELIMA
Indikatori	obuhvat žena - Županijski program	broj osoba na predavanjima	Ambulanta za dojku i Centar trajne edukacije	Razni projekti
2004.	ne postoji	1.500	ne postoji	educiran tim stručnjaka po principima TQM-a (Sveukupno upravljanje kvalitetom) i otpočeo projekt skraćivanja trajanja dijagnostičkog postupka kod raka dojke
Ostvareni u 2005.	1959.- 51%	2.883	Postoji; održana 2 tečaja	U OB Pula: - uvedena core biopsija raka dojke pod kontrolom mamografa - " stereotaksija " i pod kontrolom ultrazvuka; - TQM projekt: uvedene interne uputnice za dijagnostiku raka dojke, otvorena Ambulanta za bolesti dojke, skraćeno trajanje dijagnostičkog postupka do operacije s 49 na 26 dana
Ostvareni u 2006.	1959. – 56,27% 1960. – 42,77%	2.435	3 tečaja	Nagrada CDC-a za TQM projekt
Ostvareni u 2007.	1960.- 51,99% 1961.- 44,06%	3.642	2 tečaja	- nabavljena aparatura za imunohistokemijsku dijagnostiku; - stvoreni uvjeti za rad Savjetovališta za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima
Ostvareni u 2008.	1961.- 50,53% 1962.- 43,63%	1.977	2 tečaja	U OB Pula: - uvedena imunohistokemijska dijagnostika; - skraćeno vrijeme od operacije raka dojke do terapije s 45 na 20 dana; - počeo s radom psihijatar u Savjetovalištu za psihijatrijsko-psihološku podršku onkološkim bolesnicima; - dovršeno virtualno povezivanje svih djelatnosti koje skrbe o zdravlju dojki
Ostvareni u 2009.	1962.- 50% 1963.- 41%	1.700	2	Počeo grupni psihoterapijski rad s onkološkim bolesnicima
Ostvareni u 2010.	1963.- 48% 1964.- 43%	200	2	počela ugradnja port - katetera za aplikaciju terapije ženama oboljelim od raka dojke
Ostvareni u 2011.	1964.-45% 1965.-43%	555	-	stvoreni preduvjeti za biopsiju sentinel limfnog čvora
Očekivani u 2012.	1965. – oko 50% 1966. – oko 50%	Vodič za zdravlje dojke	2	otpočeti s biopsijom sentinel limfnog čvora
Ostvareni u 2012.	1965. – 44% 1966. – 41%	U zadnjem kvartalu 2012. započeo rad na izradi Vodiča. U tijeku 2013. bit će završen i disperziran	-	Objavljen i proveden natječaj do kraja 2012.g. rezultirao je nabavom mobilnog gama proba sistema

3.1.4. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu

RANO OTKRIVANJE RAKA DOJKE	plan za 2012.	izvršenje za 2012.
1. Dostupnost mamografije	190.000,00	190.000,00
1.1. Screening mamografije - Županijski program	150.000,00	150.000,00
1.2. Screening mamografije - Nacionalni program	40.000,00	40.000,00
2. Edukacija i motivacija žena za skrb o zdravlju dojki	80.000,00	80.000,00
2.1. Edukacija žena o samopregledu dojke, predavanja, radionice	40.000,00	40.000,00
2.2. Vodič za skrb o zdravlju dojke	40.000,00	40.000,00
3. Podrška oboljelima	96.000,00	342.216,30
3.1. Limfna drenaža	25.000,00	25.000,00
3.2. Psihološko savjetovalište	16.000,00	16.000,00
3.3. Rehabilitacijsko-terapijske keramičke radionice	10.000,00	10.000,00
3.4. Oprema za dijagnostiku raka dojke	45.000,00	291.216,30
UKUPNO (1.+2.+3.+4.):	366.000,00	612.216,30

3.2. PREVENCIJA KARDIOVASKULARNIH BOLESTI – PROVEDBA PLANA

Plan aktivnosti unutar prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti je u 2012. godini bio podijeljen na slijedeća područja:

- 1) Edukacija o rizičnim čimbenicima obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti
- 2) Održavanje preventivnih programa različitih kategorija rizičnih čimbenika
- 3) Rano otkrivanje bolesti (rizičnih čimbenika za kardiovaskularne bolesti)
- 4) Tercijarna prevencija
- 5) Razvoj projekta *Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti*

3.2.1 Edukacija o rizičnim čimbenicima obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti

Tijekom druge polovice 2012. godine u sklopu programa „Edukacijom do zdravlja“ koju provodi HLZ, podružnica istarska, organizirano je 6 predavanja u gradovima Rovinj, Poreč, Pazin, Umag, Buzet, Medulin, sa ukupno oko 540 sudionika / slušača. Predavanja su se odnosila na područja zdrave prehrane, preventivnih pregleda (rano otkrivanje raka grlića maternice, raka dojke te rano otkrivanje raka debelog crijeva) i iz područja mentalnog zdravlja. Pri tome su se dijelili prigodni materijali.

Tiskani materijali

- U 2012. promovirano je peto izdanje knjige „Hodajmo za zdravlje“, autora i osnivača Kluba rekreativaca u prirodi, gospodina Save Ilića, kao i predsjednika Kluba, gospodina Maria Peruška. Tiskane materijale Klub distribuira tijekom svojih godišnjih brojnih aktivnosti. Aktivnosti su također i medijski popraćene.
- Kroz rad *Udruge Procvat zdravlja* podijeljeno je 55 **brošurica** (5 različitih varijanti) **o rizičnim čimbenicima** obolijevanja od kardiovaskularnih bolesti pulske zatvorenicima.
- Sudionicima tečaja u Poreču, organiziranog u sklopu Zdravog grada, za pacijente s problemima prekomjerne tjelesne težine dijeli se brošura i edukativni pisani materijal. Ovaj Program također prati odgovarajući letak i plakat na javnim površinama za oglašavanje na području grada Poreča.
- Tijekom prosinca u ZZJŽ tiskano je 5.000 primjeraka brošure „Zdravim načinom života do zdravog srca“. Radi se o već trećem izdanju brošure, Zavoda kao nakladnika. Brošura će se tijekom 2013. godine dijeliti građanstvu, LOM – ovima za njihove pacijente i suradnicima prilikom obilježavanja raznih značajnih datuma i provođenja drugih aktivnosti vezanih za prevenciju KVB.

Predavanja

Stručna predavanja za javnost igraju veliku ulogu pri osvješćivanju građana o značajnom utjecaju rizičnih čimbenika (prehrane, stresa, tjelesne neaktivnosti, pušenja, alkohola...) na obolijevanje od kardiovaskularnih bolesti. Nemoguće je spomenuti sva predavanja u cilju promocije zdravih životnih stilova, održana na području naše županije. Izdvajamo prikupljene informacije:

- ZZJŽ je proveo 385 predavanja – radionica na temu zdrave prehrane i zdravog načina života za učenike osnovnih škola.
- U organizaciji ZZJŽ u Puli je, povodom obilježavanja Svjetskog dana hrane, 16. listopada, održan susret s predstavnicima svih predškolskih ustanova na području županije. Predavanje o alergijama u dječjoj dobi održala je dr. Ana Matika – Šetić što je

popraćeno s posebnim interesom. Predstavnici (zdravstveni voditelji) DV iz Labina i Višnjana su govorili o programima prevencije karijesa u svojim sredinama. DV iz Umaga prezentirao je rad sportskog vrtića, a iz DV u Poreču izvijestili su kako se provode sistematski pregledi u 5 – oj godini kod predškolaca. Koordinaciju i organizaciju skupa proveli su djelatnici ZZJZiZ uz podršku i ustupanje svojih prostorija od strane predškolske ustanove DV Pula. Susret je održan u prostorijama dječjeg vrtića OJ. Pozvani su predstavnici grada i medija. Zavod za javno zdravstvo Istarske županije, na poziv Kluba 50+, održao je predavanje za članove kluba i građanstvo u prostorijama OŠ Veli Vrh, na temu rizičnih čimbenika za nastanak kardiovaskularnih bolesti i pri tome je podijeljena prigodna brošura „Zdravim načinom života do zdravog srca“.

- *Dijabetička udruga IŽ* organizirala je 9 stručnih predavanja u cilju tercijarne prevencije kod njihovih članova diljem Istre. Tim su predavanjima prisustvovali i svi zainteresirani građani.

3.2.2 Održavanje preventivnih programa različitih kategorija rizičnih čimbenika za kardiovaskularne bolesti

Do kraja 2012. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će diljem županije organizirati preventivne programe koji adresiraju barem tri različita značajna rizična čimbenika za kardiovaskularne bolesti. Programi će se prilagođavati različitim kategorijama pučanstva.

Tjelesna aktivnost

- Tijekom godine članovi KRUPP –a Pula i ostali građani (3.454 osoba), propješačili su u 130 **pješačenja** oko 584 km na uređenim stazama u okolici grada i Istrom. Organizirala su se **3 pješačenja za djecu** na stazi "Mali princ" u Šijanskoj šumi. Tijekom godine pješačilo su stazama Pule i okolice, ali i stazama diljem Istre. Članovi KRUPP – a sudjelovali su u projektima uređenja i otvaranja dvije nove pješačke staze na Velom Vrh i Veruda Lungomare. Prema procjeni, broj indirektnih korisnika KRUP –ovih aktivnosti je jako velik, obzirom na poruku koju članovi kluba šalju svojim aktivnostima. Zasiurno je KRUPP diljem Istre odigrao veliki utjecaj na svijest ljudi o važnosti tjelesne aktivnosti, posebno pješačenja u prirodi organiziranjem vježbi i pješačenja u prirodi redovito tri puta tjedno, održavanjem pješačkih staza, izradom promotivnih materijala i promocijom u medijima.
- *Klub 50+ Veli Vrh Pula* na području Pule i okolice (Veli Vrh, Štinjan, Šijana, Kaštanjer - Monvidal, Busoler, Nova Veruda, Vidikovac; Centar, Veruda) redovito organizira **zajedničko vježbanje i medicinsku gimnastiku** u ritmu od 2/3 puta tjedno po 60 minuta. Na vježbama redovito sudjeluje oko 200 polaznika. Uz to je tijekom 2012. godine organizirano tri jednodnevna izleta u prirodi povezana s pješačenjem (Istra, Gorski kotar, toplice) te dva ciklusa (jesenji i proljetni) istarskih plesova. Članovi Kluba 50+ sudjeluju u pješačenju zajedno sa članovima KRUPP – a.
- U *Poreču* i *Taru* se provodi **organizirana tjelovježba za sve skupine rizičnih pacijenata**: dijabetičare, hipertoničare i pretile. Glavni oblik rekreacije je „nordijsko hodanje“ – hodanje sa štapovima, kao idealni oblik rekreativnog aerobnog treninga. Hodanje je organizirano u Poreču. Tijekom 2012. godine je u program uključeno 184 korisnika, održano je 118 grupa nordijskog hodanja sa 63 korisnika.
- Povodom obilježavanja Dana Zavoda za javno zdravstvo, 28. travnja 2012. godine, u organizaciji Zavoda održano je pješačenje stazom Drenovica u cilju promocije tjelesne aktivnosti. Pozvani su članovi KRUPP – a, učenici Srednje ekonomske škole, profesori i studenti Politehnike Pula, djelatnici Zavoda te djelatnici Istarskih domova zdravlja, patronažna djelatnost. Uz pomoć patronažnih sestara sudionicima je mjeran tlak.

Promjena prekomjerne tjelesne težine

- Tijekom 2012. godine kroz seriju cjelogodišnjih radionica pod nazivom **Škola zdrave i pravilne prehrane** u organizaciji *patronažne službe Istarskih domova zdravlja, ispostava Pula* prošlo je 34 polaznica i 2 polaznika s prekomjernom tjelesnom težinom.
- **Zdravi grad Poreč** organizira **Program promjene ponašanja kod osoba s prekomjernom tjelesnom težinom** sa stručnim voditeljima - specijalistom obiteljske medicine i profesoricom diplomiranom psihologinjom. Putem 20 radionica, ponuđeni program polaznicima tumači model ponašanja i komponente ponašanja, te kako se na njih može utjecati s ciljem promjene vlastitih prehrambenih i drugih životnih navika. Primijećeno je da osobe uključene u rad grupe već nakon 4 radionice počinju mijenjati svoje prehrambene navike što se vidi po dnevnicima prehrane (uvode se 5 obroka dnevno, voće, povrće, manje slatkiša i zaslađenih sokova, bilježe se i broje kalorijske vrijednosti konzumirane hrane). Osmišljene su grupe samopomoći te dugoročno praćenje korisnika po završetku programa radi uvida voditelja o njihovim životnih navikama, eventualnom emocionalnom prejedanju, te promjenama u tjelesnoj težini. Dugoročno praćenje na taj način osigurava mogućnost djelovanja na promjenu ponašanja u osoba s prekomjernom tjelesnom težinom i svakako osnaživanje i pružanje podrške koja im je katkada neophodna da bi ustrajali pri trajnom usvajanju zdravih prehrambenih i životnih navika. Tijekom 2012. godine kroz program je prošlo 177 novih korisnika. Važno je istaknuti da je u programu sudjelovalo osmero djece u dobi od 7 – 14 godina, te petnaestero adolescenata u dobi od 15 – 19 godina. Evaluacijom je utvrđeno da je 95 % korisnika razumjelo i osvijestilo motive vezane za prekomjernu želju za hranom. Cilj svake radionice je preuzimati odgovornost za vlastito zdravlje.
- Voditelji ovog programa održali su brojna predavanja i za osobe starije životne dobi o važnosti prehrane. Voditeljica programa promovirala je knjigu „Debljina kod djece – problem i izazov“. Također se na području grada Poreča i okolnih općina u organizaciji Istarskih domova zdravlja, podružnice Poreč, održavaju radionice namijenjene pretilim osobama. Održano ih je 82 sa 6 grupa za 78 osoba koje su se javile zbog pretilosti.

Prehrana

- Tijekom 2012. godine nastavljen je program *Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije* **unapređenje prehrane u predškolskim ustanovama** koji se sustavno provodi na području cijele Županije. U ovaj program uključen je higijensko sanitarni nadzor. U sklopu programa, osim uzimanja briseva čistoće i kemijskih analiza, obavlja se i računska analiza tjednih jelovnika i izrađuju se novi prijedlozi te se korigiraju eventualne nepravilnosti. Daju se savjeti i preporuke. Na taj se način prehrana u 27 centralnih, 25 područnih i 16 privatnih vrtića nastoji uskladiti s preporukama mediteranske prehrane koja pomaže pri prevenciji kardiovaskularnih bolesti. Ovakav sustavan način provedbe programa unapređenja prehrane u predškolskim ustanovama jedinstven je u Hrvatskoj. Prema dobivenim rezultatima analize, prehrana u predškolskim ustanovama na području cijele županije je na zavidnoj razini i djeci se zaista nude kvalitetni, zdravi i nutritivno optimalni obroci.

Programi koji utječu na više rizičnih čimbenika istovremeno

- **Zdravstveno preventivne radionice Čuvaj svoje srce** predstavljaju program ranog otkrivanja hipertenzije, hiperkolesterolemije, hiperglikemije i povećanog rizika od kardiovaskularnih bolesti, uz edukaciju polaznika programa o preventivnim mjerama kojima se ti rizici značajno smanjuju. Edukacija je teoretska i praktična. Polaznici su stručno vođeni kroz promjene njihovih rizičnih navika. To se postiže pomoću sedam predavanja i radionica, šest pismenih testova, mjerenjima ukupnog kolesterola i šećera u krvi, krvnog pritiska, opsega struka i indeksa tjelesne mase, pomoću degustacija

zdrave hrane, grupnim radom i osobnim savjetovanjima. Program se odvija u organizaciji *Udruga Procvat zdravlja*. Tijekom 2012. godine sedmotjedni program je održan za 65 polaznika – građana iz Pule, Pazina, Krnice i bliže okolice Pule. Rezultati usvojenih promjena zdravstvenog ponašanja polaznika radionica su slijedeći: 43% polaznika je značajno pojačalo svoju tjelesnu aktivnost; 35% njih je stvorilo naviku redovite uporabe obične vode za piće; 15% je povećalo svoj unos voća i povrća; a 1,5% polaznika se odlučilo na smanjenje unosa nezdravih masnoća u prehrani (punomasni mliječni proizvodi ili meso i prerađevine).

3.2.3 Rano otkrivanje bolesti koje su rizični čimbenici za kardiovaskularne bolesti

Postavljeni cilj: Do kraja 2012. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će diljem županije organizirati programe ranog otkrivanja za barem tri različite bolesti koje su rizični čimbenici za kardiovaskularne bolesti.

Šećerna bolest

- *Dijabetička udruga IŽ* je tijekom 2012. godine organizirala 39 akcija ranog otkrivanja šećerne bolesti diljem Istre (Pula, Fažana, Marčana, Pazin, Poreč, Vrsar, Višnjan, Vižinada, Sv. Lovreč, Funtana, Umag, Lanišće, Buzet, Raša, Labin). Testirano je 2058 osoba i pronađeno 142 osoba s **povišenim šećerom - novootkrivenim dijabetesom**, koje su dobile sve potrebne informacije o bolesti i upućene su kod liječnika i u klubove na edukaciju.

Hiperkolesterolemija

- *Dijabetička udruga IŽ* je svojim radom uz glukozu u krvi obavila i testiranje na razinu kolesterola u krvi nad 563 osobe.
- Radom zdravstveno preventivnih radionica *Čuvaj svoje srce Udruga Procvat zdravlja* izvršena su mjerenja kolesterola u krvi kod 65 polaznika građana Istre. Povišen kolesterol u krvi je pronađen kod 49% ispitanika. Svi su educirani o tom rizičnom čimbeniku i dobili su opće i individualizirane preporuke od strane liječnice.

Hipertenzija

- Radom zdravstveno preventivnih radionica *Čuvaj svoje srce Udruga Procvat zdravlja* izvršena su mjerenja krvnog tlaka u više navrata kod 65 polaznika građana Istre. Povišen krvni tlak je pronađen kod 25% polaznika radionica. Svi su educirani o tom rizičnom čimbeniku i dobili su opće i individualizirane preporuke od strane liječnice.

Rano otkrivanje više bolesti odjednom (koje su rizični čimbenici za KVB)

- Rano otkrivanje više bolesti odjednom (koje su rizični čimbenici za KVB) Istarski domovi zdravlja ispostava dr. Lino Peršić Labin - patronažna djelatnost u suradnji s 10 lokalnih klubova umirovljenika kontinuirano provodi akcije mjerenja tlaka njihovim članovima, a mjerenje šećera u krvi se provodi po dogovoru. Tijekom 2012. godine izvršeno je 109 mjerenja krvnog tlaka (2115 osoba) i 60 mjerenja GUK – a (1620) i jedanput mjerenje kolesterola kod 47 osoba. Korisnici su uglavnom kronični bolesnici koji dobivaju upute o redovnom uzimanju propisane terapije od strane liječnika OM i o pravilnoj prehrani kod hipertenzije, dijabetesa i slično. Ukoliko se izmjere neka odstupanja od normalnih vrijednosti ispitanici se upućuju liječniku na pregled.
- Labin – zdravi grad u suradnji sa patronažom Istarskih domova zdravlja ispostave dr. Lino Peršić Labin proveli su akcije mjerenja krvnog tlaka i šećera u krvi u radno-aktivnoj populaciji u 6 različitim poduzeća u svrhu otkrivanja rizičnih populacijskih skupina tijekom 2012. godine. Mjerenjima je podvrgnuto 168 zaposlenika. Uz to, akcijama na labinskoj tržnici u dva navrata izmjereni su krvni tlak i šećer u krvi kod 200

osoba; a akcijom mjerenja tlaka i GUK - a Udruge dijabetičara u Labinu je obuhvaćeno 178 osoba.

3.2.4 Tercijarna prevencija

Postavljeni cilj: Do kraja 2012. godine partneri i suradnici na provođenju prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti će organizirati i odraditi barem tri programa tercijarne prevencije razvoja komplikacija kardiovaskularnih bolesti.

Šećerna bolest

- *Dijabetička udruga IŽ* u svojim podružnicama organizira rad **savjetovaništa za osobe sa šećernom bolešću** koja vode patronažne sestre, te **klubove za osobe sa dijabetesom** koji su omogućeni radom volontera – sekundarnih edukatora. Tijekom 2012. godine kroz savjetovaništa je prošlo 600 osoba, a kroz klubove 2300 osoba.
- *Dijabetička udruga IŽ* organizira i brojna **predavanja u cilju tercijarne prevencije** napretka komplikacija bolesti kod svojih članova. U tom smislu organizirano je 9 stručnih predavanja za šećerne bolesnike kojima je prisustvovalo 189 posjetitelja. Predavači su bili profesori i liječnici specijalisti (internisti, dijabetolozi, neurolozi, nefrolozi). Predavanja su održana u Puli, Marčani, Labinu, Poreču, Umagu i Lanišću.
- Za 7 mladih pacijenata sa šećernom bolešću tipa I *Dijabetička udruga IŽ* je ostvarila mogućnost njihovog boravka u **edukativno rekreativnim kampovima za mlade dijabetičare**, gdje su imali prilike naučiti kako preuzeti kontrolu nad svojom bolešću i samostalnije živjeti.
- U *OB Pula* organiziran je svakodnevni rad s bolesnicima od šećerne bolesti sa svrhom tercijarne prevencije i to u posebnoj **dijabetološkoj ambulanti**. Tjedno kroz ambulantu prođe oko 150 pacijenata koji su po potrebi podvrgnuti liječničkom pregledu, kontrolama ili edukacijama (u više navrata, bilo individualno ili grupno).

Akutni srčani infarkt

- U Poreču se provodi poseban protokol postupanja s pacijentima s akutnom fazom srčanog infarkta, kojima je u slučaju **STEMI-ja** osigurana adekvatna priprema i transport u KBC Rijeka na hitnu intervenciju.
- Tijekom 2012. godine obavljena su 29 hitna prijevoza pacijenata sa STEMI – jem (miokardijalni infarkt sa ST elevacijom) iz Pule u centar interventne kardiologije pri KBC – u Rijeka na PCI (perkutane koronarne intervencije). Od tog broja, 12 pacijenata je imalo uputnu dijagnozu akutnog infarkta miokarda, a 17 pacijenata je upućeno radi bolova u grudnom košu i sumnje na akutni infarkt miokarda.

Hipertenzija

- Unazad par godina u *OB Pula* je organiziran rad **ambulante za hipertenziju** u kojoj svake srijede pacijenti s hipertenzijom imaju prilike obaviti pregled i savjetovanje kod specijalista nefrologa. Ambulanta je radila tijekom cijelog izvještajnog razdoblja, a liječnici specijalisti koji inače vode tu ambulantu su povremeno držali i javna predavanja na temu hipertenzije.

3.2.5 Razvoj projekta *Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti*

Postavljeni cilj: Do kraja 2012. godine Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb će uz pomoć suradnika poraditi na iznalaženju mogućnosti institucionalizacije različitih projekata «dobrih modela» unutar prioriteta prevencije kardiovaskularnih bolesti, na stvaranju mogućnosti

povećanja dostupnosti takvih, stručnih programa i na povećanju međusobnog povezivanja svih sudionika koji na bilo koji način rade na prevenciji ove multiuzročne skupine bolesti. Izvršiti će se pripremne aktivnosti za razvoj projekta *Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti*.

U želji da se omogući zadovoljavanje tog cilja, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ je kao vodeći partner u ime Istarske županije 2011. godine prijavio projekt LOVE YOUR HEART na EU natječaj prekogranične suradnje, u partnerstvu s Istarskim domovima zdravlja (IDZ), Općom bolnicom Pula, 3 talijanska i jednim albanskim partnerom. Projekt LOVE YOUR HEART je prošao natječaj i njegova je trogodišnja implementacija započela u listopadu 2012. godine. Ukupan proračun projekta iznosi 1.433.290,00 Eura, od čega je za Istru izdvojeno 810.290,00 Eura ili preko 6.153.000, 00 kuna.

Posebnu dimenziju projektu daju i brojni suradnici, među kojima izdvajamo *Školu narodnog zdravlja Andrija Štampar* i *Zavod za javno zdravstvo Istarske županije* koji će aktivno biti uključeni u stvaranje modela prevencije KVB, kao i u edukativne procese, te u diseminaciju rezultata projekta. Značajni suradnici u Hrvatskoj su nam i *Zadarska županija*, te *Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije*.

Glavni ciljevi projekta jesu:

- 1) Do proljeća 2014. godine stvoriti preduvjete za učinkovitu prevenciju KVB putem razmjene iskustava i znanja među partnerima: na osnovi ispitanih resursa i potreba razviti model prevencije KVB koji naglašava umrežavanje, informatizaciju, edukaciju struke i građana. Osigurati resurse i infrastrukturu za rad.
- 2) Do kraja projekta (rujan 2015.) razviti stručan i održiv program prevencije KVB pomoću postojećih i novih međunarodnih i međuregionalnih „mreža“, te integrativne suradnje između upravnih tijela, zdravstvenih ustanova i civilnog sektora koji se bave prevencijom KVB. Umrežavanje će biti koordinirano iz centra i imati će definirane protokole međusobne suradnje.
- 3) Izvršiti eksperimentalnu implementaciju i evaluaciju projekta u 2014. i 2015. godini s ciljem:
 - a) testiranja razvijenih edukativnih materijala za profesionalce (najmanje 4 različita kurikula za zdravstveni i druge sektore) i sustava certificiranja stručnosti zdravstvenih djelatnika u pružanju preventivnih usluga vezanih za KVB
 - b) testiranja edukativnih materijala za građane (koji pokrivaju najmanje 12 tema vezanih za različite KV rizične čimbenike, bolesti, navike,...) i ispitivanja promjena u njihovim zdravstvenim navikama
 - c) evaluacije eksperimentalne implementacije rada novoosnovanih Centara za prevenciju KVB (u Puli i Tirani), te evaluacije poboljšanja procesa ranog otkrivanja rizičnih čimbenika, brzine pružanja usluga visoko rizičnim pacijentima i poboljšanja praćenja njihovog stanja. Tijekom 2012. godine je započelo opremanje Centra za prevenciju KVB u OB Pula te su nabavljeni: pulsni oksimetar, vanjski pace maker, aspirater, Inhalator, te popratna informatička oprema.
- 4) Pojačana diseminacija znanstveno osnovanih informacija o prevenciji KVB i osnaživanje svjesnosti građana o važnosti osobne brige za vlastito zdravlje putem različitih medija i kanala informiranja. Materijali će biti dostupni i na talijanskom jeziku čime će biti prilagođeni za rad s talijanskom manjinom.

LOGO PROJEKTA

LOVE YOUR HEART

3.2.6 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu

KARDIOVASKULARNE BOLESTI	plan za 2012.	izvršenje za 2012.
1. Edukacija o rizičnim čimbenicima	17.000,00	17.000,00
1.1. Tiskani materijali i predavanja	17.000,00	17.000,00
2. Preventivni programi	68.000,00	68.000,00
2.1. Organizirano pješaćenje i rekreacija	30.000,00	30.000,00
2.2. Škole zdrave i pravilne prehrane, promjena ponašanja kod osoba s prekomjernom tjelesnom težinom	38.000,00	38.000,00
3. Rano otkrivanje bolesti	15.000,00	15.000,00
3.1. Edukacije za oboljele od šećerne bolesti	15.000,00	15.000,00
4. Tercijarna prevencija	75.000,00	75.000,00
4.1. Transport bolesnika u KBC Rijeka radi prevencije oštećenja srčanog mišića kod akutnog srčanog infarkta	75.000,00	75.000,00
5. Ostalo	75.000,00	128.496,95
5.1. Razvoj projekta "Centar za prevenciju kardiovaskularnih bolesti"	75.000,00	128.496,95
UKUPNO (1.+2.+3.+4.+5.):	250.000,00	303.496,95

3.3. PREVENCIJA I LIJEČENJE OVISNOSTI I POREMEĆAJA U PONAŠANJU DJECE I MLADIH – PROVEDBA PLANA

U 2012. godini su se provodile aktivnosti vezano za prevenciju i liječenje ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih, u skladu s Operativnim planom za 2012. godinu.

Ciljevi djelovanja:

- praćenje pojavnosti ovisnosti,
- utjecaj na smanjenje potražnje poticanjem učinkovitih preventivnih programa,
- djelovanje na smanjenje ponude poboljšanjem koordinacije i poticanjem dosljednije primjene i provedbe zakonskih propisa.

3.3.1. Provođenje primarne prevencije (univerzalna razina)

Tijekom 2012. nastavlja se s provedbom županijskog projekta **Zajednice koje brinu - razvoj, implementacija i evaluacija modela prevencije**, kroz aktivnosti implementacije PATHS programa u osnovnim školama na području Poreča i Labina.

Program PATHS (akronim za naziv "Promoting Alternative Thinking Strategies", u prijevodu: promocija alternativnih strategija razmišljanja) usmjeren je na promicanje emocionalne i socijalne kompetencije i smanjivanja agresije i nasilnih ponašanja za djecu predškolskog uzrasta i učenike nižih razreda OŠ, a njegova je učinkovitost višestruko znanstveno potvrđena. U Hrvatskoj se "PATHS-RASTEM" kao projekt započeo provoditi sredinom 2010., a osim Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u njegovu provedbu je uz gradove Zagreb i Rijeku, uključena i Istarska županija. Ciljevi su usmjereni na promociju socijalno-emocionalne kompetencije i smanjivanje rizika za razvoj poremećaja u ponašanju i mentalnih poremećaja kod djece, kao i ulaganje u kvalitetu empirijskih istraživanja u području razvoja djece, posebno kroz evaluaciju ishoda PATHS-a.

S područja IŽ u projektu sudjeluju škole: u Puli, Pazinu, Rovinju, Buzetu, Umagu, Medulinu i Fažani. Tijekom godine se i dalje provodio projekt **"PREFFI: Osiguravanje kvalitete preventivskih programa u Istarskoj županiji"**, s ciljem podizanja kvalitete i učinkovitosti različitih preventivskih programa, koji je započeo 2010. te se očekuju njegovi rezultati koji bi trebali unaprijediti razinu kvalitete provođenja različitih programa i projekata za više od 30 organizacija koje su sudjelovale u provedbi.

Kampanja **Bježi-Via** se provodila i tijekom 2012. godine s ciljem smanjivanja potražnje za sredstvima ovisnosti.

Istarska županija iz godine u godinu unaprjeđuje način na koji sufinancira i prati sve veći broj programa za roditelje, imajući u vidu značaj kojeg razina roditeljske kompetencije ima na podizanje i odgoj djece, kao i činjenicu da je osnaživanje roditelja važan zaštitni čimbenik u prevenciji poremećaja u ponašanju i pojave ovisnosti.

Obiteljski centar Istarske županije, kao ustanova socijalne skrbi osnovana je na temelju odredbi Zakona o socijalnoj skrbi, a djelovanje se odnosi na podizanje kvalitete života u obitelji, kao i stvaranje pozitivnog okruženja za obitelj u zajednici. Obiteljski centar organizira i provodi savjetovanje te različite preventivne programe i aktivnosti usmjerene obiteljima, djeci i mladima.

Tijekom 2012. godine u porastu je ukupan broj korisnika usluga Obiteljskog centra, kako u Obiteljskom savjetovalištu, tako i onih koji su koristili različite grupne programe. Obiteljski centar Istarske županije organizirao je brojne aktivnosti, više stručnih predavanja za ciljane skupine korisnika (djeca, mladi, roditelji, stručnjaci, volonteri, suradnici), kao i edukacije iz područja koja su vezana za djelokrug rada, za različite sudionike (patronažne sestre, stručni suradnici iz obrazovnih ustanova, članovi SOS mreže Istre). Centar je u prošloj godini provodio slijedeće programe za roditelje:

1. Nova beba- za trudnice i buduće očeve

2. Baby Fitness- za bebe do 1 godine i njihove roditelje (UNICEF-ov program)
3. Rastimo zajedno- ciklus radionica za roditelje najmlađe djece (UNICEF-ov program)
4. Odgoj s osmjehom- ciklus radionica za roditelje djece predškolske dobi (temeljeno na Teoriji izbora W. Glassera)
5. Škola kvalitetnog roditeljstva- ciklus radionica za roditelje djece školske dobi
6. I mama i tata- ciklus radionica za roditelje iz jednoroditeljskih obitelji

Tijekom 2012. u različitim oblicima grupnog rada i u Obiteljskom savjetovalištu obuhvaćeno je ukupno **1069 korisnika** (među njima je i određeni broj onih koji su uz savjetovanje koristili ujedno i različite grupne programe).

Ukupno je u različitim jednokratnim aktivnostima (predavanja, tribine, okrugli stolovi, jednokratne radionice, info štandovi, stručni skupovi i drugo), obuhvaćeno **2490 sudionika** (izvor podataka: Službena evidencija korisnika Obiteljskog centra).

U suradnji različitih ustanova i udruga obilježavali su se u različitim sredinama prigodnim aktivnostima brojni datumi (Međunarodni dan obitelji, Međunarodni dan mladih, Dječji tjedan, Dan prava djeteta, Dan prevencije zlostavljanja djece, dani vezani uz borbu protiv obiteljskog nasilja...).

Različitim **preventivnim programima koji su usmjereni prema djeci i mladima**, uz financijsku podršku županije, bilo je obuhvaćeno ukupno **1922 direktnih korisnika** (zbirni podaci iz godišnjih izvješća). Programe su provodile slijedeće organizacije i ustanove: Društvo Naša djeca Pula i Pazin, Udruga za osobni rast i razvoj Odiseja, Dječji vrtić Vesela kuća-Asando cher Pula, Obiteljski centar Istarske županije, Zdravi grad Poreč, te nekoliko predškolskih ustanova.

Na tragu rezultata proizašlih iz projekta Zajednice koje brinu, iz godine u godinu se povećava broj roditelja koji su uključeni u cikluse radionica kojima je cilj osnaživanje njihovih odgojnih kompetencija i lakše savladavanje svih odgojnih izazova.

Programe za roditelje su osim Obiteljskog centra IŽ, provodile slijedeće organizacije: Gradsko savjetovalište Pazin, Dječji vrtić Vesela kuća Pula, Udruga Odiseja, Grad Buzet, Društvo Naša djeca Pula. Ukupno je obuhvaćeno **220 roditelja**, indirektno isto toliko obitelji.

U **Mjesecu borbe protiv ovisnosti** i u 2012. godini organizirane su brojne aktivnosti u školama, ustanovama, gradovima i manjim zajednicama, pri čemu je sve bolja koordinacija i suradnja u planiranju i provođenju aktivnosti s Policijskom upravom, Gradom Pula, te nadležnom Službom iz Zavoda za javno zdravstvo i udrugama.

Zdravi grad Poreč (kao i Labin u Sklopu Vijeća za komunalnu prevenciju) već tradicionalno i nadalje aktivno obilježava Mjesec borbe protiv ovisnosti, angažirajući sve svoje resurse, s ponudom brojnih aktivnosti za djecu, mlade i roditelje, a ovom prilikom ističemo okrugli stol za stručnjake na temu poboljšanja suradnje vezano **za dosljedniju primjenu propisa zabrane prodaje alkohola i duhanskih proizvoda maloljetnicima**.

3.3.2. Provođenje sekundarne prevencije

Kratkoročni ciljevi za 2012. godinu:

- Poboljšati koordinaciju među provoditeljima programa i projekata sekundarne prevencije, kao i među nositeljima Školskog preventivnog programa
- Poboljšavati kvalitetu same provedbe i evaluacije programa i projekata
- Poticati programe usmjerene djeci i mladima u riziku

Programi više savjetovališta kojima se na selektivnoj razini osigurava stručna podrška djeci, mladima i obiteljima s odgojnim i komunikacijskim teškoćama i nadalje se podržavaju od strane županije i gradova.

Obiteljsko savjetovalište Obiteljskog centra Istarske županije djeluje od 2008. godine i namijenjeno je svim građanima županije. Savjetovalište pruža savjetodavne usluge individualnog, partnerskog i obiteljskog savjetovanja: djeci, maloljetnicima, mladima, partnerima, roditeljima, obiteljima, starijim osobama i drugim socijalno osjetljivim skupinama. Stručni tim savjetovališta u prostoru Obiteljskog centra (Pula, Vidikovac 7) čine stručni djelatnici različitih struka: psiholog-psihoterapeut, socijalni radnik-psihoterapeut, pravnik, socijalni pedagog. Rad Obiteljskog savjetovališta temelji se na profesionalnim etičkim načelima struke i humanističkim načelima poimanja pojedinca, grupe i zajednice u cjelini (profesionalnost, dobrovoljnost, diskrecija). Opći cilj je poticanje razvoja osobnih potencijala korisnika. Usluge Obiteljskog savjetovališta, kao i svih ostalih programa su besplatne za korisnike.

Broj korisnika i usluga Obiteljskog centra IŽ:

• broj korisnika savjetovanja	807
• broj korisnika grupnih programa (ciklusi radionica)	429
• broj korisnika jednokratnih aktivnosti u sklopu programa	1980
• broj korisnika jednokr. aktivnosti van programa	510

Pružene usluge prema vrsti savjetovanja:

• individualno savjetovanje	980
• savjetovanje za roditelje	57
• savjetovanje roditelj djeteta	55
• obiteljsko savjetovanje	15
• partnersko savjetovanje	122
• pravno savjetovanje	299

UKUPNO 1528

Razlozi zbog kojih je korisnik zatražio uslugu savjetovanja:

• osobna pitanja	217
• pitanja vezana uz partnerstvo	216
• razni izazovi s kojima se suočava obitelj	493
• pitanja vezana uz ovisnosti	9
• teškoće u razvoju ili invaliditet osobni/člana obitelji	237
• pitanja vezana uz nasilje u obitelji	13
• nasilje među djecom/mladima/na poslu	4
• pravna pitanja	302
• pitanja vezana za smještaj u instituciji	1

UKUPNO 1528

U odnosu na prethodnu godinu, u porastu je broj korisnika uključenih u grupne programe. Inače, u ukupnom broju korisnika usluga savjetovanja i grupnih programa ima 37% muških osoba i 36% ženskih osoba. Najzastupljenija je dobna skupina odraslih od 31-44 godine starosti (45%), a u odnosu na ranije godine, u porastu je udio mladih od 18-30 godina (15%), zbog sve većeg uključivanja u grupne programe, posebno za roditelje.

Osim savjetovanja, u 2012. godini Obiteljski centar je provodio Mentorski program Daj pet, za djecu u riziku, kroz održavanje i razvoj odnosa s mentoriranim volonterima.

Istarska županija je na planu sekundarne prevencije, osim više savjetovališta, u izvještajnom razdoblju financijski podržala slijedeće provoditelje različitih programa: Fond Zdravi grad Poreč (Vršnjak pomagač), Opća bolnica Pula (Vikend bolnica za adolescente), Udruga Suncokret (Lakše kroz školu), Udruga Institut, Udruga Oaza. Programima navedenih provoditelja obuhvaćeno je ukupno **852 korisnika**.

Školski preventivni program suzbijanja zlouporabe sredstava ovisnosti i nadalje se provodi u svim odgojno obrazovnim ustanovama u županiji, u skladu s mogućnostima, kao dio godišnjeg programa rada svake osnovne i srednje škole.

U 2011. započele su aktivnosti boljeg povezivanja klubova liječenih alkoholičara koji djeluju u Istarskoj županiji, što je nastavljeno i u 2012. kada je održan susret njihovih terapeuta i voditelja.

3.3.3. Unapređenje svih službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnosti i bolje provođenje programa liječenja

Kratkoročni ciljevi za 2012. godinu bili su:

- osigurati što veću dostupnost usluga i ujednačenu doktrinu kod tretmana za što veći broj vanbolničko liječenih ovisnika o drogama
- ostvariti suradnju, te funkcionalnu i stručnu povezanost svih službi u Istri (centri, ambulante), koje provode vanbolničko liječenje ovisnika o drogama

Centar – Služba za prevenciju, izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije, u 2012. godini nastavlja svoj stručni rad i provodi prevenciju, dijagnostiku, vanbolničko liječenje ovisnika o psihoaktivnim drogama, kao i rad s osobama zbog problema s područja zaštite mentalnog zdravlja. Isto tako radi se i s članovima obitelji naših korisnika.

Provodilo se niz programa, a način provođenja je: individualni rad, partnerska i obiteljska terapija, kao i grupna terapija samopomoći članova obitelji itd. Ovisnicima se nudi sveobuhvatna pomoć u okvirima mogućnosti i kompetencije.

Od osnivanja Centra - Službe (veljača 1996.) do kraja prosinca 2012. godine u Službi je evidentirano ukupno 2742 osobe (bez članova obitelji). Od ovog broja, 1512 osoba zatražile su pomoć zbog zlouporabe opijata.

Kroz 2012. godinu u Službi se radilo s ukupno 1327 osoba, što je za 26 % više nego 2011. Od ovog broja, javilo se 926 korisnika, ili 28,8 % korisnika više nego lani, te 401 član njihovih obitelji. Ukupan broj dolazaka u Službu iznosio je 9163 ili 17,4 % više. U 2012. godini registrirana su 272 nova korisnika, i to 29 zbog ovisnosti o heroinu, a uz druge droge 145 osoba zbog konzumacije marihuana. Čak 188 osoba se javilo zbog problema koji nisu bili vezani uz zlouporabu psihoaktivnih droga (savjetovanište) što je nastavak i veći obim (lani 78 osoba, sada 188) rada na problematici zaštite mentalnog zdravlja.

Tablica 3.3.3.1. Broj novoevidentiranih korisnika u Službi za prevenciju ovisnosti Zavoda za javno zdravstvo IŽ od 2001. do 2012. godine

Novo-evidentirani	Godina											
	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Ukupno	250	186	140	139	178	192	129	84	100	103	144	272
Od toga heroinski	130	90	73	81	99	70	66	49	53	45	34	29
% heroinski	52,2	48,4	52,1	58,3	55,6	36,5	51,2	58,3	53	43,6	23,6	10,7

Ukupan broj novoevidentiranih korisnika u 2012. veći je nego prethodne godine za 88,9 %, zbog povećanog broja novoevidentiranih osoba koje su se javile u savjetovanište Službe zbog problema s područja mentalnog zdravlja (188/78).

Vidljiv je stalni pad postotka novih heroinskih ovisnika, 14,7 % manje nego 2011., a i najmanji broj i postotak novih heroinskih ovisnika u cijelom periodu praćenja (15 godina).

U 2012. godini testano je 134 osoba. Sve testirane osobe bile su negativne na sifilis i HIV, dok je jedna osoba bila pozitivna na B hepatitis, a kod 53 osobe nađen je antigen C hepatitisa. Vodi se registar i kartoteka pacijenata. Upućivani su na cijepljenje protiv hepatitisa B, a nosioci virusa **HIV-a** poznati od ranije, su pod stalnim nadzorom i terapijom.

Uz rad s ovisnicima u Službi se provode i brojni programi u cilju zaštite mentalnog zdravlja. Tijekom 2012. godine provodili su se i razni programi usmjereni na prevenciju ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja. Predavanje na temu „**Unaprjeđenje i zaštita mentalnog zdravlja djece i mladih**“ je novi preventivni program Službe namijenjen djelatnicima škola. Ukupno je na predavanju sudjelovalo 197 osoba iz 5 škola i studenti Sveučilišta. Predavanje je održano i na Stručnom vijeću pedagoga Istarske županije. Provedena su i predavanja na temu „**Obitelj i prevencija ovisnosti**“ namijenjena roditeljima učenika 7. razreda osnovne i 1. razreda srednje škole. Sudjelovalo je ukupno 135 roditelja iz četiri različite škole. Tijekom 2012. godine održano je 7 tribina za učenike osnovnih i srednjih škola, te za studente. Ovim tribinama obuhvaćeno je 155 učenika i studenata,

Tijekom listopada, studenog i prosinca 2012. godine provedene su pripreme i samo istraživanje pod nazivom „**Analiza rizičnih ponašanja i konzumacije opojnih sredstava srednjoškolaca u Istarskoj županiji**“ u suradnji s Institutom za društvena istraživanja. Voditelj istraživanja bio je dr. sc. Petar Bezinović. Koordinator su bili psiholozi zaposleni u Službi. Ovo istraživanje predstavlja nastavak istraživanja provedenog u Istarskoj županiji 2003. godine pod naslovom „Korištenje sredstava ovisnosti kod srednjoškolaca u Istarskoj županiji“, što će nam omogućiti uočavanje trendova važnih aspekata života mladih. Korištenje identične metodologije istraživanja omogućuje neposrednu usporedbu podataka. Istraživanje se provelo na reprezentativnom uzorku od 20% slučajno odabranih učenika svih razreda svih srednjih škola u Istarskoj županiji.

Uslugama savjetovališta u Službi koristilo se je 237 osoba, što iznosi 25,6 % od ukupnog broja korisnika Službe (926) U savjetovališta su bile uključena djeca (59), mlade osobe (46) i odrasli (132) koji imaju razne psihološke ili obiteljske probleme.

Tablica 3.3.3.2. *Broj korisnika usluga savjetovališta prema mjestu stanovanja.*

* Mjesto stanovanja	2012. godina
Ukupno	237
Pula	194
Labin	8
Poreč	8
Rovinj	11
Pazin	9
Umag, Novigrad, Buje	5
Ostale županije	2

*Navedeni su gradovi Istre, a podaci se odnose na bivše općine, odnosno područja oko gradova

Najčešći razlozi dolazaka u savjetovališta kod odraslih su poremećaji raspoloženja, anksiozni poremećaji i reaktivna stanja. Kod adolescenata najčešći razlog dolazaka su emocionalni poremećaji u adolescenciji i adolescentska kriza. Kod djece su najčešći razlozi emocionalni poremećaji, hiperaktivnost, poremećaj učenja i prilagodbe na školu.

Prema podacima **ambulance u Poreču** tijekom 2012. godine radili su sa 371 korisnika usluga (ovisnicima i obiteljima). Individualnih savjetovanja bilo je 758, a obiteljskih savjetovanja 141, što je ukupno manje nego prethodne godine. I ove godine smanjen je obim poslova i usluga (ukupno 899, lani 998), zbog toga što ambulanta u Poreču radi samo jedan dan u tjednu i to nekoliko sati, zbog objektivnih razloga. U dogovoru sa Službom u Puli jedan dan u mjesecu u ambulantu Poreč dolazi spec. psihijatar iz Službe Pula.

Broj novoevidentiranih ovisnika o heroinu, niži je nego lani (13/19), a broj eksperimentatora je veći nego lani (16/6).

U **ambulance Rovinj** se nastavlja dosadašnji rad s ovisnicima. U 2012. godini radili su sa 63 osobe, od toga 54 ovisnika o heroinu, 1 osoba zbog THC i 8 članova obitelji. Bilo je 28 osoba na liječenju sa metadonom i 23 osoba sa buprenorfinom. Novoevidentiranih je bilo 3 osobe zbog heroina i 1 osobe zbog marihuane. U zatvoru je bilo 3 osobe, a u komuni također 3 osobe. Ukupan broj dolazaka u ambulantu bio je 412, od toga 345 zbog heroinske ovisnosti (83 %).

Zadatak funkcionalnog i stručnog povezivanja svih postojećih službi u Istri (Pula, Poreč, Rovinj), koje sada provode vanbolničko liječenje ovisnika o drogama ostvaruje se samo djelomično i povremeno te individualno u odnosu na informacije o ovisnicima. Najvjerojatnije će trebati postepeno i teritorijalno selektivno pristupiti tom zadatku. Ipak, dogovoren je i provodi se već rad psihijatra iz Službe u Puli jedanput mjesečno u ambulanti za ovisnike Poreč. Na taj je način povećana dostupnost usluga, te ujednačena doktrina kod vanbolničkog liječenja ovisnika, ali samo za Poreč. Trebati će nastaviti suradnju i sa drugim krajevima Istre (Labin).

Do dana sastavljanja izvješća nisu stvoreni preduvjeti za **uspostavu registra** evidentiranih ovisnika iz Istre. U 2013. godini može se provesti barem djelomično i to na način da svi koji ispunjavaju Pampdu upitnik u Istri (amb. u Poreču i OB Pula – psihijatrija) pošalju ispunjeni upitnik u Službu u Pulu, a nakon toga objedinjeno za Istru, Služba šalje u RZZJZ Zagreb.

Metadonski i buprenorfinski programi se provode redovito. Ove programe provode liječnici primarne zdravstvene zaštite Istre. Tako je kod 82 liječnika PZZ iz Istre bilo uključeno 705 ovisnika ili prosječno 8,5 ovisnika na jednog liječnika. Samo istarski liječnici primarne zdravstvene zaštite u RH su nagrađeni novčano, simbolično, prema broju ovisnika i vrsti supstitucijske terapije. Troškove snosi Istarska županija.

Služba **redovito komunicira** i surađuje s liječnicima PZZ Istarske županije kod provođenja metadonskog i buprenorfinskog programa. Kontakti i stručni dogovori se provode individualno i kontinuirano.

Provođenje bolničke detoksifikacije - Tijekom 2012. g. iz Službe za prevenciju, izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja upućeno je u KBC Sestre Milosrdnice u Zagrebu 14 osoba iz Istre. Svi su bili uspješni. U OB Pula upućeno je 3 ovisnika na zatvoreni odjel psihijatrije. U Specijalnoj bolnici na Rabu također se vrši detoksifikacija ovisnika na posebnom odjelu, s mogućnošću boravka do tri mjeseca. Upućeno je 19 osoba, koje su uspješno tretirane već prema indikacijama (bolničko psihijatrijsko liječenje ili samo detoksifikacija). U 2012. godini upućeno je i 18 osoba u PK Vrapče - Zagreb.

Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama je za one koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnici koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja.

Prema tom projektu, Služba za prevenciju, izvanbolničko liječenje bolesti ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja, predlaže CZSS i Zavodima za zapošljavanje, kandidate koji ispunjavaju uvjete za resocijalizaciju, kako bi se uz pomoć tih institucija školovali/doškolovali odnosno, pronalazili posao. Tijekom 2012. godine, Služba je kontinuirano kontaktirala s ovim institucijama. Uspjeha kod zapošljavanja nema, jer još nisu evidentirani zainteresirani poslodavci koji bi se uključili u Projekt. Ipak, postoji pozitivan pomak u odnosu na 2011. godinu. Tako su za 7 liječenih ovisnika izvršene sve pripreme za doškolovanje, a 4 osobe su bile uključene u programe osposobljavanja, a dvije su ga i završile.

Osim Službe, u projekt resocijalizacije u 2012. godini bila je uključena i udruga UZPIRO.

Udruga UZPIRO – CRO u suradnji sa Službom za prevenciju ovisnosti postigla je neke uspjehe u zapošljavanju i edukaciji. Primijećeno je da je veliki broj ovisnika pokazao interes za uključivanje u projekte udruge, osobito su bili zainteresirani za pomoć pri zapošljavanju i zaradu. Iz Službe je usmjereno 26 osoba. Velika je fluktuacija liječenih ovisnika. Iz sažetka izvršenja projekta ("Valturska lavanda") vidljivo je da je projekt ostvaren prema planiranim aktivnostima, iako financijska sredstva nisu bila dovoljna jer nisu ostvarena prema planu. Ostvarene su aktivnosti edukacije u poljoprivredi i malim građevinskim obrtima većeg broja korisnika u odnosu na plan. Nakon edukacije, novi Zakon o sezonskom radu u biljgojstvu omogućuje korisnicima da budu plaćeni za obavljeni posao nakon stečene edukacije, ali financijskih sredstava je bilo jako malo. Može se zaključiti da se uspješno realizirati planirane nasade maslina (50), lavande (1500), trešanja (20), smokava (40) i drugog autohtonog voća. Bez veće podrške zajednice ovom projektu teško će se moći ostvariti planirani ciljevi, zbog nedostatka financijskih sredstava i premalog broja učešća članova obitelji.

Udruga Institut - Program smanjenja šteta u potpunosti je realiziran sukladno planiranim aktivnostima. Kroz protekli period podijeljeno je 71 000 igala, 42 915 štrcaljki, 6865 kondoma, 2950 edukativnih brošura i 408 kutija za odlaganje infektivnog otpada. Kroz 2012. godinu radili su sa ukupno 126 korisnika i 153 indirektnih korisnika. Ukupno su pružene 742 usluge dijeljenja pribora, 127 intervencija čišćenja na trideset vanjskih lokacija. U ovu aktivnost bilo je uključeno 42 volontera, ovisnika o drogama. Od korisnika i sa akcija sakupljeno je 386,30 kg infektivnog otpada.

3.3.4. Financijski pokazatelji Plana za 2012. godinu

PREVENCIJA I LIJEČENJE OVISNOSTI O DROGAMA	plan za 2012.	izvršenje za 2012.
1. Unaprjeđenje provođenja primarne prevencije	456.950,00	448.963,40
1.1. Programi rane obiteljske podrške, jačanja roditeljskih kompetencija i razvoja socijalnih i emocionalnih vještina kod djece	148.500,00	148.500,00
1.2. Projekt "Zajednice koje brinu" - projekti PATHS i PREFFI	100.000,00	100.000,00
1.3. Medijska kampanja "Bježi-Via"	150.000,00	142.013,40
1.4. Programi prevencije za djecu i mlade bez adekvatne roditeljske skrbi	10.000,00	10.000,00
1.5. Provedba mjera Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih	48.450,00	48.450,00
2. Unaprjeđenje provođenja sekundarne prevencije	183.050,00	180.759,55
2.1. Savjetovališni rad (za djecu, mlade, brak i obitelj)	20.000,00	20.000,00
2.2. Povezivanje i unapređenje rada svih savjetovališta koja djeluju u IŽ i druge aktivnosti	20.000,00	20.000,00
2.3. Vikend bolnica za adolescente	70.000,00	70.000,00
2.4. Programi vršnjačke pomoći; Mentorski program i drugi preventivni programi usmjereni prema djeci i mladima u riziku	64.150,00	61.859,55
2.5. Prevencija pijenja alkoholnih pića kod mladih	8.900,00	8.900,00

3. Unaprjeđenje rada službi za liječenje i rehabilitaciju ovisnika	530.000,00	515.424,87
3.1. Služba za prevenciju ovisnosti i zaštitu mentalnog zdravlja Zavoda za javno zdravstvo Istarske županije	300.000,00	285.424,87
3.2. Centar za prevenciju i vanbolničko liječenje ovisnosti o drogama Poreč	40.000,00	40.000,00
3.3. Programi rehabilitacije, resocijalizacije ovisnika	70.000,00	70.000,00
3.4. Metadonski program liječenja ovisnika	100.000,00	100.000,00
3.5. Programi suzbijanja alkoholizma, liječenja, rehabilitacije i resocijalizacije liječenih alkoholičara	20.000,00	20.000,00
UKUPNO (1.+2.+3.) :	1.170.000,00	1.145.147,82

3.3.5. Zaključak

Kontinuirano raste ponuda preventivnih programa usmjerenih djeci, mladima i obiteljima, kao i broj programa resocijalizacije liječenih ovisnika.

Sve je veći obuhvat roditelja kvalitetnim programima, iako je još uvijek nedovoljan u odnosu na cjelokupnu populaciju. I nadalje ima prostora za povećanje kapaciteta educiranih stručnjaka za rad s roditeljima, kako bi bilo moguće svakom roditelju osigurati ponudu za uključivanje u kvalitetan program jačanja odgojnih kompetencija, barem jednom za vrijeme odrastanja njihove djece (vizija i izazov: "Škola za roditelje u svakoj školi").

Sve su značajniji pomaci na planu međusektorske suradnje i koordinacije vezano uz prioritet prevencije ovisnosti i poremećaja u ponašanju.

Potrebno je i nadalje raditi na edukaciji za evaluaciju preventivnih programa, za sustavno praćenje i evaluaciju učinaka provedenih aktivnosti, kao i za još bolje funkcionalno povezivanje savjetovališta i provoditelja programa za roditelje.

Na planu povezivanja klubova liječenih alkoholičara, s ciljem stručne podrške i unaprjeđenja njihovog rada, potrebno je pojačati aktivnosti.

Sudeći prema podacima iz proteklih godina, opaža se da je stabiliziran broj registriranih ovisnika, međutim, potrebno je i nadalje ulagati napore na planu njihove resocijalizacije.

Po pitanju prevencije ovisnosti i poremećaja u ponašanju djece i mladih, posljednjih godina došlo je do pomaka koji su rezultirali da isto nije uvršteno među županijske javnozdravstvene prioritete za razdoblje 2013.-2016., no unatoč tome, navedena problematika će se i nadalje pratiti.

3.4. UNAPRJEĐENJE SOCIO-ZDRAVSTVENE ZAŠTITE STARIJIH OSOBA – PROVEDBA PLANA

Na području skrbi o starijim osobama kao jednom od prioriteta Plana za zdravlje građana Istarske županije utvrđene su slijedeće strateške odrednice:

- a. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi
- b. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi
- c. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije
- d. Poticanje volontarijata

Najznačajnija postignuća u provedbi Plana u 2012.g.:

- Osigurani prostorni uvjeti za početak rada Odsjeka za skrb za oboljele od Alzheimerove demencije s naglaskom na terminalni stadij u Domu za starije i nemoćne osobe Novigrad
- Izrađen Idejni projekt za izgradnju/proširenje kapaciteta Doma za starije i nemoćne osobe „Domenico Pergolis“ u Rovinju
- promocija zdravog aktivnog starenja – prof. Ivan Gianni Šegon dobitnik nagrade „Naj-senior“ Delegacije Europske unije u Republici Hrvatskoj i Ministarstva socijalne politike i mladih RH

3.4.1. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi

Usluge institucionalne skrbi za starije i nemoćne osobe u Istarskoj županiji pružaju 4 doma kojih je osnivač Istarska županija (domovi u Novigradu, Puli, Raši i Rovinju). Grad Poreč i Grad Buzet osnivači su domova na svom području. U Puli djeluje privatna ustanova Dom za starije i nemoćne Sv. Polikarp. Zadnjih nekoliko godina otvaraju se obiteljski domovi privatnih osnivača koji mogu zbrinuti do 20 korisnika.

Povećanje kapaciteta u institucionalnoj skrbi evidentno je u razdoblju od 2006. do 2008.g kada jedinice lokalne samouprave grade i stavljaju u funkciju ustave za stacionarnu skrb. Planirano daljnje povećanje kapaciteta, naročito izgradnja domova kojima bi osnivači bile jedinice lokalne samouprave uslijed različitih razloga, a prije svega zbog ekonomske krize nije realizirana predviđenom dinamikom.

3.4.1.1. Domovi za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija

Odlukom Vlade Republike Hrvatske osiguravaju se financijska sredstva (minimalni financijski standardi) za poslovanje domova za starije i nemoćne u vlasništvu županija. Sredstva „iznad standarda decentralizacije“ osiguravaju se iz proračuna Istarske županije, jedinica lokalne samouprave te donacijama fizičkih i pravnih osoba, čime se podiže standard te kvantiteta i kvaliteta usluga. U 2012. godini zbog povećanja cijena troškova života iz Proračuna Istarske županije osigurana su financijska sredstva kojim je sufinancirano redovno poslovanje ustanova, a ne samo usluge iznad standarda decentralizacije. Uz kontinuirano povećanje cijena s jedne strane i ograničenje rashoda definirano Odlukom o minimalnim financijskim standardima nije moguće održati postojeću kvalitetu usluga u domovima za starije i nemoćne osobe bez dodatnog financiranja.

Uvođenje novih te povećanje opsega postojećih usluga u institucionalnoj skrbi odnosi se na dodatne mjere zdravstvene zaštite, odnosno specijalističke preglede u ustanovi, razvoj skrbi za oboljele od Alzheimerove i drugih demencija kao i razvoj radno-okupacijskih kompetencija zaposlenih u ustanovama. Uz to, domovi za starije i nemoćne razvijaju usluge izvaninstitucionalne skrbi za starije osobe u zajednici te time doprinose da starije osobe čim dulje ostanu u svojim domovima.

Iz Proračuna Istarske županije tijekom 2012. godine sufinancirani su troškovi izrada certifikata o energetske svojstvima zgrada za DZSNO Novigrad i Rovinj.

Tablica 3.4.1.1: Broj korisnika i broj zaposlenih u domovima za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija na dan 31.12.2012. godine

Broj korisnika Ustanova	Stalni smještaj (stambeni + stacionar)	Dnevni boravak	Prehrana i dostava obroka	Pomoć i njega u kući	Broj zaposlenih
DZSNO Novigrad	187	0	17	0	64
DZSNO "A. Štiglić" Pula	175	25	94	23	84
DZSNO Raša	61	11	22	0	29
DZSNO "D. Pergolis" Rovinj	130	0	22	0	63
Ukupno	553	36	155	23	240

DZSNO – dom za starije i nemoćne osobe

Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centara za pomoć i njegu u kući (NN 64/09) temeljem kojeg su usklađeni opći akti o unutarnjem ustrojstvu, sistematizaciji poslova i potrebnom broju radnika, propisao je bitno veći broj potrebnih kadrova u domovima u odnosu na postojeće stanje. Do kraja 2016.g. bit će potrebno udovoljiti kriterijima iz navedenog pravilnika, što će iziskivati značajno veća financijska sredstva, koja nisu osigurana unutar minimalnih financijskih standarda.

Dom za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglić“ Pula nastavlja s implementacijom E-Qalin (European quality-improving learning in residential care homes for the elderly) modela upravljanja kvalitetom. Uvođenju E-Qalin standarda pristupili su 2011. godine zajedno s četiri doma Primorsko-goranske županije. Sustav upravljanja kvalitetom uključuje strukture, procese i rezultate ustanove, a kvaliteta svih triju područja provjerava se uz pomoć samoocjenjivanja. Samoocjenjivanje uključuje postavljanje ciljeva s obzirom na rezultate koje prate mjerni instrumenti, zatim praćenje trendova i uspoređivanje s konkurencijom.

U Istarskoj županiji učinjen je značajan iskorak u području skrbi o **oboljelima od demencije**, koja bi, prema prognozama, mogla postati jedan od najznačajnijih javnozdravstvenih problema današnjice. Osobe s demencijom u RH smještavaju se u domove za starije i nemoćne osobe, u domove za psihički bolesne te u psihijatrijske ustanove jer ne postoje ustanove za adekvatnu skrb o oboljelima od ove bolesti. **Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija sa savjetovalištem u Puli** djeluje od 2009.g., a tijekom 2012.g. uređen je prostor za formiranje **specijalizirane jedinice za pružanje usluga smještaja oboljelima od Alzheimerove demencije u Domu za starije i nemoćne osobe u Novigradu**. Uz prostorne uvjete koji su osigurani, potrebno je zaposliti veći broj kadrova koji jedinica ovakvog tipa iziskuje, za što je potrebno osigurati financijska sredstva iznad onih predviđenih minimalnim standardima.

Usluge Centra za oboljele od Alzheimerove i drugih demencija pri DZSNO „A. Štiglić“ u Puli koristilo je tijekom 2012.g.15 korisnika te je Centar konstantno radio punim kapacitetom od 12 mjesta za stalni smještaj i dva mjesta za privremeni smještaj koja su imala gotovo potpunu popunjenost. Program uz Istarsku županiju sufinancira i Grad Pula. Ukupno su u protekle 4 godine rada u Centru pružene usluge za 22 korisnika stalnog i u 65 navrata privremenog smještaja, što je za postojeći kapacitet značajna brojka.

Dom za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglić“ Pula uz sufinanciranje Istarske županije provodi projekt „Volonterstvo u ustanovi“ s ciljem da dobrim upravljanjem volonterskim kapacitetima svaki zainteresirani korisnik dobije one volonterske usluge koje će mu u nekom pogledu olakšati život i poboljšati kvalitetu života. U volonterski rad je tijekom 2012.g. uključeno 15 novih volontera uz zadržavanje postojećih te je s radom započelo 5 novih grupa ili radionica. U zajednički rad s volonterima bilo je uključeno 76 korisnika Doma.

U lipnju 2012. godine okončan je projekt Održive gradnje – izmjena vanjske drvene stolarije sa aluminijskom bravarijom na Domu za starije i nemoćne osobe „A.Štiglić“ u Puli. Projekt ukupne vrijednosti 1.437.590 kn financiran je kroz dvije godine (2011. i 2012.) i to 36% iz Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i 64% iz Proračuna Istarske županije.

Idejni projekt za dogradnju novih kapaciteta Doma za starije i nemoćne osobe „D.Pergolis“ u Rovinju okončan je i predan je zahtjev za lokacijsku dozvolu. Dogradnjom se postojeći dom širi za 2500 četvornih metara, a osim stalnog smještaja za 41 korisnika, u novim prostorima planiran je i dnevni boravak za 24 korisnika. Planirana vrijednost izgradnje iznosi 15 milijuna kuna, a prvi korisnici trebali bi useliti 2015. godine.

3.4.1.2. Dodatne mjere zdravstvene zaštite u domovima za starije i nemoćne osobe i domovima za psihički bolesne odrasle osobe

Financiranjem **dodatnih mjera zdravstvene zaštite u domovima za starije i nemoćne osobe i domovima za psihički bolesne odrasle osobe** od strane Istarske županije (300.130,00 kn) osigurava se značajno bolji standard rada jer se specijalistički pregledi obavljaju u ustanovama. S druge strane, značajna je ušteda na prijevozu korisnika koji su često nepokretni te je prijevoz potrebno vršiti sanitetskim vozilom uz pratnju.

Tablica 3.4.1.2. Broj dolazaka i sati liječnika PZZ i SZZ u domove za starije i nemoćne osobe i domove za psihički bolesne odrasle osobe

Ustanova	Naziv usluge	Broj dolazaka godišnje		Broj sati	
		Frekvencija	Ukupno	Po dolasku	Ukupno
DZSNO "Alfredo Štiglić" Pula	*PZZ	---	257	2	514
	**SZZ (kardiolog,neurolog)	2 x mj	24	2	48
DZSNO Novigrad	*PZZ	6 x mj.	72	2	144
	**SZZ (psihijatar, fizijatar)	3 x mj.	36	3	108
DZSNO Raša	* PZZ	3 x mj.	36	2	72
	**SZZ (psihijatar, internista, fizijatar)	2 x mj.	24	2	48
DZSNO "Domenico Pergolis" Rovinj	*PZZ	6 x mj.	72	2	144
	**SZZ (psihijatar, internista, kirurg-urolog)	3 x mj.	36	3	108
Dom za psihički bolesne odrasle osobe Motovun	**SZZ (psihijatar, fizijatar, psiholog)	3 x mj	36	3	108
Dom za psihički bolesne odrasle osobe Sv.Nedelja	*PZZ	4 x mj.	48	4	192
	**SZZ (psihijatar)	2 x mj.	24	2	48

Dom za psihički bolesne odrasle sobe "Vila Maria"	*PZZ	---	201	2	402
	**SZZ	2 x mj.	24	2	48
DZSNO Buzet	**SZZ (internista,neurolog, psihijatar, oftalmolog, radiolog, urolog)		14	3	42
DZSNO Poreč	**SZZ (internista,psihijatar, neurolog, fizijatar, ortoped, dermatolog)		29	3	87
UKUPNO	*PZZ - primarna zdravstvena zaštita		686		1468
	**SZZ - sekundarna zdravstvena zaštita		247		645

3.4.1.3. Domovi kojima su osnivači jedinice lokalne samouprave

Problem institucionalnog zbrinjavanja starijih i nemoćnih osoba i nedostatnih kapaciteta u domovima kojima je osnivač Istarska županija neke su jedinice lokalne samouprave uspješno riješile osnivanjem i sufinanciranjem domova za starije i nemoćne osobe. Uz domove u **Buzetu** (50 korisnika) i **Poreču** (83 korisnika te dnevni boravak za 20 korisnika), u izgradnji je Dom za starije i nemoćne osobe u Umagu, a vrše se i pripreme radnje za izgradnju ili dogradnju postojećih domova za područje Pazina, Pule, Labina i Rovinja.

Resorno ministarstvo financijski ne prati izgradnju i poslovanje novoizgrađenih domova. Kako je ekonomska cijena mjesečnih usluga nepristupačna većini starijih i nemoćnih osoba (cca 6.000 kn), teret sufinanciranja za svoje su građane preuzele su lokalne zajednice (Buzet 50%, Poreč 15-50% ekonomske cijene).

Istarska županija pruža financijsku i stručnu podršku jedinicama lokalne samouprave u pronalaženju najoptimalnijeg modela financiranja izgradnje i pružanja usluga institucionalne ili vaninstitucionalne skrbi za starije osobe. Jedna od mogućnosti koja se razmatra je i model javno-privatnog partnerstva, prema kojem bi privatni partner bio zadužen za izgradnju, opremanje i održavanje objekata, dok bi javni partner skrbio o pružanju usluge.

3.4.2. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi

Poticanje i razvoj vaninstitucionalnih oblika skrbi ima za cilj razvoj specijaliziranih timova koji će, u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i udrugama, provoditi programe usmjerene na podizanje kvalitete života starijih osoba.

Provedeni programi vaninstitucionalnih oblika skrbi o starijim osobama razvijali su se i provodili u skladu s prepoznatim potrebama korisnika, a njihova kvaliteta i broj korisnika bitno je obilježen razinom suradnje uključenih dionika (jedinica lokalne samouprave, struke i udruga građana).

3.4.2.1. Pomoć u kući korisnika

Socijalni alarmni sustav „**Halo niste sami**“ organiziran je u vidu pomoći i podrške osobama starije životne dobi putem dežurnog telefona, a usluge pruža ustanova Dom za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglić“ u Puli. U operativnom centru osigurava se 24 satno dežurstvo medicinskog stručnog osoblja, a u slučaju krizne situacije u domu korisnika. Korisnik pritiskom na alarm dojavljuje operativnom centru potrebu za pomoći. Tijekom 2012.g. bila su uključena 24 korisnika, prosječna dob korisnika je 84 godine. Najveći broj korisnika je s područja Grada Pule te po jedan korisnik iz Ližnjana i Šišana. Tijekom 2012.g. ukupno je ostvareno 1969 poziva, od čega je upućeno 23 hitna poziva iz centra, i to 22 prema kontakt osobama a 1 poziv prema HMP. Preostali pozivi obavljani su zbog savjeta, informacija ili radi provjere sustava i sl. Uslugu, osim Istarske županije, financiraju jedinice lokalne samouprave i sami korisnici, a

projekt je značajan jer unaprjeđuje vaninstitucionalnu skrb o starijim osobama, naročito onima koje žive u staračkim samačkim domaćinstvima.

Problem veće potrebe za uslugama **zdravstvene njege u kući** od financijskog normativa kojeg osigurava HZZO razmatran je i tijekom 2012. godine. Obzirom da je HZZO postavio limite obiteljskim liječnicima u propisivanju usluga zdravstvene njege u kući, ustanove/privatne prakse za zdravstvenu njegu nisu u velikoj mjeri (u odnosu na prethodne godine) prekoračile vrijednosti normativa u pružanju usluga. S druge strane pružatelji usluga ističu da potreba nije zadovoljena već samo limitirana. Na zajedničkom sastanku zdravstvene njege istaknule su dodatno opterećenje uslugama koje naručuje mobilni palijativni tim, pa će se tijekom 2013. godine definirati način njihove suradnje. Veliki troškovi prijevoza koji nastaju posebno na terenima s malom gustoćom naseljenosti i nadalje znatno otežavaju poslovanje zdravstvenih njega. Iz Proračuna Istarske županije u 2012. godini sufinancirane su usluge zdravstvene njege u ukupnoj visini od 99.980,00 kn raspoređenih na 58 ugovorenih medicinskih sestara uz primjenu kriterija potrebe iznad limita ugovorenog s HZZO i kriterija područja koje pokrivaju.

Program dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama po modelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti provodio se u Gradu Pazinu te okolnim općinama pazinštine. Za provedbu programa nisu dostatna sredstva dobivena temeljem Ugovora o suradnji sklopljenim u travnju 2012.g. s Ministarstvom socijalne politike i mladih. Programom je obuhvaćeno 161 korisnik, u dijelu Programa Pomoć u kući uključeno je 125 korisnika, a u dijelu Programa Dnevni boravak 53 korisnika, od kojih isključivo u Dnevnom boravku boravi 36 korisnika, dok njih 17 koristi oba programa.

Općina Lanišće provodi program **Dislociranog dnevnog boravka u Lanišću**, u kojem su u skladu s interesima i potrebama korisnika organizirana druženja, razgovori i sportsko rekreativne aktivnosti jednom tjedno, glazbene i kreativne radionice jednom mjesečno, kao i tematska predavanja i obilježavanje prigodnih događanja. U program je bilo uključeno 30 korisnika, žitelja Općine Lanišće, a korisnici su redovito dolazili na sve planirane aktivnosti u Dislocirani dnevni boravak, na izlete, priredbe i druženja.

Posjete starijim osobama i dobrosusjedska pomoć organizirana je najvećim dijelom od strane nevladinih udruga čiji se projekti sufinanciraju iz Proračuna Istarske županije: Savez udruga antifašističkih boraca IŽ, Zajednica udruga umirovljenika IŽ, Udruga umirovljenika unutarnjih poslova Istre te Sindikat umirovljenika, Podružnica Pula.

3.4.2.2. Radionice, predavanja, savjetovališta

Udruga za promicanje stvaralaštva Art studio projektom „**Kreativnost nema godine**“ pomaže korisnicima Doma za starije i nemoćne osobe „Alfredo Štiglic“ Pula da iskažu svoju kreativnost radom i međusobnim druženjem u keramičkim radionicama koje se odvijaju jednom tjedno po dva sata. U aktivnosti radionice stalno je bilo uključeno dvadesetak stalnih korisnika.

Članovi Udruge za unaprjeđenje zdravlja i kvalitete života oboljelih od Alzheimerove bolesti i njihovih obitelji sudjeluju kao stručni suradnici u radu **Savjetovališta pri Centru pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije i demencija**. Savjetovalište pruža informacije o dijagnosticiranju, zbrinjavanju oboljelih, informacije o pravima, liječenju te pruža podršku i prevenira razvoj stresnih situacija Tim koji radi u Savjetovalištu sastoji se od specijaliste psihijatra, obiteljskog liječnika, psihologa i socijalnog radnika. Osim individualnog rada, jednom mjesečno, psihijatar vodi grupu samopomoći za članove obitelji. Usluge Savjetovališta su tijekom 2012.g. koristile 43 osobe, a značajan je i rad na senzibilizaciji javnosti za probleme ove specifične kategorije bolesnika i njihovih obitelji.

3.4.2.3. Novčane pomoći

Odlukom župana Istarska županija preuzela je obvezu financiranja ili sufinanciranja **materijalne zaštite učesnika NOR-a** isplatom novčanih pomoći direktno korisnicima ili putem jedinica lokalne samouprave koje sudjeluju u pružanju materijalne zaštite. Visina novčane pomoći iznosi 200,00 kn mjesečno, a u 2012. godini pravo je ostvario 131 korisnik. Savezu udruga antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije na ime Fonda solidarnosti (financijska pomoć obitelji u visini od 1.000,00 kn za pogrebne troškove preminulog člana) osigurana je financijska pomoć za 200 članova. Civilnim invalidima II. svjetskog rata (7 osoba) sufinancirana je naknada čija je visina određena prema postotku invalidnosti.

3.4.3. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije i volontarijata

Razvoj kvalitetnije ponude programa i usluga za starije osobe odvijao se putem koordinativnih sastanaka i drugih oblika savjetodavno-informativnog rada.

Zavod za javno zdravstvo IŽ – **Centar za gerontologiju**, kontinuirano vrši monitoring i evaluaciju zdravstvenih potreba, funkcionalne onesposobljenosti i usluga za starije osobe u Istarskoj županiji te predlaže odgovarajuće zdravstvene mjere. U 2012.g. prikupljeno je 312 individualnih obrazaca iz domova za starije i nemoćne i drugih socijalnih ustanova.

16. studenog 2012.g. u Puli je održan okrugli stol: Europska godina aktivnog starenja u Istarskoj županiji u organizaciji Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb IŽ i Udruge Pragma, s ciljem otvaranja konstruktivne javne rasprave o solidarnosti između generacija i skrbi o starijim osobama na području Istarske županije te su istaknute prednosti, problemi i prijedlozi za daljnji rad u skrbi o starijima.

3.4.3.1. Volontarijat

Sindikata umirovljenika Hrvatske – Podružnica Pula organizirao je tečaj za osposobljavanje volonterki za pomoć u kući koje je trajao 40 nastavnih sati, a educirano je 14 novih volonterki. Tijekom 2012. godine 46 volontera pružalo je usluge pomoći i njege u kući za 58 starijih osoba. Pomoć se sastojala u druženju, razgovorima, nabavci lijekova, hrane, odjevnih predmeta, plaćanju računa i slično.

Udruga umirovljenika unutarnjih poslova Istre, Savez udruga antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije te Matica umirovljenika Istarske županije **djeluju u cilju socio-zdravstvene zaštite i unaprjeđenja kvalitete života starijih osoba**, brinu o socijalnim i zdravstvenim pitanjima članova udruga, informiraju svoje članove te organiziraju zajedničke susrete i druženja.

Udruga „Gradska radionica“ projektom „Ekonomija zajedništva kroz banku vremena“ primjenom modela banke vremena pomaže u zadovoljavanju socio-zdravstvenih potreba starijih osoba. U banku vremena uključeno je 48 članova te je ostvareno 558 sati razmjene. Provedene su aktivnosti zagovaranja, informiranja, uključivanja direktnih korisnika u banku vremena i provođenje konkretnih usluga starijim osobama.

3.4.4 Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu

SOCIO-ZDRAVSTVENA ZAŠTITA STARIJIH OSOBA	plan za 2012.	izvršenje za 2012.
1. Podizanje standarda u institucionalnoj skrbi	1.632.200,00	1.713.237,19
1.1 Program dodatnih mjera zdravstvene zaštite u domovima za starije i nemoćne osobe i u domovima za psihički bolesne odrasle osobe	300.130,00	300.130,00
1.2. Projektna dokumentacija za izgradnju novih domova za starije i nemoćne osobe (Pula, Rovinj)	500.000,00	46.037,19
1.3. Centar pojačane skrbi za oboljele od Alzheimerove demencije u Domu "Alfredo Štiglić" Pula	600.000,00	410.842,00
1.4. Ulaganja u prostor (usklađivanje s Pravilnikom o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi)	222.070,00	946.228,00
1.5. Vila Maria, likovne radionice	10.000,00	10.000,00
2. Poticanje vaninstitucionalnih oblika skrbi	1.243.782,00	1.041.384,64
2.1. Projekt "Halo, niste sami"	97.290,00	97.290,00
2.2. Dnevni boravak u Lanišću	40.000,00	40.000,00
2.3. Pomoć u kući, prijevoz i dnevni boravak	250.000,00	250.000,00
2.4. Palijativna skrb, hospicij, zdravstvena njega	290.000,00	139.980,00
2.5. Posjete starijim osobama u kući i dobrosusjedska pomoć	5.000,00	5.000,00
2.6. Radionice, predavanja, savjetovališta i slične usluge namijenjene starijim osobama	40.800,00	40.800,00
2.7. Novčane pomoći (Fond solidarnosti, učesnici NOR-a, civilni invalidi II. svjetskog rata)	520.692,00	468.314,64
3. Uspostavljanje i razvijanje intersektorske koordinacije i volontarijata	215.000,00	215.000,00
3.1. Epidemiološka praćenja i istraživanja vezana uz starenje	40.000,00	40.000,00
3.2. Intersektorska koordinacija i razvijanje volontarijata (udruge umirovljenika, SUABA, edukacijske radionice)	175.000,00	175.000,00
UKUPNO (1.+2.+3):	3.090.982,00	2.969.621,83

Izvor financiranja - Proračun Istarske županije (nenamjenska sredstva)

Odluka o minimalnim financijskim standardima za decentralizirano financiranje domova za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač Istarska županija za 2012. godinu

Domovi za starije i nemoćne osobe	plan rashoda za 2012.	izvršenje za 2012.
Dom za starije i nemoćne osobe Novigrad	9.391.800,00	9.268.507,56
Dom za starije i nemoćne osobe "A.Štiglić" Pula	11.426.653,00	11.426.653,00
Dom za starije i nemoćne osobe Raša	4.211.742,00	4.202.333,33
Dom za starije i nemoćne osobe "D.Pergolis" Rovinj	8.926.500,00	8.962.056,41
Hitne intervencije - ukupno	600.000,00	600.000,00
UKUPNO RASHODI:	34.556.695,00	34.459.550,30
Izvor financiranja - PRIHODI		
Proračun Istarske županije - decentralizacija	18.072.195,00	18.072.195,00
Prihodi za posebne namjene*	16.484.500,00	16.357.403,17
UKUPNO PRIHODI:	34.556.695,00	34.429.598,17

*prihodi za posebne namjene - prihodi koje dom ostvari naplatom cijene skrbi od obveznika plaćanja, ostalih usluga ili na drugi način

3.5. UNAPRJEĐENJE KAKVOĆE VODA – PROVEDBA PLANA

U timu za implementaciju Plana za zdravlje Istarske županije za prioritet „VODA“ zaduženi su Aleksandar Stojanović, dr.med., spec.epidem., voditelj Službe za zdravstvenu ekologiju u Zavodu za javno zdravstvo Istarske županije i Ljiljana Dravec, dipl.ing.kem.teh., voditeljica Odsjeka za zaštitu prirode i okoliša, Upravnog odjela za održivi razvoj u Istarskoj županiji.

Aktivnosti u prioritetu "VODA" su kompleksnog karaktera i zahtijevaju dugoročna planiranja obzirom da se radi uglavnom o kapitalnim investicijama koja povezuju tvrtke i uprave u državnom vlasništvu i javna poduzeća u vlasništvu lokalne uprave i samouprave posebno u dijelu financiranja.

Radi kvalitetnijeg planiranja ali i kasnijeg praćenja provedbe planiranih aktivnosti tijekom 2006. godine formirane su radne grupe koje se bave:

1. Unapređenjem sustava i sigurnosti vodoopskrbe,
2. Unapređenjem sustava zbrinjavanja krutog i tekućeg otpada i
3. Obrazovanjem i edukacijom u domeni zaštite voda.

Grupe čine odgovorni djelatnici javnih tvrtki koje se bave vodoopskrbom, zbrinjavanjem krutog i tekućeg otpada te obrazovanjem i edukacijom. Prve dvije radne grupe su institucionalizirane i rješavaju zacrtane aktivnosti u sklopu svojih redovnih aktivnosti. Upravni odjel za održivi razvoj odsjek za zaštitu prirode i okoliša Istarske županije kontinuirano, također u sklopu obveza koje proizlaze iz Zakona o otpadu i Zakona o vodama, ima redovite sastanke posebno s grupom formiranom za unapređenje sustava zbrinjavanja krutog i tekućeg otpada kao prioritarnih aktivnosti u domeni zaštite okoliša i zaštite krškog vodonosnika iz kojega se Istra snabdijeva pitkom vodom.

Planovi, projektne mjere i aktivnosti unutar grupe mjera za 2012. godinu usklađeni su s planovima i važećim dokumentima samih provoditelja aktivnosti. Bazni dokument na kojem se temelje gotovo sve aktivnosti je Odluka o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće na području Istarske županije, usvojena na Skupštini Istarske županije u kolovozu 2005. godine i dopunjena 2011. godine (Sl. novine IŽ 12/05, 2/11).

Aktivnosti su grupirane u četiri grupe i to:

1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša;
2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima;
3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda;
4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava.

Izvešće za 2012. godinu, prikazano tabelarno po grupiranim aktivnostima, bazira na podacima koji su prikupljeni od Istarske županije, Zavoda za javno zdravstvo IŽ, Hrvatskih voda, vodovoda i komunalnih tvrtki.

Financijsko izvješće odnosi se isključivo na sredstva koja su osigurana za provedbu aktivnosti iz proračuna Istarske županije za 2012. godinu.

3.5.1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti građana

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Provođenje programa praćenja kakvoće sirovih voda izvorišta koji se koriste ili su potencijalni za javnu vodoopskrbu stanovništva, privrede i turizma u IŽ	<ul style="list-style-type: none"> HV – VGO Ri ZZJZ IŽ UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša IŽ 	Kontinuirano (Izvešće do kraja ožujka tekuće godine za prethodnu kalendarsku godinu)	Tijekom 2012. godine nastavilo se sa praćenjem kakvoće voda po programu financiranom iz proračuna HV i po programu financiranom iz proračuna IŽ. ZZJZ IŽ je do sada izvršio sve ugovorom planirane aktivnosti. Sukladno Ugovoru o provedbi programa praćenja kakvoće sirovih voda, ZZJZ IŽ će Izvešće, kojim će objediniti rezultate oba programa praćenja kakvoće sirovih voda, dostaviti do 31.03.2012. Nakon prihvaćanja izvješća od strane predstavničkog tijela IŽ isto će se objaviti na web stranicama IŽ kako bi rezultati bili u cijelosti dostupni javnosti. ¹⁾
Provođenje programa mjera zaštite izvorišta temeljem Odluke o zonama sanitarne zaštite izvorišta vode za piće u IŽ (Sl. novine IŽ 12/05): izrada projektnog zadatka za izradu Programa i usuglašavanje istog s svim dionicima	<ul style="list-style-type: none"> IVS – istarski vodozaštitni sustav Buzet HV –VGO Ri UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša IŽ 	Kraj 2012.	Obzirom da tvrtka IVS - istarski vodozaštitni sustav Buzet d.o.o. nije dostavila projektni zadatak, UO za održivi razvoj je izradu Programa uključio u projekt koji je Istarska županija kandidirala na EU program - IPA Adriatico. Projekt, akronima DRINK ADRIA je odobren od tehničke komisije i u postupku je usklađivanje proračuna svih projektnih partnera.
Novelacija zona sanitarne zaštite izvorišta temeljem hidrogeoloških istraživanja	<ul style="list-style-type: none"> HV-VGO Ri u suradnji s nadležnim tijelima Istarske županije UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša IŽ 	Kontinuirano prema izvršenim hidrogeološkim istraživanjima koja ugovaraju Hrvatske vode	Nakon što je Geotehnički fakultet iz Varaždin proveo analizu dosadašnjih istraživanja u dolini rijeke Raše i predložio dodatna istraživanja, Hrvatske vode kao institucija za kontrolu istražnih radova, nije Istarskoj županiji dostavila rezultate istraživanja.
Podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša	<ul style="list-style-type: none"> UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša IŽ JLS ZZJZ IŽ Zaklada za razvoj civilnog društva HV ZG, 	Kontinuirano	<ul style="list-style-type: none"> povodom svjetskog dana voda u ZZJZ IŽ organiziran je posjet učenika O.Š. „dr. M. Demarin“ iz Ližnjana kojima je održano predavanje o značaju vodnih resursa te omogućen posjet laboratorijima uz stručno vodstvo. Djeca su prezentirala svoje radove na temu „VODA“. U sklopu projekta DIVA – „Sanacija ilegalnih odlagališta i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti“, financiranog iz IPA Programa prekogranične suradnje SI-HR 2007.

	<ul style="list-style-type: none"> • Vodovodi, • Mediji 		<p>– 2013. jedna od glavnih aktivnost IŽ, UO za održivi razvoj, Odsjeka za zaštitu prirode i okoliša je medijska kampanja glede podizanja svijesti svih dobnih skupina o štetnosti ilegalnih odlagališta na vodne resurse i na ljudsko zdravlje. Tako su u sklopu projekta provedene:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 3 tiskovne konferencije - 1 javna prezentacija - 5 stručnih seminara - 5 radionica - 2 tv reportaže - 10 radijskih emisija - 3 press konferencije - otkupljeno 100 fotografija - tiskano 25000 letaka - tiskano 7000 brošura - tiskano 3000 plakata <p>Medijska kampanja je provedena na području čitave IŽ a rezultati su već sada vidljivi obzirom da javnost kontinuirano prijavljuje nova ilegalna odlagališta kroz GIS web aplikaciju koju je IŽ također izradio u sklopu projekta. Više o medijskoj kampanji na web stranicama projekta - www.diva.istra-istria.hr ili www.projekt.diva-istra.eu</p>
--	---	--	---

- 1) Programi praćenja kakvoće sirovih voda su kompatibilni i međusobno se nadopunjuju s ciljem da se dobije veći broj relevantnih pokazatelja za ocjenu kakvoće vode. Programima su obuhvaćene prirodne, ne prerađene vode, koje se koriste za javnu vodoopskrbu. Izuzetak čini nekoliko bunara na pulskom području na kojima nije moguće uzorkovati sirovu vodu, a da se ne dovede u opasnost sigurnost vodoopskrbe.

Tijekom 2012. godine programom praćenja kakvoće vode obuhvaćeni su slijedeći izvori: Sv. Ivan, Gradole, Bulaž, Rakonek, F. Gaja, Kokoti, Plomin, Kožljak, Mutvica; bunari: Ševe, Šišan, Jadreški, Tivoli, Campanož, Peroj, Škatari, Karpi, Rizzi i Lokvere i akumulacija Butoniga na tri dubine (0,5 m pod površinom, mjesto usisa za vodoopskrbu i pridneni sloj-1m od dna).

Ne smije se zaboraviti da su zone prihranjivanja izvorišta i bunara u kršu vrlo osjetljive prema vanjskom onečišćenju što ima za učinak visoku ranjivost podzemnih voda.

Najveća onečišćenja dolaze preko otpadnih voda te putem procjednih voda neuređenih odlagališta otpada zbog čega se godinama provlači u zaključcima izvješća apel prema JLS -ima, tvrtki IVS-d.o.o. i HV te komunalnim tvrtkama da ubrzaju građenje sustava javne odvodnje s uređajima za pročišćavanje kao krajnjim objektima te provedu sanaciju legalnih i "ilegalnih" neuvjetnih odlagališta.

Prema Državnom planu za zaštitu voda definirana je planska kakvoća prema kojem sve podzemne vode koje su namijenjene za vodoopskrbu spadaju u I kategoriju, dok je akumulacija Butoniga svrstana u II kategoriju. Godišnjom statističkom obradom svih analiza definira se vrsta vode. Na području IŽ su odstupanja vrste u odnosu na kategoriju značajna što se može dvojako tumačiti:

zbog specifičnih geoloških i hidrogeoloških uvjeta te zbog antropogenog utjecaja i onečišćenja.

Analizom rezultata ispitivanja u odnosu na sadašnji stupanj obrade vode na izvorima Sv. Ivan, Gradole i Rakonek (taloženje, filtriranje i dezinfekcija) uspješno se uklanja onečišćenje čime se u javnom vodoopskrbnom sustavu osigurava distribucija zdravstveno ispravne vode za piće.

Vode bunara na širem području Pule su tipične podzemne vode sa osobito izraženom mineralizacijom i većim udjelom nekarbonatne tvrdoće. Na bunarima se nastavlja trend porasta hranjivih tvari, posebno nitrata tako da su gotovo svi bunari isključeni iz vodoopskrbe jer nitrati prelaze granične vrijednosti propisane za vodu za piće.

Akumulacija Butoniga je termički stratificirana, što znači da prirodno dolazi do raslojavanja vode što ima za posljedicu različite fizikalno-kemijske osobine vode i različite procese po stupcu vode. Ljetni mjeseci su karakteristični po naglom padu otopljenog kisika prema dnu akumulacije gdje se pojavljuje i anoksija. U takvim uvjetima dolazi do pojave povećanih koncentracija amonijaka, spojeva željeza i mangana te

sumporvodika. Također je zabilježen i trend porasta fosfora koji je vrlo važan faktor u eutrofikaciji akumulacije. Obzirom da je u ljetnim mjesecima mjesto usisa više u pridnenim slojevima dolazi do crpljenja vode lošije kvalitete što zahtjeva tehnološki zahtjevniju obradu do standarda za pitku vodu.

Zaključno:

U cilju što manjih tehničko tehnoloških zahvata na vodama koje se koriste za piće potrebno je hitno provesti njihovu **integralnu zaštitu**. Uspostavom **komunalnih standarda** na razinu propisanih za očekivati je, ako ne i poboljšanje kakvoće voda, a onda barem stagnacija degradacije kakvoće. Iako se u gotovo svim programima praćenja stavlja naglasak na kvalitetu, za očekivati je da se u **narednom periodu naglasi problem raspoloživih količina**. Slijedom navedenoga, za istaknuti je da će svaka rezerva bilo izvorske, bunarske ili površinske vode biti dragocjena. Stoga **"Vode će biti onoliko koliko bude učinkovita zaštita i racionalno i mudro gospodarenje vodama"**.

3.5.2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
<p>Sanacija postojećih legalnih odlagališta i rekonstrukcija u reciklažna dvorišta i transfer stanice</p> <p>Napomena: Sanacija i rekonstrukcija provoditi će se kontinuirano do uspostave integriranog sustava gospodarenja otpadom na području IŽ i izgradnjom ŽCGO Kaštijun – planirano do kraja 2013. godine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • KP • FZOEU* • IŽ 	kontinuirano	<p>Tijekom 2012. godine komunalne tvrtke su se usmjerile na unapređenje uspostave sustava odvojenog prikupljanja korisnog otpada iz komunalnog otpada. Shodno tome su (ovisno o JLS) formirali od 50% do 980% zelenih otoka planiranih kroz planove gospodarenja otpadom do 2015. Godine. Otoci su uglavnom formirani s kontejnerima za odvojeno prikupljanje papira, stakla, plastične i metalne ambalaže.</p> <p>Paralelno s time, imajući u vidu da postojeći sustav gospodarenja komunalnim otpadom mora funkcionirati do uspostave novog integriranog sustava, JLS su, putem komunalnih tvrtki, pristupile sanaciji postojećih ne uvjetnih odlagališta i izgradnji novih polja u cilju osiguranja volumena za zbrinjavanje ostatnog dijela komunalnog otpada. Tako se, tijekom 2012. godine, ostatni komunalni otpad već zbrinjavao na novo izgrađenim poljima na odlagalištima: Donji Picudo - Umag, Košambra - Poreč, Griža – Buzet, Cere – Sv. Nedjelja (komunalni otpad Labinštine), Lokva Vidoto – Rovinj.</p> <p>Nova polja izgrađena su u skladu sa uvjetima za sanitarna odlagališta. Proces sanacije i unapređenja sustava komunalne tvrtke provode sukladno usvojenim terminskim planovima i osiguranim financijskim sredstvima.</p> <p>Tijekom 2012. godine se, uz potporu FZOEU, radilo na projektnoj dokumentaciji za 6. pretovarnih stanica (područje: Rovinj, Labin, Pazin, Poreč, Buzet, Umag) obzirom da stanice moraju biti gotove prije početka rada ŽCGO Kaštijun (probni rad – lipanj 2014. godine).</p>
<p>Revizija elaborata „ilegalnih odlagališta“ iz rujna 2006. godine i uspostava baze podataka s listom prioriteta u sanaciji; realizacija ciljeva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • KP • FZOEU* • IŽ 	kontinuirano	<p>U cilju cjelovitog rješenja problematike „ilegalnih odlagališta“, nastavilo se s implementacijom projekta „DIVA“ .</p> <p>Realizirano je gotovo 80% planiranih aktivnosti (projekt traje do 31.03.2013.). Tako se:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uspostavila zajednička multi medijska kampanja koja ima za cilj osvješćivanje svih dobnih skupina u

<p>prve godine implementacije projekta: Sanacija ilegalnih odlagališta otpada i podizanje svijesti o njihovoj škodljivosti, akronim–DIVA– financiranog iz IPA – CBC SI-HR programa 2007-2013</p>			<p>pogledu štetnosti ilegalnih odlagališta za tlo, vodu, okoliš ali i za ljudsko zdravlje.</p> <ul style="list-style-type: none"> • izrađena je baza ilegalnih odlagališta u GIS web aplikaciji u dvije razine. <p>Baza predstavlja značajnu novinu na području RH i ima mogućnost širenja i uspostave meta baza podataka o okolišu.</p> <p>Vodeći partner je Mesna općina Koper, a projekt se vodi u partnerskom odnosu sa ZRC SAZU iz Ljubljane, Istarskom županijom, te Gradovima Umagom, Pulom i Buzetom .</p> <p>Ukupno osigurana IPA sredstva projekta iznose 547.630,00 € od čega je za aktivnosti IŽ namijenjeno 113.860,00 € .</p>
<p>Uspostava rada ŽCGO Kaštijun</p>	<ul style="list-style-type: none"> • KP"Kaštijun" • IŽ • FZOEU 	<p>Kontinuirano prema osiguranim financijskim sredstvima i terminskom planu građenja</p>	<p>Tijekom 2012 godine tvrtka Kaštijun d.o.o. intenzivno je radio na suradnji i koordinaciji u pripremi glavnih projekata za izgradnju ŽCGO Kaštijun.</p> <p>Ugovor za radove sklopljen je u prosincu 2011. godine i Izvođač je obavezan izraditi glavne i izvedbene projekte i izvesti radove. ŽCGO se sastoji od 7 faza gradnje i pristupne prometnice.</p> <p>1. veljače 2013. godine podnijeti su zahtjevi za izdavanje građevinskih dozvola.</p> <p>Krajem 2012. godine EK je odobrila povećanje učešća u projektu sa 18,8 miliona € na iznos od 25 milijuna €.</p> <p>Osim aktivnosti vezanih za radove i nadzor u sklopu ugovora o edukaciji i osvješćivanju javnosti po problematici otpada održano je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - U travnju 2012. kreativne radionice u četiri osnovne škole u Istarskoj županiji (Sve o otpadu – zelena abeceda) - U lipnju 2012. Zeleni forum 2012. sa svim učesnicima u novom sustavu gospodarenje otpadom u IŽ. - pripremljene su dvije brošure (za djecu i odrasle), letak o važnosti izgradnje Centra, radio spot, tv spot i jumbo plakat te objavljeno nekoliko članaka u tisku.
<p>Unapređenje sustava odvojenog prikupljanja korisnog i opasnog otpada iz komunalnog otpada</p>	<ul style="list-style-type: none"> • JLS • KP • IŽ 	<p>kontinuirano</p>	<p>Trend povećanja odvojeno prikupljenog korisnog otpada iz komunalnog otpada se nastavlja. JLS-e, putem komunalnih tvrtki, uvode eko otoke koji su opremljeni posebnim kontejnerima za staklo, papir i karton te plastiku i metalnu ambalažu. Osim uspostave eko otoka značajni pomak su komunalne tvrtke učinile uspostavom prikupljanja korisnih dijelova otpada po sistemu „od vrata do vrata“. Takav način prikupljanja korisnog otpada iz komunalnog otpada pokazuje veću čistoću takvog otpada za daljnji postupak reciklaže. Ujedno, JLS-e ulažu značajna sredstva u projektiranje i građenje reciklažnih dvorišta koja služe stanovništvu da donesu odvojeno prikupljene vrste otpada koje se zatim plasiraju uz prethodnu predobradu kao sekundarne sirovine (staklo, metal, plastika, biljna i mineralna ulja...) ili otpremaju na konačno zbrinjavanje (u spalionice, odlagališta i sl.).¹⁾</p>

FZOEU - Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost

- 1) Na radnim sastancima, te pregledom baze Registra onečišćavanja okoliša, uočeno je povećanje količine izdvojeno skupljenog otpada pogotovo onih vrsta otpada koje se prikupljaju na zelenim otocima, a to su papir i karton, plastična i metalna ambalaža te staklo. Uočen je i trend stalnog širenja usluge skupljanja otpada od vrata do vrata koja predstavlja jedan novi, osobniji, princip u gospodarenju otpadom. Također je, Odlukom FZOEU odobrena uspostava reciklažnog centra (u Industrijskoj zoni u Puli) u kojem djeluju dvije nove tvrtke za odvojeno skupljanje otpadom.

3.5.3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Izgradnja i rekonstrukcija primarne i sekundarne kanalizacijske mreže	JLS KP HV Fondovi	Kontinuirano prema osiguranim financijskim sredstvima	<p>Sve komunalne tvrtke na području IŽ (8) ulažu značajna sredstva u izradu projektne dokumentacije za izgradnju i proširenje primarne i sekundarne kanalizacijske mreže kao i za izgradnju i rekonstrukciju postojeće mreže.</p> <p>Postojeći sustavi javne odvodnje se šire kako bi se što više korisnika priključilo na sustav i time smanjilo opterećenje okoliša te stvorili uvjeti za optimalan rad planiranih UPOV. Najintenzivnije se to radi na području gradova Poreč, Rovinj, Pula, Umag, Novigrad, gradova koji su ušli u rješavanje problematike odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda u projekt Jadran. Ti gradovi pripremaju intenzivno projektну dokumentaciju kako bi bili spremni za kandidaturu projekata na strukturne i kohezijske programe EU. Tako su Grad Poreč i okolne općine, u suradnji s tvrtkom Usluga Poreč d.o.o., u sklopu Projekta „Sustavi odvodnje i uređaji za pročišćavanje otpadnih voda“ izradio projektну dokumentaciju za 4 sustava s izmiještanjem UPOV s obalnog ruba u zaleđe uz podizanje stupnja pročišćavanja otpadnih voda na nivo pročišćene vode za potrebe navodnjavanja zelenih površina kao i hortikulturno održavanje površina trističkih objekata. Projekt je jedan od najvećih projekata komunalne infrastrukture u Hrvatskoj.</p> <p>Pored navedenog projekta Grad Poreč i okolne općine ulažu, putem nadležne komunalne tvrtke na povećanje sustava javne odvodnje (sekundarna mreža) kako bi dovršetak četiri UPOV dočekali s planiranim količinama otpadne vode (kanalizacijske mreže naselja Perci i Vrvari, kanalizacijski kolektor Stranići-Kukci, Nova Vas-Kukci, Stancija Portun).</p> <p>Najznačajniji projekt Grada Pule je izgradnja obalnog kolektora te nadograđivanje sekundarne mreže.</p> <p>Gradovi koji imaju već biološke UPOV (Pazin, Buzet, Labin, Buje) kao i nekoliko Općina intenzivno povećavaju kanalizacijski sustav kako bi se optimizirao rad postojećih uređaja. Tako je Vodovod Labin, koji se uskladio s odredbama Zakona o vodama pa je odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda pripojeno Vodovodu, izradio fekalnu kanalizaciju servisne zone Vinež 2 i izradio kompletnu projektну dokumentaciju te ishodio građevinsku dozvolu za UPOV Potpićan.</p>
Rekonstrukcija i izgradnja uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda	JLS KP Hrvatske vode Fondovi	Kontinuirano prema osiguranim financijskim sredstvima	<p>Najveći pomoci u pripremanju dokumentacije za kandidaturu projekata na programe EU učinjeni su na području Poreštine, Grada Rovinja, gradova Novigrad, Umag, Labin.</p> <p>Na području Poreštine je prihvaćena koncepcija izgradnje 4 odnosno 5 MBR UPOV (kapaciteta 136000 ES) s dislociranjem postojećih uređaja s obale u unutrašnjost i koncepcijom uporabe pročišćene otpadne vode prije upuštanja viška vode putem postojećih (saniranih) podmorskih ispusta.</p> <p>Tvrtka IVS intenzivno priprema dokumentaciju za realizaciju projekta „Malih naselja“ u zonama sanitarne zaštite kako bi također imala spreman projekt za natječaje EU.</p>

3.5.4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava

AKTIVNOST	TKO	KADA	IZVRŠENJE PLANA
Objedinjavanje vodoopskrbnih sustava sukladno Prostornom planu IŽ	IŽ Hrvatske vode JLS Vodovodi	Sukladno godišnjem planu Hrvatskih voda	<p>Prijedlog Vodoopskrbnog plana je izrađen. Planom su ponuđena projektna rješenja sigurnog snabdijevanja vodom stanovništva i privrede Istarske županije pitkom vodom (izrađivač IGH d.d. PC Rijeka i Zagreb, ožujak 2007.). Tijekom 2012. godine nije bilo aktivnosti glede rasprava i prihvaćanja predmetnog plana na predstavničkom tijelu IŽ.</p> <p>Uslijed nepovoljnih hidroloških prilika koje su započele još tijekom 2011. godine došlo je do ekstremno niskih izdašnosti izvora Sv.Ivan, Gradole i Bulaž, a izostalo je prirodno punjenje akumulacije Butoniga uslijed čega je zapremina vode u njoj bila ekstremno niska što je rezultiralo nedostatnim količinama vode u vrijeme najveće potrošnje tijekom ljetnih mjeseci 2012. godine.</p> <p>Iz tih razloga uveden je I stupanj redukcije na području čitave županije i to u trajanju od 23.07.2012. do 24.09.2012. godine.</p> <p>Zbog smanjenja rizika sigurne vodoopskrbe tijekom 2012. godine izgrađena je I faza cjevovoda Bulaž – Butoniga čime je stvorena mogućnost većeg iskorištavanja voda iz izvora Bulaž tako da je od 16. lipnja voda iz Bulaža stigla na postrojenje Butoniga. Nakon izgradnje prespoja na postrojenju Butoniga, 30.11.2012. godine počelo se s punjenjem akumulacije Butoniga vodom iz izvora Bulaž.</p> <p>Tijekom svibnja i lipnja 2012. godine hitno se pristupilo rekonstrukciji uređaja za pročišćavanje vode na izvorima Bužini i Gabrijeli na način da su ugrađeni MBR uređaji za pročišćavanje, a od 16. lipnja 2012. godine voda se iz ovih izvora koristi za potrebe vodoopskrbe.</p> <p>Vodovod Pula je također, u suradnji s Hrvatskim vodama, u cilju smanjenja rizika sigurne vodoopskrbe tijekom 2012. godine na dva bunara (Tivoli i Campanož) ugradio MBR uređaje i time uključio izvore u vodoopskrbni sustav.</p>
Zamjena zastarjelih dijelova vodoopskrbne mreže	Vodovodi Hrvatske vode IŽ JLS	Kontinuirano	<p>Vodoopskrbna poduzeća, uz sufinanciranje Hrvatskih voda, JLS-e i Istarske županije i dalje ulažu napore u rekonstrukciji vodoopskrbne mreže te izgradnju nove.</p> <p>Rezultat navedenih aktivnosti je visoki stupanj pokrivenost stanovništva Istarske županije pitkom vodom iz javne vodoopskrbe.</p> <p>Vodovod Pula je gotovo u potpunosti proveo rekonstrukciju vodovodnog cjevovoda Valtida – Pula. Tako je 90% azbestno cementnog cjevovoda zamijenjeno plastičnim čime je dat značajan doprinos kako sigurnosti vodoopskrbe tako i sigurnosti glede kvalitete vode.</p>
Provedba programa praćenja zdravstvene ispravnosti vode za piće	ZZJZ IŽ IŽ Hrvatske vode Vodovodi	Kontinuirano	<p>Na vodoopskrbnoj mreži sva tri vodoopskrbna sustava (Istarski vodovod Buzet, Vodovod Pula i Vodovod Labin) ukupno je ispitano 1288 uzoraka vode za piće od čega u 21 uzorku (1,6%) ispitani pokazatelji ne ispunjavaju zahtjeve Pravilnika o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN br. 47/08)</p> <p>Najčešći uzrok neispravnosti.....</p> <p>Na izlazima iz postrojenja nakon prerade (kondicioniranja) uzeto je i ispitano 38 uzoraka od čega u 2 ispitani pokazatelji ne ispunjavaju zahtjeve Pravilnika.</p> <p>Najčešći uzrok neispravnosti</p> <p>Iz uzoraka na malim vodoopskrbnim objektima (javne slavine) od 56 uzoraka u njih 49 ispitani pokazatelji ne ispunjavaju zahtjeve Pravilnika. Radi se o „sirovoj“ nekondicioniranoj vodi koja ne prolazi tretman obrade.</p> <p>Najčešći uzrok neispravnosti....</p> <p>Program se temelji na Pravilniku o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće (NN br. 47/08) i dobio je suglasnost Ministarstva</p>

			<p>zdravstva i socijalne skrbi. Prema ocjeni Ministarstva, Program za 2009. godinu je ocijenjen kao najbolji u RH.</p> <p>Tijekom 2011. godine ukupno je uzorkovano 1294 uzorka za područje javne vodoopskrbe sva tri sustava (IVB, V Pula, V Labin). Zahtjeve Pravilnika nisu ispunila 22 uzorka ili 1,7%.</p> <p>Na osnovu ispitanih pokazatelja javna vodoopskrba stanovništva zdravstveno ispravnom vodom za piće u 2011. godini bila je uredna.</p> <p>Kod ispitivanja malih vodoopskrbnih objekata ponovili su se rezultati iz 2010. godine (90% uzoraka su zdravstveno neispravni), jer nisu poduzete nikakve tehničke mjere u smislu prerade (kondicioniranja) vode i održavanja vodoopskrbnih objekata, već se radi o prirodnoj „sirovoj“ vodi.¹⁾</p>
Provedba nadzora nad vodoopskrbnim objektima	ZZJZ IŽ Hrvatske vode Vodovodi MZSS – sanitarna inspekcija	Kontinuirano	Godišnja izvješća o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće objavljuju se medijima.

Zaključno:

Za naredno plansko razdoblje unapređenje kvalitete vodoopskrbnog sustava usmjeriti na izgradnju nove vodoopskrbne mreže na područjima gdje se danas stanovništvo snabdijeva vodom za piće iz „malih“ objekata ili takozvanih javnih slavina. Time bi se postepeno, u jednom kraćem vremenskom razdoblju, obuhvatilo cjelokupno stanovništvo Istarske županije vodom za piće iz kontroliranog i održavanog sustava javne vodoopskrbe.

3.5.5. Financijski pokazatelji izvršenja Plana za 2012. godinu

VODA ZA PIĆE	plan za 2012.	izvršenje za 2012.
1. Provođenje administrativnih mjera zaštite vodnih resursa i podizanje ekološke svijesti o očuvanju okoliša	509.793,24	509.793,24
1.1. Praćenje kakvoće "sirovih" voda izvorišta	509.793,24	509.793,24
2. Unapređenje gospodarenja krutim otpadnim tvarima	5.984.938,82	4.952.505,58
2.1. Županijski centar za gospodarenje otpadom Kaštijun	4.478.600,00	4.478.600,00
2.2. Projekt Karst Underground protection (KUP)	734.123,33	¹⁾
2.3. Projekt sanacije divljih odlagališta i podizanje svijesti o njihovoj štetnosti (DIVA)	772.215,49	473.908,58 ²⁾
3. Unapređenje sustava javne odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	500.000,00	500.000,00
3.1. Kapitalne potpore jedinicama lokalne samouprave	500.000,00	500.000,00
4. Podizanje kvalitete vodoopskrbnog sustava	664.586,00	648.676,20
4.1. Program praćenja vode za piće	664.586,00	648.676,20
UKUPNO (1.+2.+3.+4.):	7.659.318,06	6.610.975,02

- 1) KUP - projekt kojega IŽ, UO za održivi razvoj, Odsjek za zaštitu prirode i okoliša provodi kao vodeći partner, je završen 2011. godine ali se čeka prihvaćanje završnog izvješća od strane EK pa su zbog toga u proračunu 2012. godine trebala biti osigurana sredstva kako bi se ista uplatila u korist partnera u R Sloveniji i R Hrvatskoj.
- 2) Projekt DIVA traje do kraja ožujka 2013. godine pa se rebalansom u 2012. godini iznos od 298.306,91 kn prebacio u proračun IŽ za 2013. godinu